

2.11.2017

Jakelussa mainituille

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi väestötietolain muuttamiseksi

Johdanto

Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista (661/2009, jäljempänä väestötietolaki) tuli voimaan 1.3.2010. Laissa säädetään muun muassa Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien tehtävistä väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjinä, väestötietojärjestelmän tietosisällöstä ja tietojen ylläpidosta sekä tietojen luovuttamisesta. Lisäksi laissa säädetään Väestörekisterikeskuksen tuottamista varmenteista ja varmennettuun sähköiseen asiointiin liittyvistä palveluista.

Valtiovarainministeriö on syksyllä 2017 laatinut virkatyönä luonnoksen hallituksen esitykseksi, jolla muutettaisiin väestötietolakia. Muutoksen taustalla ovat toiminnan perustana olevan tietosuojalainsäädännön muutos sekä käytännön toiminnassa havaitut tarpeet.

Tausta

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 679/2016, jäljempänä tietosuoja-asetus, tulee sovellettavaksi jäsenvaltioissa 25.5.2018. Se kumoaa yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY, joka on pantu Suomessa täytäntöön henkilötietolailla. Oikeusministeriö on helmikuussa 2016 asettanut työryhmän valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran käytöstä ja mahdollisesta henkilötietolain kaltaisesta kansallisesta yleislaista. Työryhmä on mietinnössään ehdottanut, että henkilötietolaki kumotaan ja säädetään uusi henkilötietojen suoja koskeva yleislaki, jäljempänä tietosuojalaki, jolla täsmennettäisiin tietosuoja-asetusta.

Voimassa oleva väestötietolaki on henkilötietojen käsittelyn osalta säädetty henkilötietolain edellytyksiä ja rakennetta vastaavaksi. Kun henkilötietolaki kumotaan ja sovellettavaksi tulevat sen sijaan tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki, myös väestötietolakia on paikoin tarkistettava. Samaan aikaan on tarkoituksenmukaista tehdä muutoksia, jotka johtuvat rekisterihallinnon käytännön tarpeista.

Tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan tehtävän tietosuoja-asetuksen edellyttämät muutokset lakiin. Erityisesti muutettaisiin säännöksiä, jotka voimassa olevassa laissa viittaavat kumottavaan henkilötietolakiin (523/1999). Lisäksi selkeytettäisiin rekisterinpitäjälle kuuluvien velvollisuuksien jakoa Väestörekisterikeskuksen ja maistraatin välillä sekä säädettäisiin poikkeuksesta tietosuoja-asetuksen 18 artiklaan.

Esityksessä muutettaisiin lisäksi erinäisiä väestötiedon rekisteröintiä ja luovutusta koskevia säännöksiä. Näistä suurimmat muutokset koskevat ulkomaalaisten rekisteröintiä väestötietojärjestelmään sekä henkilötunnuksen ja sähköisen asiointitunnuksen muuttamista. Esityksessä ehdotetaan, että Maahanmuuttovirasto voisi tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot ilman henkilön erillistä pyyntöä, kun henkilölle myönnetään ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa tai oleskelukortti taikka hänen oleskeluoikeutensa rekisteröidään. Lisäksi selkeytettäisiin sähköisen asiointitunnuksen muuttamista koskevia edellytyksiä ja keskitettäisiin henkilötunnuksen muuttamista koskevat tehtävät maistraattiin. Muut ehdotukset liittyvät väestötietojärjestelmän tietojen luovutuksen sisällöllisiin tai menettelyllisiin tarkennuksiin.

Vastausohjeet vastaanottajille

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamiseksi. Myös muut kuin alla Jakelu -kohdassa mainitut tahot voivat antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuihin lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi valtiovarainministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan mahdollisuuksien mukaan seuraavien väliotsikoiden mukaisesti:

- Yleiset kommentit luonnoksesta
- Tietosuoja-asetuksesta johtuvat ehdotukset
- Ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevat ehdotukset
- Henkilötunnusta ja sähköistä asiointitunnusta koskevat ehdotukset
- Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamista koskevat ehdotukset
- Esityksen vaikutukset
- Muut kommentit

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausunto.om@om.fi.

Huomaattehan, että kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan valtiovarainministeriölle viimeistään 30.11.2017.

Valmistelijat

Lisätietoja antaa Lainsäädäntöneuvos Maarit Huotari, 029 553 0491, maarit.huotari(at)vm.fi.

Anna-Majja Karjalainen
ICT-johtaja

Maarit Huotari
Lainsäädäntöneuvos

Liitteet

Luonnos hallituksen esitykseksi
Säädösehdotuksen ruotsinkielinen käännös
Esityksen ruotsinkielinen tiivistelmä

Jakelu

Ahvenanmaan valtionvirasto
CSC Tieteen tietotekniikan keskus
ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus
Eläketurvakeskus
Espoon kaupunki/maahanmuuttajapalvelut
Helsingin kaupunki/elinkeino-osasto/maahanmuutto-osasto
Hämeen maistraatti
Itä-Suomen aluehallintovirasto/maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö
Itä-Suomen maistraatti
Kaakkois-Suomen maistraatti
Kansaneläkelaitos
Lapin maistraatti
Liikenne- ja viestintäministeriö
Lounais-Suomen maistraatti
Länsi-Suomen maistraatti
Maa- ja metsätalousministeriö
Maahanmuuttovirasto
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oulun kaupunki/maahanmuuttajapalvelut
Pakolaisneuvonta ry
Pohjois-Suomen maistraatti
Puolustusministeriö
Rekisteritutkimuksen tukikeskus
Sisäministeriö
Sisä-Suomen maistraatti
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen Kuntaliitto
Suomen Markkinatutkimusliitto ry

Tampereen kaupunki/konsernihallinto/maahanmuuttajatyö
TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tilastokeskus
Turun kaupunki/konsernihallinto/maahanmuuttajatyö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ulkoasiainministeriö
Uudenmaan maistraatti
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö/ budjettiosasto, henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto
Vantaan kaupunki/maahanmuuttajapalvelut
Verohallinto
Väestörekisterikeskus
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Ympäristöministeriö

Luonnos hallituksen esitykseksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamiseksi

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia (661/2009). Esityksen tavoitteena on tehdä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 679/2016 edellyttämät muutokset lakiin. Erityisesti muutettaisiin säännöksiä, jotka voimassa olevassa laissa viittaavat kumottavaksi tulevaan henkilötietolakiin (523/1999). Lisäksi selkeytettäisiin rekisterinpitäjälle kuuluvien velvollisuuksien jakoa Väestörekisterikeskuksen ja maistraatin välillä sekä säädettäisiin poikkeuksesta tietosuoja-asetuksen 18 artiklaan.

Esityksessä muutettaisiin lisäksi erinäisiä väestötiedon rekisteröintiä ja luovutusta koskevia säännöksiä. Näistä suurimmat muutokset koskisivat ulkomaalaisten rekisteröintiä väestötietojärjestelmään sekä henkilötunnuksen ja sähköisen asiointitunnuksen muuttamista. Esityksessä ehdotetaan, että Maahanmuuttovirasto voisi tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot ilman henkilön erillistä pyyntöä, kun henkilölle myönnetään ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa tai oleskelukortti taikka hänen oleskeluoikeutensa rekisteröidään. Lisäksi selkeytettäisiin sähköisen asiointitunnuksen muuttamista koskevia edellytyksiä ja keskitettäisiin henkilötunnuksen muuttamista koskevat tehtävät maistraattiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 25 päivänä toukokuuta 2018.

LUONNOS

Sisällys

Esityksen pääasiallinen sisältö	1
Yleisperustelut	4
1 Nykytila.....	4
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
1.2 Nykytilan arviointi	4
Tietosuoja-asetuksen suora vaikutus.....	4
Tietosuoja-asetus ja yhteisrekisterinpito.....	5
Tietosuoja-asetus ja rekisteröidyn oikeudet.....	7
Tietosuoja-asetus ja henkilötietojen käsittelyn perusteet.....	8
Ulkomaalaisten rekisteröinti	9
Henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus.....	10
Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttaminen.....	11
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	13
Tietosuoja-asetuksen suora vaikutus.....	13
Tietosuoja-asetus ja yhteisrekisterinpito.....	14
Tietosuoja-asetus ja rekisteröidyn oikeudet.....	15
Tietosuoja-asetus ja henkilötietojen käsittelyn perusteet.....	18
Ulkomaalaisten rekisteröinti	18
Henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus.....	19
Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttaminen.....	19
3 Esityksen vaikutukset.....	21
3.1 Taloudelliset vaikutukset	21
Poikkeus rekisteröidyn rajoitusoikeudesta.....	21
Henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus.....	21
Ulkomaalaisten rekisteröinti	22
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	22
Henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus.....	22
Ulkomaalaisten rekisteröinti	22
3.3 Ympäristövaikutukset	23
3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	23
Ulkomaalaisten rekisteröinti	23
4 Asian valmistelu.....	23
4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	23
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	24
5 Riippuvuus muista esityksistä.....	24
Yksityiskohtaiset perustelut	24

LUONNOS

1 Lakiehdotusten perustelut	24
1.1 Väestötietojärjestelmästä ja väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettu laki.....	24
2 Voimaantulo.....	30
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	30

Yleisperustelut

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Väestötietojärjestelmä on suomalaisen yhteiskunnan keskeinen perusrekisteri, jota pidetään yhteiskunnan toimintojen ja tietohuollon sekä sen jäsenille kuuluvien oikeuksien ja velvollisuuksien mahdollistamiseksi, toteuttamiseksi ja turvaamiseksi. Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista (661/2009, jäljempänä väestötietolaki) tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2010. Laissa säädetään muun muassa Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien tehtävistä väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjinä, väestötietojärjestelmän tietosisällöstä ja tietojen ylläpidosta, tiedon ylläpitoa koskevasta toimivallasta sekä tietojen luovuttamisesta. Väestötietolaki sisältää säädökset henkilötunnuksesta sekä sen antamisesta ja muuttamisesta. Lisäksi laissa säädetään Väestörekisterikeskuksen varmennetusta sähköisestä asioinnista, tarkemmin Väestörekisterikeskuksen tuottamista varmenteista ja varmennettuun sähköiseen asiointiin liittyvistä palveluista, kansalaisvarmenteen ja muun varmenteen myöntämisestä sekä sähköisestä asiointitunnuksesta. Laki on voimaan tullessaan korvannut edeltävän väestötietojärjestelmää ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluita koskevan erityislain.

Väestötietolakia on muutettu useaan otteeseen. Muutoksilla on muun muassa selkeytetty menettelyä tietojen tallettamisessa väestötietojärjestelmään, muutettu toimivaltaa ja tiedonsaantia koskevia säännöksiä sekä turvakiellon laajuutta, tarkennettu väestötietojärjestelmän tietosisältöä ja ulkomaiseen tapahtumaan perustuvien tietojen luotettavuuden arviointia sekä annettu Maahanmuuttovirastolle oikeus tallettaa ulkomaan kansalaista koskevia perustietoja väestötietojärjestelmään henkilön pyynnöstä. Lisäksi on selkeytetty virheiden korjaamista, oikaisuvaatimusta ja muutoksenhakua rekisterihallinnon viranomaisen päätöksestä. Tarkempia säännöksiä väestötietojärjestelmän tietosisällöstä sekä tietojen ilmoittamisesta ja käsittelystä sisältyy väestötietojärjestelmästä annettuun Valtioneuvoston asetukseen (128/2010, jäljempänä VTJ-asetus).

Väestötietojärjestelmän tietojen käsittelyyn ja varmennettuun sähköiseen asiointiin sovellettavasta yleislainsäädännöstä mainittavia ovat erityisesti henkilötietolaki (523/1999); sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki (13/2003, jäljempänä asiointilaki); vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettu laki (617/2009, jäljempänä tunnistuslaki); hallintolaki (434/2003); hallintolainkäyttölaki (586/1996) sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki). Näistä julkisuuslaki, henkilötietolaki, asiointilaki ja tunnistuslaki on erikseen mainittu lain 2 §:ssä.

1.2 Nykytilan arviointi

Tietosuoja-asetuksen suora vaikutus

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 679/2016, jäljempänä tietosuoja-asetus, tuli voimaan 24 toukokuuta 2016. Tietosuoja-asetus tulee suoraan sovellettavaksi jäsenvaltioissa 25 toukokuuta 2018. Se kumoaa yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Eu-

LUONNOS

roopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY, joka on pantu Suomessa täytäntöön henkilötietolailla.

Oikeusministeriö on helmikuussa 2016 asettanut työryhmän valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran käytöstä ja mahdollisesta henkilötietolain kaltaisesta kansallisesta yleislaista, jäljempänä TATTI-työryhmä. Työryhmä on mietinnössään ehdottanut, että henkilötietolaki kumotaan ja säädetään uusi henkilötietojen suojaa koskeva yleislaki, jäljempänä tietosuojalaki. Uusi tietosuojalaki täsmentäisi ja täydentäisi tietosuoja-asetusta sen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki soveltuisivat myös väestötietojärjestelmän tietojen käsittelyyn sekä väestötietolaissa kuvattuun Väestörekisterikeskuksen varmennetoimintaan. Muuttuva säädösympäristö, mukaan lukien henkilötietolain kumoaminen, edellyttävät myös väestötietolain tarkistamista.

Henkilötietolaki sisältää säännökset henkilötietojen käsittelyä koskevista yleisistä periaatteista sekä käsittelyn yleisistä ja erityisistä edellytyksistä. Voimassa oleva väestötietolaki on säädetty henkilötietolain edellytyksiä ja rakennetta vastaavaksi. Laki sisältää useita viittauksia henkilötietolakiin ja nämä viittaukset olisi poistettava tai korvattava viittauksilla tietosuoja-asetukseen tai tietosuojalakiin.

Henkilötietolaki sisältää myös säännöksiä, jotka toimivat väestötietolain tietojen luovuttamista koskevien pykälien perustana. Siltä osin, kun käsittelyn oikeusperusteesta on säädetty erikseen henkilötietolaissa, tulee myös arvioitavaksi, miten erillisen oikeusperusteen kumoaminen vaikuttaa tietojen luovutusta koskeviin pykäliin. Esimerkiksi, henkilötietolain 14–15 §:ssä säädetään siitä, että henkilötietoja saa tietyin edellytyksin käsitellä historiallista tai tieteellistä tutkimusta, tilastotarkoituksia sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviä varten. Henkilötietolain 17 ja 18 §:ssä säädetään henkilötiedon käsittelystä henkilömatrikkeliä tai sukututkimusta varten. Väestötietolain 30 ja 33 §:ssä puolestaan viitataan henkilötietolakiin ja säädetään, että näihin tarkoituksiin voidaan luovuttaa tarpeelliset tiedot. Nämä pykälät olisi muutettava vastaamaan tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain rakennetta.

Henkilön on mahdollista kieltää tietojensa luovuttaminen väestötietojärjestelmästä tiettyihin käyttötarkoituksiin. Oikeudesta säädetään henkilötietolain 30 §:ssä ja väestötietolain 35 §:ssä. Oikeus konkretisoituu väestötietojärjestelmään talletettavina henkilötietojen luovutuskieltoina, joista säädetään ylätasolla väestötietolain 13 §:ssä ja tarkemmin VTJ-asetuksen 18 §:ssä. Väestötietojärjestelmään voidaan merkitä suoramarkkinointikielto, yhteystietojen luovutuskielto, asiakasrekisterin päivityskielto, henkilömatrikkelielto, sukututkimuskielto ja turvakielto. Kieltoja koskevia säännöksiä olisi tarkistettava niiltä osin, kun niiden perusteet ovat henkilötietolaissa.

Tietosuoja-asetuksen 87 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat määritellä tarkemmin erityiset kansallisen henkilönumeron tai muun yleisen tunnisteen käsittelyn edellytykset. TATTI-työryhmä on ehdottanut, että henkilötietolain 13 §:n säännöstä vastaavasti myös tietosuojalaissa säädettäisiin edellytyksistä henkilötunnuksen käsittelylle. Väestötietolain henkilötunnuksen luovuttamista koskeva 43 § on tarkistettava suhteessa uuteen säädökseen.

Tietosuoja-asetus ja yhteisrekisterinpito

LUONNOS

Henkilötietolain mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty. Henkilötietolaki ja henkilötietodirektiivi tunnustavat mahdollisuuden, että rekisterinpitäjiä voi olla useampia, mutta niissä ei aseteta erityisiä edellytyksiä rekisterinpitäjien keskinäiselle vastuunjaolle tai yhteiselle toiminnalle.

Tietosuoja-asetus tarkentaa voimassa olevia säännöksiä rekisterinpitäjistä ja niiden velvollisuuksista. Tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa säädetään yhteisrekisterinpidosta, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Yhteisrekisterinpitäjät määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen tietosuoja-asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, paitsi jos ja siltä osin, kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet. Erityisesti järjestelyssä on määritettävä vastuut rekisteröityjen oikeuksien käytön sekä tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan tietojen toimittamista koskevien velvollisuuksien osalta.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 2 kohdan mukaan rekisterinpitäjien keskinäisestä järjestelystä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Järjestelyn keskeisten osien olisi oltava rekisteröidyn saatavilla. Edelleen 26 artiklan 3 kohdassa säädetään siitä, että yhteisrekisterinpitäjien keskinäisen järjestelyn ehdoista riippumatta, rekisteröity voi käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan. Yhteisrekisterinpitäjät eivät siis voi keskinäisellä järjestelyllään tehokkaasti ohjata rekisteröityä asioimaan vain tietyn yhteisrekisterinpitäjän kanssa.

Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 79 perustelukappaleessa on lisäksi tarkennettu, että rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelu sekä rekisterinpitäjien velvollisuudet ja vastuut esimerkiksi valvontaviranomaisen suorittaman seurannan ja niiden toteuttamien toimenpiteiden yhteydessä edellyttävät, että asetuksessa säädetty vastuualueet jaetaan selkeästi myös silloin, kun kyse on yhteisrekisterinpitäjistä.

Väestötietolain 4 §:n mukaan Väestötietojärjestelmän päävastuullisia rekisterinpitäjiä ovat maistraatit ja Väestörekisterikeskus. Rekisterinpitoon liittyvä vastuu jakautuu näiden toimijoiden välillä siten kuin väestötietolaissa tai muussa laissa taikka niiden nojalla tarkemmin säädetään. Väestörekisterikeskus vastaa automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidetyn valtakunnallisen väestötietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta ja tietotekniikasta, tietohallinnosta sekä rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä. Väestötietolaissa ja VTJ-asetuksessa on säädetty käytännön rekisterinpidon tehtävistä sekä siitä, kummalle toimijalle ne kulloinkin kuuluvat. Lain 21 §:ssä säädetään ylläpitoon liittyvästä tehtävienjaosta ja lain 47 §:ssä tietojen luovuttamiseen liittyvästä tehtävienjaosta. Silloin, kun tehtävistä ei ole säädetty erikseen ja kyse on väestötietojärjestelmästä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävänä järjestelmänä, vastuu kuulunee Väestörekisterikeskukselle.

Väestötietolaissa ei ole ylätasolla säädetty rekisterinpitäjälle kuuluvista velvoitteista, esimerkiksi henkilötietolain 24 §:n mukaisen informointioikeuden toteuttamisesta. Käytännössä viranomaiset ovat kuitenkin noudattaneet lakisääteistä tehtävienjakoa ja kukin omassa toiminnassaan vastanneet myös henkilötietolain noudattamisesta ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta, siltä osin kun velvollisuudet ja oikeudet eivät ole konkretisoituneet toiselle annetussa tehtävässä.

Väestörekisterikeskus huolehtii automaattisen tietojenkäsittelyn keinoin ylläpidettävän väestötietojärjestelmän yleisestä henkilötietolain mukaisuudesta ja esimerkiksi siitä, että järjestelmä on henkilötietolain 32 §:n edellyttämällä tavalla asianmukaisesti suojattu ja että rekisteristä on laadittu henkilötietolain 10 §:n edellyttämä rekisteriseloste. Toisaalta maistraatit ovat vastanneet siitä, että ne

LUONNOS

noudattavat henkilötietolakia antaessaan lain 47 §:n nojalla otteita väestötietojärjestelmästä. Väestörekisterikeskus tuottaa sähköistä asiointipalvelua, jonka avulla henkilö voi tarkastaa tietyt hänestä talletetut tiedot. Maistraatin vastuulla on kuitenkin viime kädessä ollut tarkastusoikeuden toteuttaminen väestötietojärjestelmässä. Rekisterinpitoon liittyvä vastuunjako on ollut toimijoille itselleen selkeä, mutta se on rekisteröidyn näkökulmasta vaikeasti hahmotettava.

Tietosuoja-asetus tarkentaa rekisterinpitäjän velvollisuuksia huomattavasti nykyisestä. Tarkentuvat velvollisuudet liittyvät esimerkiksi yhteistyöhön valvontaviranomaisen kanssa (31 artikla), toimintaan tietosuojapoikkeusta koskevassa tilanteessa (33 artikla), rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen ja tätä koskeviin menettelyihin (12–22 artiklat) sekä velvollisuuteen osoittaa tietosuoja-asetuksen mukaisten velvoitteiden noudattaminen (24 artiklan 1 kohta). Kaikkia näistä velvoitteista ei voida yksiselitteisesti johtaa väestötietolain mukaisesta tehtävänjaosta, joka sanamuotojen tasolla käsittelee rekisterinpidon käytäntöä ja suoritettavia toimenpiteitä. Erityisesti on huomattava, että tietosuoja-asetus korostaa selkeää vastuunjakoa suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin: vastuualueiden selkeä ja läpinäkyvä jakaminen edistää oikeuksien toteutumista. Tietosuoja-asetuksen 26 artikla edellyttää, että yhteisrekisterinpidon vastuita tarkennettaisiin nykyisestä.

Tietosuoja-asetus ja rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetus tarkentaa osin myös rekisteröidylle kuuluvia oikeuksia ja niiden toteuttamiseksi käytettäviä menettelyitä. Rekisteröidyn oikeudet, siltä osin kun ne sisältyvät jo henkilötietolakiin, on toteutettu myös väestötietojärjestelmässä. Siltä osin, kun oikeudet ovat uusia ja niitä sovelletaan väestötietojärjestelmään, on paikoin tarpeen muuttaa väestötietolakia.

Tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan säännökset toimitettavista tiedoista tarkentavat tietosisältöä ja menettelyä nykyisestä. Väestötietolaki ei sisällä erityistä informointioikeutta koskevaa sääntelyä. Tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin. Artikla tulee suoraan sovellettavaksi väestötietojärjestelmään, eikä menettelystä ole säädetty erikseen väestötietolaissa. Tietosuoja-asetuksen 13–15 artiklaan sisältyvät oikeudet voidaan toteuttaa väestötietolain mukaisen toiminnan yhteydessä ja tietosuoja-asetuksen nojalla ilman erillistä sääntelyä.

Tietosuoja-asetuksen 16 artiklassa säädetään oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että rekisterinpitäjä oikaisee rekisteröityä koskevat epätarkat ja virheelliset henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä. Rekisteröidyllä on myös oikeus saada puutteelliset henkilötiedot täydennettyä. Tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 4 kohdassa säädetään lisäksi oikeuksien toteuttamista koskevasta menettelystä. Jollei rekisterinpitäjä toteuta toimenpidettä rekisteröidyn pyynnön perusteella, rekisterinpitäjän on ilmoitettava viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta rekisteröidylle syyt siihen ja kerrottava mahdollisuudesta tehdä valitus valvontaviranomaiselle ja käyttää muita oikeussuojakeinoja.

Väestötietolain 76 §:ssä säädetään vastaavasti tiedon korjaamisesta sekä korjaamista koskevasta kielteisestä ratkaisusta. Tämä sääntely on osin päällekkäistä tietosuoja-asetuksen kanssa. Koska tietosuoja-asetus on suoraan jäsenvaltioissa sovellettavaa oikeutta, ei oikeudesta tiedon oikaisemiseen ja sitä koskevista menettelyistä ole tarvetta säätää erikseen. Myös säännös tiedon poistamisesta on tarpeeton, sillä tietosuoja-asetuksen 17 artiklassa säädetään oikeudesta tietojen poistamiseen. Tätä oikeutta ei lähtökohtaisesti sovelleta sellaisiin väestötietojärjestelmän tietoihin, jotka säilytetään väestötietolain nojalla pysyvästi. Toisaalta tietosuoja-asetuksesta johtuvaa oikeutta sovelletaan suoraan tietoihin, jotka väestötietolain 20 §:n nojalla on poistettava. Oikeudesta ei ole tarvetta säätää erikseen.

LUONNOS

Väestötietolain 76 §:ssä säädetään lisäksi hallinnollisesta menettelystä tietoa korjattaessa. Jos rekisterinpitäjä korjaa omasta aloitteestaan rekisterissä olevaa tietoa, rekisterinpitäjän on ennen tiedon korjaamista tarvittaessa varattava sille, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta merkintä koskee, tilaisuus antaa määrääjässä selvitys. Rekisterinpitäjä voi korjata kuitenkin tilaisuutta varaamatta rekisterissä olevan ilmeisen virheen. Jos tiedon korjaaminen koskee 10 §:ssä tarkoitettua ulkomaan kansalaista koskevaa rekisterimerkintää, maistraatin on ennen asian ratkaisemista pyydettävä asiasta lausunto Maahanmuuttovirastolta. Tältä osin kyse on tarpeellisesta kansalliseen hallintomenettelyyn ja viranomaisten toimivaltuuksiin liittyvästä sääntelystä. Sääntelyn säilyttäminen on tarpeellista, eikä se aiheuta ristiriitaa tietosuoja-asetuksen kanssa.

Asetuksen 18 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa tietojen käsittelyä. Rajoittamiselle on neljä perustetta, mutta väestötietojärjestelmään ja Väestörekisterikeskuksen varmennetoimintaan sovellettaisiin lähtökohtaisesti vain 18 artiklan 1 kohdan a alakohdtaa, jonka mukaan käsittelyä on rajoitettava, kun rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden. Johdanto-osan 67 perustelukappaleen mukaan käsittelyä voidaan rajoittaa siirtämällä tiedot toiseen käsittelyjärjestelmään, estämällä käyttäjien pääsyn valittuihin henkilötietoihin tai poistamalla väliaikaisesti julkaistut tiedot verkkosivustolta. Automaattisissa rekistereissä rajoittaminen olisi lähtökohtaisesti varmistettava teknisin keinoin niin, että henkilötiedot eivät enää joudu käsittelytoimien kohteeksi eikä niitä voi muuttaa. Rajoittaminen olisi ilmaistava järjestelmässä selvästi.

Rajoitusoikeuden soveltaminen väestötietojärjestelmään ja Väestörekisterikeskuksen varmentajan toimintaan liittyviin rekistereihin edellyttäisi merkittäviä järjestelmämuutoksia. Nykyisellään rekistereissä ei ole toiminnallisuutta, joka mahdollistaa tiedon käsittelyn pysäyttämisen. Väestötietolaki ei myöskään mahdollista tiedon siirtämistä pois väestötietojärjestelmästä. Lisäksi rajoitusoikeus merkitsisi 18 artiklan tulkinnasta riippuen riskiä perusrekisterien käyttövarmuuden laskusta. Väestörekisterikeskus on ilmaissut huolensa siitä, että henkilön tietojen väliaikaisellakin jäädyttämisellä voisi olla haitallisia vaikutuksia sekä henkilölle itselleen että viranomaisen toiminnalle. Väestötietojärjestelmästä on vuonna 2016 luovutettu yhteensä lähes 300 miljoonaa tietoyksikköä viranomaisten sekä yritysten ja yhteisöjen tarpeisiin.

Tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa säädetään kansallisesta liikkumavarasta, jonka puitteissa jäsenvaltioiden on mahdollista poiketa rekisteröidyn oikeuksista lainsäädäntötoimenpiteellä. Väestörekisterikeskus on 22 syyskuuta 2017 esittänyt Valtiovarainministeriölle, että poikkeamista rajoitusoikeudesta tulisi harkita.

Tietosuoja-asetuksen 21 artiklassa säädetään henkilön oikeudesta vastustaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä. Väestötietojärjestelmään on henkilötietolain nojalla mahdollista merkitä niin kutsuttu suoramarkkinointikielto, joka estää tietojen luovutuksen suoramarkkinointitarkoitukseen. Jatkossa oikeus kieltää henkilötietojen käsittelyä suoramarkkinointia varten johtuisi suoraan tietosuoja-asetuksen 21 artiklan 2 kohdasta. Tältä osin ei ole tarpeen säätää asiasta erikseen. Koska suoramarkkinointikielto kuuluu väestötietojärjestelmän tietosisältöön, 21 artiklaan on kuitenkin tarpeen viitata väestötietolaissa.

Muilta osin rekisteröidyn oikeudet ja niiden soveltuminen väestötietojärjestelmän tietojen käsittelyyn perustuvat suoraan tietosuoja-asetukseen, eikä oikeuksien toteutuminen tai asetuksen ensisijaisuus edellytä säädösmuutoksia.

Tietosuoja-asetus ja henkilötietojen käsittelyn perusteet

LUONNOS

Väestötietojärjestelmän tietojen käsittely rekisterihallinnon viranomaisten toimesta on lähtökohtaisesti lakisääteistä: käsittelystä säädetään väestötietolaissa. Käsittelyn oikeusperusta on siis henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohta. Väestötietolain 5 §:n 2 momentissa säädetään erikseen, että Väestörekisterikeskus ja maistraatit saavat käyttää väestötietojärjestelmän tietoja niille väestötietolain tai muun lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa.

Jatkossa käsittelyn oikeusperusteet olisi johdettava tietosuojasetuksesta. Väestötietojärjestelmän käsittelyn oikeusperuste olisi tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta niiltä osin, kun käsittelystä on suoraan säädetty väestötietolaissa tai väestötietolaki sisältää säännöksen sellaisesti rekisterihallinnon viranomaisen tehtävästä, jonka yhteydessä henkilötietojen käsittelyä suoritetaan. Rekisterihallinnon viranomaisten toiminta on kuitenkin käytännössä monipuolisempaa, kuin väestötietolain sanamuodot antavat ymmärtää. Esimerkiksi tietopalvelutoiminnan yhteydessä tehtävä henkilötietojen käsittely ei ole aina suoraan johdettavissa tietojen luovutusta koskevasta pykälästä tai laissa mainitusta konkreettisesta tehtävästä. Näin on esimerkiksi silloin, kun henkilötietoja ei luovuteta asiakkaalle, vaan Väestörekisterikeskus tuottaa itse henkilötietoja hyödyntämällä tilastomuotoisen esityksen asiakkaan tietotarpeeseen.

Väestötietolain säännöksiä viranomaisten tuottamista tietopalveluista olisi tarkennettava, jotta peruste henkilötietojen käsittelylle olisi mahdollisimman selkeä. Väestötietolaissa säädetään tietojen luovutuksen edellytyksistä, toimivallan jaosta maistraattien ja Väestörekisterikeskuksen välillä sekä niistä menetelmistä, joilla tietoja voidaan luovuttaa. Laki ei kuitenkaan sisällä säännöstä, joka koski yleisesti tietopalvelujen tuottamista.

Ulkomaalaisten rekisteröinti

Väestötietolain 7 §:ssä säädetään rekisteröinnin kohteista. Suomen kansalaisten lisäksi väestötietojärjestelmään talletetaan tiedot myös ulkomaan kansalaisista, jos laissa säädetty rekisteröinnin edellytykset täyttyvät. Rekisteröinnin yhteydessä henkilölle annetaan myös henkilötunnus.

Väestötietolain 9 §:ssä säädetään niistä edellytyksistä, joilla ulkomaan kansalaista koskevat tiedot voidaan tallettaa väestötietojärjestelmään. Näin voidaan menetellä, jos hänellä on Suomessa kotikuntalain (201/1994) mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka; hänellä on Suomessa kotikuntalaissa tarkoitettu tilapäinen asuinpaikka, ja tallettaminen on tarpeen työskentelyyn, opiskeluun tai muuhun vastaavaan olosuhteeseen liittyvien velvollisuuksien tai oikeuksien toteuttamisen vuoksi; tallettaminen johtuu Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämistä; tai tallettaminen on hänelle kuuluvien oikeuksien tai hänelle asetettujen velvollisuuksien toteuttamisen tai muun vastaavan erityisen ja perustellun syyn vuoksi tarpeellista. Ulkomaan kansalaisen on aina esitettävä tallettamista koskeva peruteltu pyyntö toimivaltaiselle viranomaiselle.

Ulkomaan kansalaisen rekisteröintiä koskevassa asiassa maistraatti on lähtökohtaisesti aina toimivaltainen, mutta Verohallinto, Suomen edustusto ja Maahanmuuttovirasto sekä sopimusperusteisesti Kansaneläkelaitos, ovat toimivaltaisia vastaanottamaan tietojen tallettamista koskevan pyynnön 22 §:n nojalla. Verohallinto ja Maahanmuuttovirasto ovat tietyin edellytyksin toimivaltaisia myös tallettamaan ulkomaan kansalaista koskevat rajoitetut tiedot väestötietojärjestelmään. Suomen edustustolla ei ole toimivaltaa tallettaa tietoja, vaan se toimittaa ulkomaan kansalaisen pyynnön ja tätä koskevat asiakirjat Maahanmuuttovirastolle. Maistraatin tehtäväksi jää aina tallettaa laajemmat tiedot, vaikka muu viranomainen suorittaisi rajoitetun ensirekisteröinnin.

Oleskeluoikeutta koskevissa menettelyissä on havaittu, että vaikka oleskeluoikeuden saanut henkilö lähtökohtaisesti täyttää 9 §:ssä asetetut edellytykset tietojen tallettamiseksi, tämä ei usein pyydä tietojensa tallettamista Maahanmuuttovirastolta. Henkilön näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että

LUONNOS

hänelle ei myöskään anneta henkilötunnusta oleskeluoikeutta koskevassa menettelyssä. Henkilön on asioitava erikseen maistraatissa tietojensa tallettamiseksi ja henkilötunnuksen saamiseksi.

Voimassa olevan lainsäädännön vaatimus siitä, että henkilön on erikseen pyydettävä tietojensa tallettamista Maahanmuuttovirastolta, johtaa tilanteisiin, joissa henkilön oleskeluoikeutta koskeva asia on myönteisesti ratkaistu, mutta tälle ei ole annettu henkilötunnusta. Tilanne jatkuu niin kauan, kunnes henkilö ohjataan asioimaan maistraatissa ja toimittaa tätä varten tarpeelliset asiakirjat. Tarkkoja lukuja siitä, kuinka suuri osa hakijoista jää nykyisessä menettelyssä tarpeettomasti vaille henkilötunnusta, ei ole saatavilla. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan hieman yli puolet oleskeluluvan muun kuin kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteella saaneista on tehnyt menettelyn yhteydessä tietojensa tallettamista koskevan pyynnön vuosina 2015 ja 2016. Osa hakijoista jättää kuitenkin pyynnön tekemättä siksi, että heillä on jo henkilötunnus.

Henkilötunnus on suomalaisessa yhteiskunnassa keskeinen henkilön yksilöintitunnus ja sen puuttuminen vaikeuttaa asiointia sekä viranomaisissa että yksityisen sektorin palveluissa. Viranomaisille aiheutuu ylimääräistä työtä tilanteen selvittämisestä tai henkilön palvelemisesta ilman henkilötunnusta. Lisäksi henkilötunnuksen puuttuminen johtaa herkästi hajanaisiin ja päällekkäisiin rekisteri-henkilöllisyyksiin. Väestötietolakia olisi muutettava niin, että tunnuksen myöntäminen oleskeluoikeuden yhteydessä ei olisi riippuvainen muodollisesta pyynnöstä.

Henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus

Henkilötunnus on yksilöllinen tunniste, joka liitetään henkilöön, kun tämä rekisteröidään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään. Tunnus muodostuu syntymäajasta, yksilönumerosta ja tarkistusmerkistä. Yksilönumerolla erotetaan samana päivänä syntyneet henkilöt toisistaan ja se sisältää tiedon henkilön sukupuolesta. Väestötietolain 12 §:ssä säädetään henkilötunnuksen korjaamisesta ja muuttamisesta. Tunnus on aina korjattava, jos se on teknisesti virheellinen tai tieto tunnukseen sisältyvästä syntymäajasta tai sukupuolesta on virheellinen. Korjaamisesta päättää se maistraatti, jonka toimialueella henkilö asuu. Lisäksi henkilötunnus voidaan muuttaa kolmella perusteella: henkilön suojelemiseksi ilmeiseltä ja pysyvältä uhalta, toistuvan väärinkäytön johdosta tai koska henkilö on vahvistettu vastakkaiseen sukupuoleen kuuluvaksi.

Maistraatti päättää henkilötunnuksen muuttamisesta sukupuolen vahvistamisen tapauksessa. Lain esitöissä (HE 89/2008 vp) tätä on perusteltu sillä, että päätös on asiallisesti hyvin kiinteä osa sukupuolen vahvistamista koskevaa maistraatin toimivaltaan kuuluvaa ratkaisua. Henkilötunnuksen muuttamisesta päättää Väestörekisterikeskus silloin, kun muuttamisen perusteena on henkilön suojeleminen tai tunnuksen väärinkäyttö. Näiden asioiden keskittämistä Väestörekisterikeskukseen on perusteltu lain esitöissä sillä, keskittäminen edesauttaisi yhtenäisen tulkintalinjan muodostumista ja säilyttämistä, kun tapausten lukumäärä on vähäinen.

Käytännössä on osoittautunut, että henkilötunnuksen muuttaminen myös henkilön suojeleminen tai tunnuksen väärinkäytön perusteella on kiinteässä yhteydessä maistraatin toimintaan. Maistraatissa käsitellään muut henkilön turvallisuuteen ja väärinkäytösten estoon liittyvät toimenpiteet. Tällaisia ovat esimerkiksi turvakielto, nimen muutos sekä osoitteenmuutokset estävä muuttoestomerkintä. Osassa toimenpiteistä on myös tarpeen huolehtia siitä, että ne tapahtuvat samanaikaisesti henkilötunnuksen muuttamisen kanssa. Erityisesti nimen ja henkilötunnuksen muuttamisen välinen yhteys on niin kiinteä, että maistraatit ja Väestörekisterikeskus käytännössä koordinoivat tekemänsä toimenpiteet samanaikaisiksi.

LUONNOS

Henkilötunnuksen muuttamista koskevan toimivallan keskittämistä Väestörekisterikeskukseen ei yllä kuvatuista syistä pidetä rekisterihallinnon viranomaisissa enää tarkoituksenmukaisena. Myös käytäntöä on ehtinyt muodostua niin, että tulkintalinjan ei pelätä eriytyvän.

Henkilötunnus on yhteydessä sähköiseen asiointitunnukseen, joka toimii esimerkiksi kansalaisvarmenteessa varmenteen haltijan yksilöivänä tunnistetietona. Kun henkilön tiedot talletetaan ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään, hänelle on annettava sähköisen asiointitunnuksen antamisessa tarvittava yksilöllinen tekninen tunnistetieto. Tekninen tunnistetieto muutetaan sähköiseksi asiointitunnukseksi, kun henkilölle myönnetään ensimmäisen kerran kansalaisvarmente tai tunnus on muuten tarpeen varmennetoiminnassa.

Myös sähköinen asiointitunnus voidaan lain 64 §:n nojalla korjata. Jos sähköinen asiointitunnus on virheellinen tai tunnuksen luontimenettelyssä on tapahtunut virhe, Väestörekisterikeskuksen on viipymättä korjattava virhe ja annettava henkilölle tarvittaessa uusi asiointitunnus. Säännöstä ei ole sovellettu Väestörekisterikeskuksessa, eikä sen oleteta jatkossakaan tulevan sovellettavaksi. Sähköinen asiointitunnus, ja sen esiasteena toimiva tekninen tunnistetieto, on väestötietojärjestelmän luoma numerosarja, joka muodostuu kahdeksasta satunnaisesti valitusta numerosta sekä tarkistusmerkistä. Tunnus ei saa sisältää henkilöön liittyviä tunnistetietoja. Tunnuksen virheellisyys ei siis käytännössä ole mahdollista. Kyseinen säännös on katsottu tarpeettomaksi.

Sähköinen asiointitunnus voidaan 64 §:n nojalla muuttaa kahdella perusteella: henkilön suojelemiseksi ilmeiseltä ja pysyvältä uhalta tai toistuvan väärinkäytön johdosta. Sukupuolen vahvistaminen ei voimassa olevan lain mukaan ole peruste sähköisen asiointitunnuksen muuttamiseksi. Muuttamista on aina haettava erikseen Väestörekisterikeskukselta.

Teknisesti henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus muodostavat väestötietojärjestelmässä aina parin. Kun henkilötunnus luodaan, syntyy sähköisen asiointitunnuksen esiasteena toimiva tekninen tunnistetieto automaattisesti sen rinnalle. Kun henkilötunnus muutetaan, mutta sähköistä asiointitunnusta ei muuteta, asiointitunnus säilyttää yhteyden vanhaan henkilötunnukseen. Tämä yhteys on tietoturvariski erityisesti sukupuolen vahvistamisen tapauksissa, jolloin tieto vanhasta sukupuolesta sisältyy vanhaan henkilötunnukseen. Vanhojen tunnusparien voimassaolo saattaa myös johtaa niiden väärinkäyttöön. Erilaiset fyysiset ja sähköiset tunnistus- ja allekirjoitusvälineet olisi kyettävä aina mitätöimään.

Tunnuksen haltija ei itse kykene arvioimaan, onko myös sähköisen asiointitunnuksen muuttaminen tarpeen, sillä tunnusten tekninen yhteys ei ole kansalaisten tiedossa. Käytännössä Väestörekisterikeskus onkin tutkinut tarpeen sähköisen asiointitunnuksen muuttamiseksi aina, kun henkilötunnusta on muutettu. Väestörekisterikeskus on kehottanut henkilöä hakemaan myös sähköisen asiointitunnuksen muuttamista niin, että asiat on voitu käsitellä yhdessä. Menettely ei tältä osin ole tarkoituksenmukainen ja väestötietolain säännöksiä on tarpeen muuttaa.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttaminen

Väestörekisterikeskus ja maistraatti päättävät väestötietolain nojalla väestötietojärjestelmän tietojen luovutuksesta. Väestörekisterikeskus päättää luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai, kun kysymys on muiden kuin yksittäisten tietojen luovuttamisesta ulkomaille. Maistraatti puolestaan päättää todistuksen, otteen tai jäljennöksen antamisesta väestötietojärjestelmän tiedoista sekä muusta sellaisesta tietojen luovutuksesta, joka ei kuulu Väestörekisterikeskukselle. Hyvin yleistäen voidaan sanoa, että maistraatti huolehtii luovutuksista yksityishenkilöille tai rajoitettuihin paikallisiin tarpeisiin sekä luovutuksista, jotka edellyttävät fyysisten asiakirjojen käsittelyä. Väestö-

LUONNOS

rekisterikeskus huolehtii massamuotoisista luovutuksista viranomaisille, yrityksille ja yhteisöille sekä teknisten kysely-yhteyksien ja rajapintojen avulla suoritettavista luovutuksista.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta säädetään lain 4 luvussa. Lain 28 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisen yleisistä edellytyksistä, joiden on aina täytyttävä tietoja luovutettaessa. Lain 29–33 § sisältävät erityissäännöksiä tietojen luovuttamisesta eri käyttötarkoituksiin. Lain 34 §:n 1 momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta yhteys- ja osoitetietopalvelussa tavanomaisiin yksityisiin käyttötarkoituksiin. Lain 34 §:n 3 momentti sisältää yleisen luovutussäännöksen, jonka mukaan väestötietojärjestelmän tietoja voidaan muuten luovuttaa vain, jos hakijalla on oikeus käsitellä tietoja henkilötietolain tai muun lain perusteella. Lisäksi väestötietolain 4 luku sisältää erityisiä säännöksiä tietyistä luovutustilanteista sekä säännökset tietojen luovutuksen rajoituksista.

Korkeimman hallinto-oikeuden käytännössä on korostettu, että Väestörekisterikeskuksen on harkitessaan tietojen luovuttamista otettava huomioon, että se ei saa rajoittaa tietojensaantioikeutta ilman asiallista väestötietolaista johdettavissa olevaa perustetta (KHO:2009:11). Vaikka säännösten ei tulisi olla liian yksityiskohtaisia, on Väestörekisterikeskuksen toiminnan näkökulmasta varmistettava, että sillä on keinot puuttua sellaisiin tiedonluovutuksiin, jotka eivät ole laissa turvattujen oikeushyvien kannalta toivottavia.

Lain 28 §:ssä säädetään, että väestötietojärjestelmän tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta. Käytännön toiminnassa on ilmennyt tarve kieltäytyä luovutuksesta myös silloin, kun itse tiedon luovuttaminen väestötietojärjestelmästä ei vaarana näitä oikeushyviä, mutta hakijan toiminnassa esiintyy puutteita, joiden voidaan perustellusti katsoa vaarantavan esimerkiksi henkilötietojen suojan. Vaikka voimassa olevaa säännöstä voidaan tulkita laajentavasti, olisi toivottavaa, että kielteinen päätös voitaisiin tällaisessa tapauksessa perustaa suoraan lain sanamuotoon.

Lisäksi lain 34 §:n 3 momenttia on tiedon vastaanottajien toimesta tulkittu osin hyvin laajentavasti: säännöksen on ajateltu velvoittavan Väestörekisterikeskuksen luovuttamaan tiedot aina, kun hakija voi osoittaa henkilötietolain tai muun lainsäädännön mukaisen käsittelyn perusteen. Väestötietolain rakenteessa on selvää, että 28 §:n yleisten edellytysten on aina täytyttävä. Yleisten edellytysten soveltuvuuden 34 §:n 3 momentin tapauksissa on vahvistanut myös korkein hallinto-oikeus ratkaisussaan 27.3.2015/863. Väärinkäsitysten välttämiseksi olisi tarpeellista säätää siitä, että 28 §:n yleisten edellytysten on täytyttävä myös silloin, kun tietoja luovutetaan 34 §:n 3 momentin nojalla.

Väestötietolain 32 §:n 2 momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta suoramarkkinointiin sekä mielipide- ja markkinatutkimukseen. Pykälän nojalla voidaan luovuttaa ainoastaan nimi ja yhteystietoja. Käsittelyn perusteena voidaan käyttää myös pykälässä lueteltuja henkilötietoja, mutta näitä ei voida luovuttaa. Tämä on vahvistettu lain esitöissä (HE 89/2009 vp, s. 97). Säännöstä sovellettaessa mielipidetutkimukseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin esimerkiksi markkinointitarkoituksessa tehtävää mainospostitukseen. Tätä ei käytännössä ole pidetty tarkoituksenmukaisena. Taustatietojen puute heikentää mahdollisuuksia kohdistaa tutkimusotoksia tasapuolisesti erilaisiin henkilöryhmiin, erityisesti kieli- ja ikäryhmiin. Mikäli mielipidetutkimuksessa on tarpeen tutkia erityisesti tietyn kieliryhmän tai muun erityisen ryhmän suhtautumista yhteiskunnalliseen kysymykseen, edellyttää nykyinen käytäntö laajempia otoksia ja suurempia kustannuksia. Tutkimuksessa on tarpeen lähestyä rajoittamatonta joukkoa ja selvittää tutkimuksen kuluessa henkilöiden kuuluminen kohteena olevaan ryhmään. Yhteiskunnallisesti edustavien mielipidetutkimusten laatimista voitaisiin helpottaa säätämällä väestötietolaissa tiettyjen taustatietojen luovuttamisesta.

LUONNOS

Käytännön toiminnassa on lisäksi havaittu tarpeelliseksi tarkentaa tietojen luovutuskieltoihin tehtäviä poikkeuksia sekä kieltojen ilmoittamismenettelyä. Käytännössä on ilmennyt, että 35 §:n poikkeuksessa luovutuskieltoon tulisi viitata myös lain 34 §:n 1 momenttiin, jonka nojalla maistraateista luovutetaan tietoja esimerkiksi perunkirjoitukseen tai velkomisasian vireillepanoa varten. Nämä käyttötarkoitukset on myös lain esitöissä (HE 89/2009, s. 99) mainittu esimerkkeinä tilanteista, jossa luovutus on mahdollista oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Pykälän sanamuoto ei kuitenkaan mahdollista luovutuksia. Tämä ei todennäköisesti ole ollut lainsäätäjän tarkoitus.

Väestötietolain 44 §:ssä säädetään sen selvittämisestä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Tietyissä tapauksissa rekisterihallinnon viranomaisen on vaadittava selvitys, kun taas toisissa selvityksen edellyttäminen on viranomaisen harkinnassa. Pykälän mukaan selvitys on aina vaadittava, kun luovutukseen sisältyy henkilötunnus ja luovuttaminen tapahtuu teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai koskee laajaa tietojoukkoa. Rekisterihallinnon viranomainen voi lain 43 §:n mukaan luovuttaa henkilötunnuksen tai sähköisen asiointitunnuksen vain säädetyissä tilanteissa. Henkilötunnuksen osalta luovutus on riippuvainen henkilötietolain tai muun lain käsitteilyperusteesta ja tunnus luovutetaan pääasiassa vain julkisen sektorin toimijoille, joiden oikeudesta tiedon käsittelyyn säädetään laissa. Lisäksi tunnusta luovutetaan säännönmukaisesti 31 §:n nojalla rahoitus- ja vakuutustoimintaan sekä luottotieto- ja perintätoimintaa varten. Väestörekisterikeskus on toivonut, että suojauksen selvittämistä koskevaa menettelyä voitaisiin keventää, kun on kyse luovutuksesta toiselle viranomaiselle. Tällöin voidaan olettaa, että tietojen suojaus on toteutettu asianmukaisesti.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamista koskevasta menettelystä säädetään väestötietolain 50 §:ssä. Luovuttamista haetaan lähtökohtaisesti kirjallisesti ja hakemuksesta on tehtävä kirjallinen päätös. Rekisterihallinnon viranomaisten tekemistä tietoluvista huomattava osa koskee kertaluonteisia luovutuksia. Väestörekisterikeskus tekee kuitenkin myös päätöksiä jatkuvasta tiedon luovuttamisesta, erityisesti teknisen käyttöyhteyden avulla tuotettavissa palveluissa. Organisaatio voi esimerkiksi saada luvan hyödyntää väestötietojärjestelmän tietoja suoran kysely-yhteyksin. Tällöin tietolupa laaditaan määräajaksi tai se on voimassa toistaiseksi.

Väestötietolain 28 §:ssä säädetään tietojen luovutuksen yleisistä edellytyksistä. Näiden on täyttyvä aina, kun tietoja luovutetaan väestötietojärjestelmästä. Viranomaisen toiminnassa on ollut selvää, että tietojen luovuttaminen voidaan 28 §:n nojalla päättää, mikäli edellytykset eivät enää luovutuksen jatkuessa täytyä. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tietojen vastaanottaja käsittelee tietoja tavalla, joka ei ole väestötietolain ja tietosuojalainsäädännön mukaista. Tietojen vastaanottajan näkökulmasta olisi kuitenkin tarpeen säätää tällaisesta ratkaisusta erikseen. Kun luovutuksen päättämisestä tehtäisiin hallintopäätös, tämä takaisi myös hakijan oikeusturvan.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tietosuojasetuksen suora vaikutus

Esityksellä pyritään varmistamaan väestötietolain säännösten yhteensopivuus tietosuojasetuksen ja uuden tietosuojalain kanssa sekä varmistamaan, että tietosuojasetuksen tarkentamat edellytykset tietojen käsittelylle voidaan täyttää rekisterihallinnon viranomaisten toiminnassa. Tavoitteena on lisäksi varmistaa, että henkilötietolain kumoaminen ei muodosta aukkoja väestötietojärjestelmän tietojen käsittelyä ja luovuttamista koskeviin säännöksiin.

LUONNOS

Useat viittaukset henkilötietolakiin osoittavat väestötietolaissa tietosuojaan asettamiin käsittelyn edellytyksiin yleisesti, johonkin tietosuojaan yleiseen periaatteeseen tai yksittäiseen rekisteröidyn oikeuteen. Väestötietolaissa ehdotetaan viitattavan jatkossa tietosuoja-asetukseen silloin, kun kyse on sellaisesta periaatteesta, oikeudesta tai velvollisuudesta, joka johtuu suoraan tietosuoja-asetuksesta. Lainkohdissa, jotka viittaavat yleisemmin henkilötietojen käsittelyn edellytyksiin, ehdotetaan viitattavan sekä tietosuoja-asetukseen että tietosuojalakiin, joka tarkoittaa tietosuoja-asetuksesta johtuvia edellytyksiä. Tällaisia yleisiä viittauksia tietosuojalainsäädäntöön ehdotetaan sisällytettäväksi lain soveltamisalaa koskevaan 2 §:n sekä varmennettua sähköistä asiointia koskevaan 6 lukuun.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamista koskevissa 30, 33 ja 34 §:ssä on viitattu henkilötietolakiin: tiedot voidaan luovuttaa sellaiselle vastaanottajalle, jolla on oikeus käsitellä tietoja henkilötietolain nojalla. Tietojen luovutuksesta historialliseen tai tieteelliseen tutkimukseen, tilastointitarkoitukseen tai viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävään ehdotetaan säädettävän edelleen 30 §:ssä. Viittaus henkilötietolakiin poistettaisiin, sillä käsittelyn oikeusperuste henkilötietolaissa ei enää toimisi perusteena luovutukselle. Tietojen luovutus väestötietojärjestelmästä edellyttäisi myös jatkossa, että vastaanottajalla on tietojen käsittelylle asiallinen oikeusperuste, mutta peruste olisi johdettava tietosuoja-asetuksesta tai tietosuojalaista. Yleisimmin käsittelyperuste johtuisi todennäköisesti tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdasta.

Lain 33 § poistettaisiin tarpeettomana. Tietosuojalainsäädäntö ei enää sisältäisi erillistä käsittelyperustetta henkilömatrikkelille tai sukututkimukselle, vaan käsittely olisi perustettava yleisiin tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain oikeusperusteisiin. Näin tietojen luovutus näihin tarkoituksiin, sikäli kun käsittelyperuste on olemassa, voitaisiin tehdä väestötietolain 34 §:n 3 momentin yleissäännöksen nojalla. Koska kyse ei ole tieteelliseen tutkimukseen verrattavasta hyvin laajasta luovutustoiminnasta, olisi toiminnan siirtäminen yleissäännöksen piiriin perusteltua. Väestötietolain 34 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavan niin, että viittaukset henkilötietolakiin poistetaan. Säännöksessä viitattaisiin yleisesti tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin.

Väestötietolaissa viitataan henkilötietolakiin myös henkilötunnuksen luovuttamista koskevassa säännöksessä. Koska henkilötunnuksen käsittelyn edellytykset kuuluvat tietosuoja-asetuksen 87 artiklan nojalla jäsenvaltiolle, niistä säädettäisiin jatkossa tietosuojalaisissa. TATTI-työryhmä on ehdottanut säännöstä, joka vastaisi olennaisilta osin henkilötietolain 13 §:ä. Ehdotetun säännöksen edellytykset olisi kuitenkin täytettävä aina, myös silloin, kun käsittelystä on säädetty muussa laissa erikseen. Mikäli tämä muotoilu säilyy, olisi myös väestötietolain 42 §:ä muutettava niin, että luovutus voisi perustua ainoastaan tietosuojalain edellytysten täyttymiseen.

Tietosuoja-asetus ja yhteisrekisterinpito

Tietosuoja-asetuksen 26 artikla asettaa aiempaa tarkempia vaatimuksia yhteisrekisterinpitäjille. Eri-tyisesti rekisterinpitäjien vastuut suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin on jaettava selkeästi ja läpinäkyvästi. Ehdotetussa 4 §:n 3 momentissa säädettäisiin lain tasolla tietosuoja-asetuksen mukaisen rekisterinpitäjän velvollisuuksien jakautumisesta rekisterihallinnon viranomaisten kesken. Säännöksessä erotettaisiin toisistaan sellaiset rekisteröidyn oikeudet, joista on tarpeen säätää erikseen, sekä tietosuoja-asetuksesta johtuvat rekisterinpitäjän velvoitteet yleisemmin.

Rekisteröidyn oikeuksien osalta on tarpeen jakaa velvollisuudet selkeästi niin, että vastuunjako edesauttaa oikeuksien toteutumista. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisen ei tulisi olla tulkintakysymys tai vaikeasti kansalaisen selvittävä asia, vaan vastuullisen viranomaisen tulisi ilmetä laista yksiselitteisesti.

LUONNOS

Toisaalta on tarpeen säätää vastuullisesta viranomaisesta, jotta rekisterihallinnon viranomaiset voivat tehokkaasti järjestää toimintansa niin, että viranomaisissa ei ylläpidetä päällekkäisiä resursseja menettelyjen toteuttamiseksi. Erityisesti viranomaisten toimiessa yhteisrekisterinpitäjänä on toivotavaa, että viranomaiset voivat tosiasiaissa ennakoida, miten rekisteröidyn oikeudet tullaan niiden välisessä yhteistyössä toteuttamaan. Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdassa säädetään, että rekisteröidy voi käyttää oikeuksiaan suhteessa kumpaankin yhteisrekisterinpitäjään riippumatta näiden keskinäisestä järjestelystä vastuiden määrittämiseksi. Kuitenkin 26 artiklan 1 kohdan perusteella on katsottava, että tämä rekisteröidyn subjektiivinen oikeus soveltuu vain siltä osin, kuin tehtävänjaoista ei ole säädetty laissa. Jotta velvollisuuksien jako rekisterihallinnon viranomaisten välillä olisi tehokas, siitä olisi säädettävä laissa.

Ehdotetussa 4 §:n 3 momentissa viitattaisiin kolmeen tietosuoja-asetuksessa turvattuun rekisteröidyn oikeuteen: oikeus saada pääsy tietoihin (15 artikla); oikeus tietojen oikaisemiseen (16 artikla) sekä vastustamisoikeus (21 artikla). Käytännössä Väestörekisterikeskus ylläpitää sähköisiä asiointipalveluita, joiden avulla rekisteröity voi osin käyttää oikeuksiaan omatoimisesti. Nämä tulisivat jatkossakin olemaan ensisijainen kanava monille rekisteröidyille. Oikeuksien täysimääräinen toteuttaminen ei kuitenkaan ole mahdollista tällaisissa palveluissa, vaan rekisteröidyn on voitava asioida suoraan rekisterihallinnon viranomaisen kanssa esimerkiksi tarkistaakseen täydet tietonsa. Momentissa säädettäisiin nimenomaisesti, että näiden oikeuksien toteuttamisesta suhteessa rekisteröityyn vastaa maistraatti. Säännös varmistaisi vastuunjaon tehokkuuden myös suhteessa rekisteröityyn.

Ehdotettu 4 §:n 3 momentti sisältäisi lisäksi yleisen säännöksen, jota sovellettaisiin niihin tietosuoja-asetuksen mukaisiin velvoitteisiin, jotka eivät erityissäännöksen mukaan kuulu maistraatille. Säännös kattaisi myös rekisteröidyn oikeuksia koskevia velvollisuuksia. Rekisterinpitäjän velvollisuudet jakautuisivat samoin, kuin rekisterinpidon vastuista on säädetty väestötietolaissa tai muussa laissa tai niiden nojalla. Yleisen säädöksen tarkoituksena olisi, että kukin rekisterihallinnon viranomainen vastaa tietosuoja-asetuksen mukaisten velvoitteiden toteuttamisesta sellaisen tehtävän yhteydessä, joka sille on määrätty. Esimerkiksi Väestörekisterikeskus vastaa väestötietolain 4 §:n 2 momentin mukaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidetyn valtakunnallisen väestötietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta ja tietotekniikasta sekä tietohallinnosta. Väestörekisterikeskus vastaisi täten myös tietosuoja-asetuksen mukaisen oletusarvoisen ja sisäänrakennetun tietosuojan (25 artikla) toteutumisesta väestötietojärjestelmässä. Toisaalta maistraatti vastaa väestötietolain 21 §:n 1 momentin nojalla yksittäistä henkilöä koskevan rekisterinmerkinnän tekemisestä. Siinä määrin, kun tiedot kerätään rekisteröidyltä itseltään asiointitapahtumassa, maistraatti vastaisi myös rekisteröidyn informoinnista (13 artikla) tällaisen asiointitapahtuman yhteydessä.

Rekisterihallinnon viranomaisten välistä nykyisten tehtävien jakoa ei muutettaisi, mutta tietosuoja-asetuksesta johtuvat rekisterinpitäjän velvollisuudet sidottaisiin selvyyden vuoksi olemassa olevaan tehtävänjakoon. Siltä osin, kun tietosuoja-asetus sisältää uusia tai tarkentuneita velvollisuuksia, ehdotus koskee myös uusia tehtäviä.

Tietosuoja-asetus ja rekisteröidyn oikeudet

Väestötietolain 76 §:stä ehdotetaan poistettavan säännökset, jotka koskevat rekisteröidyn oikeutta saada tietonsa oikaistua, poistettua tai täydennettyä taikka rekisterinpitäjän velvollisuutta toteuttaa nämä oikeudet. Lisäksi poistettaisiin tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 4 kohta vastaava säännös menettelystä tapauksissa, joissa rekisterinpitäjä ratkaisee tiedon oikaisemista koskevan asian rekisteröidyn pyynnön vastaisesti. Oikeuksista ja niitä koskevista menettelyistä säädettäisiin jatkossa suoraan tietosuoja-asetuksessa. Päällekkäinen sääntely olisi tarpeetonta ja voisi aiheuttaa tulkinnallisia ristiriitoja. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin sellaisista tietojen korjaamiseen liittyvistä hal-

LUONNOS

linnollisista menettelyistä, jotka ovat erityisiä väestötietojärjestelmälle. Nämä säännökset eivät ole päällekkäisiä tietosuojasetuksen kanssa.

Esityksessä ehdotetaan rajoitettavan rekisteröidylle tietosuoja-asetuksen 18 artiklan nojalla kuuluvaa oikeutta rajoittaa henkilötietojensa käsittelyä. Väestötietojärjestelmään ja Väestörekisterikeskuksen varmennetoimintaan sovellettaisiin lähtökohtaisesti vain 18 artiklan 1 kohdan a alakohdtaa, jonka mukaan käsittelyä on rajoitettava, kun rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden. Ehdotettu poikkeus tästä oikeudesta sisältyisi uuteen 74 a §:n. Poikkeus olisi mahdollinen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan jäsenvaltioille jättämän liikkumavaran puitteissa.

Koska käytäntöä rajoitusoikeuden soveltamisesta ei vielä ole muodostunut, on mahdollista, että pelkkä rekisteröidyn ilmoitus siitä, että tämä epäilee tietojen oikeellisuutta, edellyttäisi tietojen käsittelyn rajoittamista kunnes asia on viranomaisessa tutkittu. Rajoittaminen olisi varmistettava teknisillä keinoilla niin, että henkilötiedot eivät joudu käsittelytoimien kohteeksi eikä niitä voi muuttaa.

Väestötietojärjestelmässä rajoitusoikeuden soveltaminen edellyttäisi sitä, että pyynnön kohteena olevat tiedot eivät olisi käytettävissä myöskään Väestörekisterikeskuksen tietopalveluiden asiakkaille. Luonnollista henkilöä koskevat viranomaispäätökset perustuvat usein väestötietojärjestelmästä saatavaan tietoon esimerkiksi henkilön asuinpaikasta, perhesuhteista, syntymäajasta tai siviilisäädystä. Joidenkin tietojen osalta viranomainen voi myös itse arvioida asiantilaa, mutta joidenkin tietojen osalta väestötietojärjestelmän tieto on ensisijainen. Esimerkki tällaisesta tiedosta on tieto siviilisäädystä avioliiton esteiden tutkinnassa. Viranomaiset voivat myös päätöstä antaessaan tarkastaa kansalaisen henkilötietoja väestötietojärjestelmästä. Viralliset henkilötiedot ovat myös olennaisia henkilön tunnistamisessa, eikä vahvaa sähköistä tunnistamista voida tehdä ilman henkilötietojen luovutusta.

Mikäli henkilötiedon käsittely rajoitettaisiin automaattisesti kunnes Väestörekisterikeskus on voinut varmistaa tiedon paikkansapitävyyden, viranomaisten päätöksenteko kyseisen henkilön suhteen olisi vaarassa pysähtyä. Se, millä tavalla väestötietojärjestelmän tiedon paikkansapitävyys tulisi tällaisessa tilanteessa tarkastaa, vaihtelee tietoryhmittäin. Tarkastus edellyttäisi todennäköisesti tapahtumien tarkistusta lokirekisteristä sekä yhteydenottoa maistraattiin tai muuhun asianomaiseen viranomaiseen virallisten asiakirjojen, tuomion tai muun vastaavan lähteen varmistamiseksi. Joissakin tapauksissa tiedon paikkansapitävyyden varmistaminen saattaisi edellyttää, että rekisteröity vierailee maistraatissa ja esittää laillistetut asiakirjat oikaisun tueksi. Tietojen käytön rajoittaminen mahdollisen virheen selvittämisen ajaksi voisi aikaansaada merkittäviä vaikutuksia, joita henkilö ei itse osaisi ennakoida.

Väestörekisterikeskuksen varmennetoimintaan liittyvissä rekistereissä rajoitusoikeuden soveltaminen edellyttäisi samalla tavoin, että pyynnön kohteena olevat tiedot eivät olisi käytettävissä niiden oikeellisuuden selvittämisen ajan. Tämä johtaisi siihen, että rekisteröity voisi edelleen käyttää varmennettaan, mutta Väestörekisterikeskus ei varmenteesta vastaavana viranomaisena voisi ilman 18 artiklan 2 kohdan perustetta seurata varmenteen oikeellisuutta tai sitä, ovatko varmenteen myöntämisen perusteet edelleen käsillä. Olisi mahdollista, että myös varmenteen sulkeminen viivästyisi varmenteen haltijan vilpillisen rajoituspyynnön johdosta.

Tiedon luotettavuus on lähtökohtaisesti väestötietojärjestelmässä korkealla tasolla ja väestötietojärjestelmään tallennetuilla henkilötiedoilla on henkilön ilmoittamaa postiosoitetta ja muuta yhteystietoa sekä ammattia lukuun ottamatta julkinen luotettavuus. Henkilötiedon oikeellisuuden varmistaminen on järjestetty lakisääteisesti. Väestötietojärjestelmään merkittävä tieto tulee joko sen todentaneelta viranomaiselta tai sen luotettavuus varmistetaan virallisista laillistetuista asiakirjoista. Tie-

LUONNOS

tojen ylläpidosta ja oikeellisuuden varmistamisesta säädetään muun muassa väestötietolain 18, 19, 21–22 ja 25–27 §:ssä. Väestörekisterikeskuksen varmennetoimintaan liittyvissä rekistereissä luonnollisesta henkilöstä tarvittavat tiedot on tunnustuslain mukaan haettava ja päivitettävä väestötietojärjestelmästä.

Pääsääntöisesti rekisteröidyn ei siis ole tarvetta käyttää tietosuoja-asetuksen 18 artiklan rajoitusoikeutta väestötietojärjestelmässä tai Väestörekisterikeskuksen varmennetoimintaan liittyvissä järjestelmissä. Tietojen oikeellisuus varmistetaan lakisääteisesti. Lisäksi tietosuoja-asetuksen mukaiset muut oikeudet varmistavat, että henkilö voi valvoa tietojensa käsittelyä ja tuoda mahdolliset virheet rekisterinpitäjän tietoon.

Ottaen huomioon tietojen korkean luotettavuuden ja käsittelyn lakisääteiset reunaehdot, on katsottava, että poikkeuksella 18 artiklaan ei olisi vähäistä suurempaa merkitystä rekisteröidyn oikeus- asemalle. Väestötietojärjestelmän ja Väestörekisterikeskuksen varmennerekisterit ovat suomalaisen yhteiskunnan kannalta keskeisiä rekistereitä, joiden jatkuva käytettävyys on kriittistä viranomais- toiminnalle. Näillä perusteilla voidaan katsoa, että kyseessä on sellainen jäsenvaltion julkiseen etuun liittyvä tärkeä tavoite, joka mahdollistaa tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla poikkeamisen 18 artiklan soveltamisesta.

Tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että poikkeuksen sisältävät lainsäädäntötoimenpiteet sisältävät tarpeen mukaan erityisiä säännöksiä, jotka koskevat ainakin käsittelytarkoitusta tai käsittelyn ryhmiä; henkilötietoryhmiä; käyttöön otettujen rajoitusten soveltamisalaa; suoja- toimia, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen; rekisterinpitäjän ja rekisterinpitäjien ryhmien määrittämistä; tietojen säilytysaikoja ja sovellettavia suoja- toimia; rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia riskejä sekä rekisteröidyn oikeutta saada tietoa rajoituksesta. Rajoitusten soveltamisala olisi tarkkaan rajattu väestötietojärjestelmään ja Väestörekisterikeskuksen varmennerekistereihin, joiden rekisterinpitäjänä toimivat Väestörekisterikeskus ja maistraatit. Rajoitus rekisteröidyn oikeuksiin kävisi ilmi suoraan laista, eikä tiedonsaannista olisi tarpeen säätää erikseen. Muut erityiset säännökset sisältyvät väestötietojärjestelmän osalta väestötietolakiin. Varmentajan toimintaan liittyvien järjestelmien osalta erityiset säännökset sisältyvät väestötietolakiin ja tunnustuslakiin.

Tietosuoja-asetuksen 21 artiklaan sisältyvän vastustamisoikeuden osalta ehdotetaan muutosta 35 §:n kiellon merkitsemisestä väestötietojärjestelmään. Säännös vastaisi voimassa olevaa lakia muilta osin, mutta henkilötietolain viittaus muutettaisiin viittaukseksi tietosuoja-asetukseen. On huomattava, että väestötietojärjestelmässä sovellettaisiin vain tietosuoja-asetuksen 21 artiklan 2 kohtaa: oikeutta vastustaa käsittelyä suoramarkkinointitarkoitukseen.

Lisäksi 35 §:ssä säädetään rajoituksista väestötietojärjestelmään merkittyy luovutuskieltoon. Säännökseen ehdotetaan lisäystä, joka mahdollistaisi kiellon alaisten tietojen luovuttamisen toimintaan, jossa on kyse yleiseen etuun tai henkilöiden oikeuksiin tai etuihin liittyvästä selvityksestä tai tutkimuksesta. Tämä rajoitus koskisi säädösteknisesti myös tietosuoja-asetuksen 21 artiklan mukaista kieltoa. Ehdotettu rajoitus on kuitenkin sen luonteinen, ettei kriteerit täyttävässä toiminnassa tosiasias- iassa ole kyse suoramarkkinoinnista. Rajoituksen kattavuus johtuu väestötietolain ja väestötietojärjestelmän rakenteesta, jossa luovutus suoramarkkinointiin ja mielipidetutkimukseen perustuvat samaan lainkohtaan. Suoramarkkinointikielto yhdistyy tähän säännökseen kokonaisuudessaan. Tosiasias- siassa 35 §:n nojalla ei voitaisi luovuttaa tietoja sellaiseen tarkoitukseen, joka tietosuoja- asetuksen nojalla katsotaan suoramarkkinoinniksi. Tietosuoja-asetuksen 21 artiklan mukaista oikeutta ei siten rajoitettaisi.

LUONNOS

Tietosuoja-asetus ja henkilötietojen käsittelyn perusteet

Esityksessä ehdotetaan 47 §:n uutta 4 momenttia, jossa säädettäisiin rekisterihallinnon tehtävästä tuottaa yleisesti tarpeellisia tietopalveluita. Tarkoituksena on, että rekisterihallinnon viranomainen, joka väestötietolain mukaan päättää tiedon luovuttamisesta, on myös velvollinen tuottamaan sellaisia palveluita, jotka mahdollistavat väestötietojärjestelmän tietojen hyödyntämisen väestötietolain mukaisesti. Kyse olisi selventävästä säännöksestä. Säännös toimisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisena oikeusperusteena käsittelylle, jota rekisterihallinnon viranomainen suorittaa tietopalvelutoiminnan yhteydessä. Ehdotettu säännös toisi nykyistä selkeämmin esiin, että rekisterihallinnon viranomaisten tehtäviin kuuluu tietopalvelun tuottaminen.

Tietopalvelutoiminta, erityisesti Väestörekisterikeskuksen massamuotoinen tietopalvelu, edellyttää myös sellaisia käsittelytoimia, jotka eivät johdu suoraan väestötiedon luovuttamista koskevista säännöksistä. Näin on esimerkiksi, kun tietopalvelua tuottavan toimijan on tarpeen tarkistaa tai säilyttää tietojen vastaanottajalle laadittuja tulostiedostoja. Samoin selkeämpi oikeusperuste on tarpeen tietopalveluille, joissa Väestörekisterikeskus suorittaa väestötietojärjestelmän avulla vertailua asiakkaan rekistereiden välillä, esimerkiksi poistaa rekistereiden päällekkäisyydet. Tällaiset palvelut ovat väestötietojärjestelmän käyttötarkoituksen mukaisia ja tapahtuvat yhteiskunnan tietohuollon tueksi. Uusi säännös antaisi varman ja kattavan perusteen tietojen käsittelylle tietopalvelutoiminnassa silloinkin, kun kyse ei ole suoraan väestötietojärjestelmän tietojen käsittelystä tietojen luovuttamiseksi.

Voimassa olevasta lainsäädännöstä ei myöskään käy selkeästi ilmi, että rekisterihallinnon viranomainen voi itse laatia tilastomuotoisen esityksen väestötietoja hyödyntämällä ja luovuttaa vastaanottajalle vain tämän tilaston. Tällainen toiminta on toivottavaa silloin, kun vastaanottajalla ei ole tosiasiallista tarvetta käsitellä henkilötietoja, vaan vastaanottaja tarvitsee yleisempää tietoa, esimerkiksi tietyn kunnan ikäjakaumasta. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa on säädetty tietojen minimoinnin periaatteesta: henkilötietojen on oltava asianmukaisia, olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa käsittelyn tarkoituksiin. Mikäli tietotarve voidaan täyttää tilastomuotoisella esityksellä, tietojen minimoinnin periaate edellyttää, että näin toimitaan.

Ulkomaalaisten rekisteröinti

Voimassa olevan lain 22 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto saa tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään, kun tallettaminen on hänelle kuuluvien oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamisen tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi tarpeellista. Lisäedellytyksenä on, että henkilö on pyytänyt tietojen tallettamista ja, että hänelle myönnetään oleskelulupa tai oleskelukortti taikka hänen oleskeluoikeutensa rekisteröidään. Esityksessä ehdotetaan, että Maahanmuuttovirasto voisi tallettaa tiedot ilman pyyntöä aina, kun henkilön oleskelua koskeva asia ratkaistaan myönteisesti Maahanmuuttovirastossa. Tarkoituksena olisi nopeuttaa henkilötunnuksen myöntämistä tapauksissa, joissa henkilö tullaan hyvin korkealla todennäköisyydellä rekisteröimään väestötietojärjestelmään ennemmin tai myöhemmin. Henkilötunnuksen myöntäminen automaattisesti edesauttaisi henkilön sujuvaa asiointia viranomaisissa ja ulkomaan kansalaiselle kuuluvien oikeuksien toteutumista. Muutos yksinkertaistaisi myös hallinnon sisäisiä menettelyitä, kun päällekkäisten rekisteri-identiteettien riski pienenesi.

Ehdotetussa 9 §:ssä säädettäisiin perusteesta, jonka nojalla Maahanmuuttoviraston on suoraan mahdollista tallettaa tiedot, kun oleskeluasialla on päätynyt myönteiseen ratkaisuun. Pykälään olisi lisäksi tarpeen tehdä teknisiä muutoksia jotka seuraava tästä ja Maahanmuuttoviraston toimivallan muutoksesta. Ehdotetussa 22 §:ssä ei voimassa olevaa lakia vastaavasti säädettäisi enää Maahanmuuttoviraston ja Suomen edustustoa koskevista toimivalta- ja menettelysäännöistä tietojen tallettamista

LUONNOS

koskevan pyynnön osalta. Sen sijaan säädettäisiin ainoastaan Maahanmuuttoviraston toimivallasta tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään 9 §:n mukaisissa myönteisen oleskelupäätöksen tapauksissa. Lisäksi säädettäisiin menettelystä, jolla Suomen edustusto voi ottaa vastaan talletettavat tiedot ja välittää ne Maahanmuuttovirastolle.

On huomattava, että vaikka muutos olisi askel oikeaan suuntaan, sillä ei saavuteta täyttä kattavuutta Maahanmuuttoviraston menettelyssä. Joissakin tilanteissa rekisteröinti estyy väestötietojärjestelmän automaattisten tarkistusten vuoksi. Henkilön yksilöintitiedot voivat esimerkiksi olla liian lähellä väestötietojärjestelmässä jo oleva henkilöä, jolloin asiointi maistraatissa on tarpeen asiakirjojen tarkastamiseksi.

Henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus

Väestötietolain 12 §:ä ehdotetaan muutettavan niin, että henkilötunnuksen muuttamisen perusteet säilyisivät ennallaan, mutta toimivalta tunnuksen muuttamiseksi keskitettäisiin kokonaisuudessaan maistraattiin. Tällöin henkilötunnuksen muuttamista koskeva asia voitaisiin käsitellä yhdessä muiden henkilön suojelua ja identiteetin turvaamista koskevien toimenpiteiden kanssa. Tämä selkeyttäisi menettelyä rekisterihallinnon viranomaisissa. Tarkoitus on, että toimivalta keskitettäisiin valtioneuvoston asetuksen muutoksella Lapin maistraattiin, jolloin myöskään tulkintakäytännön yhtenäisyys ei vaarantuisi siirron johdosta.

Esitys sisältää muutoksen myös sähköisen asiointitunnuksen muuttamista koskevaan pykälään. Koska henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus ovat väestötietojärjestelmässä hyvin kiinteässä yhteydessä toisiinsa, tulisi pääsäännön olla, että sähköinen asiointitunnus muutetaan viran puolesta aina, kun henkilötunnus muutetaan. Näin välttyttäisiin tietoturvaluuteen ja väärinkäytöksiin liittyviltä riskeiltä: mikäli sähköinen asiointitunnus ei muutu henkilötunnuksen kanssa samaan aikaan, sähköinen asiointitunnus säilyttää yhteyden myös vanhaan henkilötunnukseen ja sen sisältämiin tietoihin. Muutos selkeyttäisi myös menettelyä Väestörekisterikeskuksessa. Koska tunnusten yhteyden on katsottu muodostavan tietoturvariskin, viranomainen on käytännössä kehottanut henkilötunnuksen muuttamista hakenutta henkilöä hakemaan myös asiointitunnuksen muuttamista. Tämä merkitsee ylimääräistä työtä sekä viranomaiselle että hakijalle.

Ehdotetun 64 §:n mukaan sähköinen asiointitunnus muutettaisiin aina viran puolesta, kun henkilötunnus muutetaan 12 §:n nojalla. Pykälässä säilytettäisiin myös voimassa olevan 64 §:n perusteet sähköisen asiointitunnuksen itsenäiseksi muuttamiseksi siltä varalta, että tunnuksen käytössä ilmeneisi erillinen muutostarve. Tällöin muuttamista olisi kuitenkin haettava kirjallisesti Väestörekisterikeskukselta.

Väestötietolain 64 §:n 1 momentti ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Säännöstä ei sovelleta käytännössä. Mikäli tunnusteen luomisessa hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa tapahtuisi ennustamaton virhe, on Väestörekisterikeskus velvoitettu korjaamaan tiedon jo tietosuoja-asetuksen nojalla. Erillinen säädös ei tästäkään syystä ole tarpeen.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttaminen

Väestötietolain 28 pykälää ehdotetaan muutettavan niin, että rekisterihallinnon viranomainen voisi kieltäytyä luovutuksesta, kun vastaanottajan toiminnan voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta. Voimassa oleva sanamuoto voidaan tulkita niin, että kieltäytyminen edellyttää riskin kohdistuvan konkreettisemmin väestötiedon luovutukseen. Tarkoituksena olisi varmistaa, että rekisterihallinnon viranomainen voi kieltäytyä luovutuksesta tapauksissa, joissa vas-

LUONNOS

taanottajan toiminnassa on todettuja puutteita, mutta viranomaisen on vaikea osoittaa juuri väestötietojärjestelmän tietoihin kohdistuvaa väärinkäytöstä. Kysymys voi esimerkiksi olla siitä, että hakijan toiminnassa on todettu henkilötietojen loukkaus, mutta loukkauksella ei ole yhteyttä väestötietojen sisältävään rekisteriin. Kyse olisi selventävästä säännöksestä, sillä nykyisenkin sanamuodon voidaan tulkita mahdollistavan kieltäytymisen tällaisessa tilanteessa. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön (KHO:2009:11) valossa, olisi kuitenkin toivottavaa säätää kieltäytymisperusteesta nimenomaisesti. Lisäksi 28 §:n yleisiin edellytyksiin ehdotetaan selvyuden vuoksi viitattavan 34 §:n 3 momentissa.

Esityksellä mahdollistettaisiin tiettyjen taustatietojen luovuttaminen yhteiskunnalliseen mielipidetutkimukseen. Muutos edesauttaisi yhteiskunnallisesti edustavien tutkimusten suorittamista, kun otoksia olisi mahdollista kohdentaa esimerkiksi kieli- ja ikäryhmiin. Luovutettavat tiedot rajoitettaisiin henkilön sukupuoleen, ikäryhmään ja äidinkieleen. Kyse ei pääsääntöisesti olisi arkaluonteisista tiedoista ja joka tapauksessa luovutuksen tulisi aina täyttää 28 §:n yleiset edellytykset. Luovutus ei siis olisi mahdollinen, mikäli sen voitaisiin perustella syystä epäillä loukkaavan esimerkiksi yksityiselämän suojaa.

Rekisteröidyn mahdollisuus kieltää tietojensa luovuttaminen henkilömatrikkeliin tai sukututkimukseen ehdotetaan säilytettävän. Lain 35 §:n ehdotetaan erillistä säännöstä henkilömatrikkeliä ja sukututkimusta koskevasta kiellosta, kun henkilötietolaki ja sen sisältämä kiello kumotaan. Tietosuoja-asetus ei sisällä erillistä perustetta tällaiselle käsittelylle, vaan henkilömatrikkelille ja sukututkimukselle olisi jatkossa osoitettava käsittelyperuste tietosuoja-asetuksen 6 artiklasta. Siinä määrin, kun käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan e tai f alakohtaan, on rekisteröidyllä oikeus myös henkilökoh-taiseen erityiseen tilanteeseen liittyvällä perusteella vastustaa käsittelyä tietosuoja-asetuksen 21 artiklan nojalla. Henkilömatrikkeliä ja sukututkimusta varten ei siis jatkossa olisi lainsäädännössä erillistä oikeusperustetta eikä ehdotonta oikeutta kieltää tietojen luovuttamista.

Koska väestötietorekisteri on keskitetty perusrekisteri, joka sisältää tiedot kaikista suomalaisista, sitä koskevissa kielloissa on myös huomioitu, että henkilöllä voi olla tarve kieltää tietojensa käsittely, vaikka siihen ei olisi ehdotonta oikeutta. Väestötietojärjestelmän hyväksyttävyyden kansalaisten keskuudessa edellyttää sitä, että tietojen luovuttamista voidaan rajoittaa silloin, kun siihen ei ole suurempaa yhteiskunnallista tai yksilöllistä intressiä. Rekisteröity voisi mahdollisesti kieltää käsittelyn tietosuoja-asetuksen 21 artiklan nojalla, suhteessa tietojen vastaanottajaan. Rekisteröidyn kannalta on kuitenkin tehokkaampaa, mikäli tämä voi ilmoittaa kieltonsa suoraan väestötietojärjestelmään.

Muilla 35 §:ä koskevilla muutoksilla varmistettaisiin henkilön oikeuksien tai velvollisuuksien kannalta merkityksellinen tietojen luovutus.

Väestötietolain 44 §:n ehdotetaan muutosta, jolla selvitys tietojen suojauksesta ei olisi pakollinen, kun luovuttaminen tapahtuu teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai koskee laajaa tietojoukkoa ja tällaiseen luovutukseen sisältyy henkilötunnus. Ehdotus vähentäisi viranomaisten välisen tietojenluovutuksen hallinnollisia menettelyitä. Tarkoituksena olisi, että rekisterihallinnon viranomainen asettaisi vähimmäisvaatimukset, joihin tietojen vastaanottaja sitoutuisi ilman, että vastaanottajan on tuotettava selvitys toiminnastaan. Vaatimusten tulisi olla kohtuulliset. Tarkoituksena ei olisi, että vaatimukset muodostuisivat tosiasiaassa korkeammiksi, kuin ne edellytykset, joita tietojen suojausta koskevassa selvityksessä kontrolloidaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi uutta 50 a §:ä, jossa säädettäisiin tietojen luovuttamisen päättämisestä. Säännöstä sovellettaisiin lähinnä Väestörekisterikeskuksen jatkuviin tietolupiin tapauksissa, jois-

LUONNOS

sa yleiset tai erityiset edellytykset luovuttamiselle eivät enää täyty. Erillinen säännös tietoluvan päättämisestä varmistaisi Väestörekisterikeskuksen toimivallan ja takaisi tietojen vastaanottajan oikeusturvan.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Poikkeus rekisteröidyn rajoitusoikeudesta

Esitetty poikkeus rekisteröidyn tietosuojasetuksen mukaiseen rajoitusoikeuteen säästää Väestörekisterikeskukselta kustannukset, jotka aiheutuisivat tiedon väliaikaisen jäädyttämisen mahdollistavan toiminnallisuuden lisäämisestä järjestelmiin. Väestötietojärjestelmän osalta rajoitusmenettely edellyttäisi todennäköisesti merkittäviä muutoksia väestötietojärjestelmän rakenteisiin sekä niihin rajapintoihin, joiden kautta tietoa luovutetaan. Poikkeuksella olisi siis kertaluonteinen hyötyvaikutus Väestörekisterikeskuksen toimintamenoihin. Muutosten kustannuksista ei ole ollut mahdollista tehdä arvioita vielä valmistelun kuluessa.

Lisäksi on kuitenkin huomioitava, että Väestörekisterikeskuksen rajapintojen muutokset edellyttäisivät todennäköisesti muutostarpeita myös Väestörekisterikeskuksen asiakkaiden järjestelmissä. Yksin Väestörekisterikeskuksen VTJ-rajapinta tuotteella on tällä hetkellä noin 2250 asiakasta, joihin lukeutuu keskeisiä valtion viranomaisia kuten turvallisuudesta, terveydenhuollosta ja sosiaalietuuksista vastaavia toimijoita sekä esimerkiksi luotto- ja vakuutussektorin toimijoita. Poikkeuksella olisi kertaluonteinen hyötyvaikutus myös näiden toimijoiden toimintamenoihin. Tältäkin osin kustannuksista ei ole ollut mahdollista arvioida valmistelun kuluessa.

Muutos ei edellytä lisämäärärahoja Väestörekisterikeskukselle.

Henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus

Esitykseen sisältyvä ehdotus henkilötunnuksen muuttamisen keskittämisestä maistraattiin merkitsee myös henkilöstöresurssin siirtoa Väestörekisterikeskukselta maistraattiin. Osapuolten tarkoituksena on, että henkilötunnuksen muutoksia käsitellyt henkilö siirtyisi tehtävän mukana ja tehtävä keskitettäisiin Lapin Maistraattiin. Väestörekisterikeskus arvioi siirtyvän tehtävän vastaavan noin puolta henkilötyövuotta.

Väestörekisterikeskuksen ja maistraatin välillä on tarkoitus keskinäisin käytännön järjestelyin selvittää tehtävien jakoa niin, että siirto voitaisiin käytännössä toteuttaa yhden henkilötyövuoden siirtona virastojen välillä. Virastojen keskinäisin järjestelyin siirtyviä tehtäviä ovat Väestörekisterikeskukselle tulevien yksittäisten kansalaisten VTJ-tietoihin liittyvien kysymysten ja palautteiden käsittely, eräajopohjaisen ylläpidon virhetapausten selvittäminen sekä pienimuotoiset tilasto- ja lukumääräselvitykset. Mainittuja tehtäviä hoidetaan jo maistraateissa, eikä niiden siirto edellytä lainsäädäntömuutoksia. Tehtävät jakaantuisivat kaikille maistraateille niin, että työllistävää vaikutusta maistraattia kohden jäisi käytännössä merkityksettömäksi.

Kokonaisuudessaan henkilötunnuksen muuttamista koskevan tehtävän siirto, yhdessä virastojen välisen tehtävänjaon tarkistuksen kanssa, tarkoittaisi yhden lakimiehen palkkaa vastaavan määrärahan siirtoa Väestörekisterikeskuksesta Lapin maistraattiin. Määrärahasiirto olisi alustavan arvion mukaan noin 70 000 - 100 000 euroa. Se voitaisiin toteuttaa vuoden 2018 ensimmäisessä lisätalousarviossa.

LUONNOS

Ulkomaalaisten rekisteröinti

Maahanmuuttoviraston oikeudella tallettaa ulkomaan kansalaisen tiedot oleskeluoikeutta koskevassa menettelyssä ilman erillistä pyyntöä ei oleteta olevan vähäistä suurempia taloudellisia vaikutuksia. Muutos ei edellytä lisämäärärahoja Maahanmuuttovirastolle.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus

Esitykseen sisältyvä ehdotus henkilötunnuksen muuttamisen keskittämisestä maistraattiin vaikuttaa Väestörekisterikeskuksen ja maistraatin toimintaan. Nykytilassa vain sukupuolen vahvistamisen yhteydessä tehtävä henkilötunnuksen muutos kuuluu maistraatille. Jatkossa maistraatin tehtävänä olisi henkilötunnuksen muuttaminen myös henkilön suojelun tai tunnuksen väärinkäytön perusteella. Väestörekisterikeskuksessa ei jatkossa käsiteltäisi lainkaan henkilötunnuksen muuttamista koskevia asioita. Väestörekisterikeskus arvioi siirtyvän tehtävän vastaavan noin puolta henkilötyövuotta. Ehdotuksen vaikutuksia siirtyvän tehtävän osalta on kuvattu tarkemmin taloudellisten vaikutusten yhteydessä.

Esitys siitä, että sähköinen asiointitunnus muutettaisiin aina viran puolesta, kun henkilötunnus muutetaan, selkeyttäisi menettelyä Väestörekisterikeskuksessa. Se ei kuitenkaan merkitsisi olennaista muutosta viranomaisten toimintaan tai resursseihin. Sähköisen asiointitunnuksen muutosten määrä ei kasvaisi merkittävästi, sillä Väestörekisterikeskus kehottaa jo nyt henkilöä hakemaan sähköisen asiointitunnuksen muuttamista, kun henkilötunnuksen muuttaminen on vireillä. Lisäksi tunnuksia muutetaan vuosittain vain yksittäisissä tapauksissa. Menettely olisi huomattavasti selkeämpi tunnuksen haltijan näkökulmasta, kun vain yksi hakemus olisi tarpeen.

Ulkomaalaisten rekisteröinti

Ehdotus vaikuttaisi maistraattien tehtäviin. Käytännössä ensirekisteröinti jäisi maistraatissa suoritettavaksi vain, kun kyse on tilapäisistä rekisteröinneistä, esimerkiksi kun EU-kansalainen ei rekisteröi oleskeluoikeuttaan, pohjoismaiden kansalaisten osalta sekä sellaisten henkilöiden osalta, joiden rekisteröinti perustuu Suomessa olevaan kotikuntalain mukaiseen kotikuntaan ja siellä olevaan asuinpaikkaan. Henkilöä koskevat tiedot olisi kuitenkin aina täydennettävä maistraatissa, sillä Maahanmuuttovirasto voi väestötietolain 22 §:n nojalla tallettaa vain ns. suppeat tiedot. Muutoksen ei katsota tosiasiallisesti vähentävän maistraattien resurssitarvetta.

Esitys ulkomaalaisten rekisteröinnin muuttamisesta selkeyttäisi menettelyä Maahanmuuttovirastossa. Muutos vaikuttaa suoraan siihen henkilöryhmään, jolle henkilötunnus on mahdollista myöntää heti Maahanmuuttovirastossa. Muutoksella ei kuitenkaan katsota olevan vähäistä suurempaa vaikutusta Maahanmuuttoviraston resurssitarpeeseen. Suomen edustuston rooli pysyisi pääasiallisesti samana vaikka jatkossa edustustot eivät enää ottaisi vastaan pyyntöjä tietojen tallettamiseksi. Edustustot ottaisivat kuitenkin vastaan nykytilaa vastaavasti tallettamista varten esitettyjä asiakirjoja ja tietoja.

Esityksellä olisi tehostavia vaikutuksia ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (jäljempänä KEHA-keskus) toimintaan. Työ- ja elinkeinoministeriö on johtanut hanketta, jonka tarkoituksena on uudistaa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kotoutuslain (1386/2010) nojalla kunnille suorittamien korvausten maksumenettely. Hankkeen myötä automatisoidut maksut ovat toimineet hyvin lukuun ottamatta henkilöitä, jotka eivät ole saaneet henkilötunnusta oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä. Tällöin KEHA-keskus tekee manuaalista työtä koh-

LUONNOS

distaakseen korvauksen piiriin kuuluvan henkilön oikeaan kuntaan. Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut, että noin 30 prosenttia oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista ei saa henkilötunnusta oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä. Syksyllä 2017 KEHA-keskuksessa käytettiin kaksi ja puoli henkilötyövuotta kuntakorvausten manuaalisten maksujen parissa. Henkilötunnuksen myöntämisen automatisointi vähentäisi tarvetta manuaaliseen työhön.

3.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole havaittu merkittäviä ympäristövaikutuksia.

3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ulkomaalaisten rekisteröinti

Ehdotetulla muutoksella ei katsota olevan merkittävää vaikutusta myönnettävien henkilötunnusten kokonaismääriin. Tälläkin hetkellä säännöksen soveltamisalaan kuuluville henkilöille annetaan henkilötunnus, kun henkilö sitä pyytää Maahanmuuttovirastossa tai maistraatissa. Muutos poistaisi henkilötunnuksen antamisen viiveen, joka on vaikeuttaa henkilön asioimista suomalaisessa yhteiskunnassa.

Esitetty muutos sisältää riskin siitä, että henkilöt eivät henkilötunnuksen saatuaan ymmärrä käydä maistraatissa täydentämässä tietojaan. Tämä voi johtaa tätä henkilöjoukkoa koskevien rekisteritietojen laadun heikentymiseen. Tietoja, joita Maahanmuuttovirasto ei voi tallettaa väestötietojärjestelmään ovat esimerkiksi kotikunta, perhesuhteet, syntymäpaikka ja –valtio, sekä erityisesti tilapäinen tai vakinainen osoite. On kuitenkin arvioitu, että kotikunta on myös henkilön asioinnin ja oikeuksien kannalta niin olennainen tieto, että henkilö tulee käytännössä asioineeksi myös maistraatissa. Riskiä tietojen puutteellisuudesta voidaan myös hallita asiallisella ohjeistuksella oleskeluoikeutta koskevassa menettelyssä ja muissa viranomaisissa.

On huomattava, että ehdotettu muutos asettaa Suomessa oleskelevat ulkomaan kansalaiset keskenään erilaisiin asemiin. Oleskelulupaa hakevat kolmannen valtion kansalaiset, oleskeluoikeuden rekisteröivät unionin kansalaiset sekä näihin ryhmiin rinnastettavat henkilöt rekisteröitäisiin väestötietojärjestelmään ilman pyyntöä kun taas pohjoismaiden kansalaiset, oleskeluoikeutensa rekisteröimättä jättävät unionin kansalaiset sekä viisumilla Suomeen tulevat henkilöt rekisteröitäisiin edelleen vian heidän omasta pyynnöstään. Tätä asetelmaa ei kuitenkaan pidetä olosuhteiden valossa merkittävänä.

Esitys parantaisi tilastointia Suomessa asuvista työntekijöistä ja työperusteisesta maahanmuutosta. Suomessa on arvioitu, että väestötietojärjestelmä tavoittaa vain heikosti tai ei lainkaan erityisesti EU-alueella liikkuvan työvoiman. Oletetulla vajauksella on seurauksia arvioille työperusteisen maahanmuuton tarpeesta, työperusteisesta maahanmuutosta käydylle keskustelulle ja sitä koskevalle tutkimukselle. Esitys parantaisi siis väestötietojärjestelmän kattavuutta myös tilastoinnin näkökulmasta.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu Valtiovarainministeriössä virkatyönä syksyllä 2017. Valmistelussa on tehty yhteistyötä Väestörekisterikeskuksen, maistraattien, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Maahanmuut-

LUONNOS

toviraston kanssa niiden toimialaan kuuluvissa asioissa. Lakiin ehdotettavat muutokset perustuvat osin Väestörekisterikeskuksen ministeriölle esittämiin muutostarpeisiin. Ulkomaalaisen rekisteröintiä koskevat muutokset perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön ja Maahanmuuttoviraston esittämiin muutostarpeisiin. Ehdotettavissa muutoksissa on lisäksi huomioitu tietosuoja-asetuksen voimaantulon ja tähän liittyvän kansallisen yleislain valmistelun aiheuttamat tarpeet ja vaikutukset.

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

5 Riippuvuus muista esityksistä

Oikeusministeriö on helmikuussa 2016 asettanut niin kutsutun TATTI-työryhmän valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran käytöstä ja mahdollisesta henkilötietolain kaltaisesta kansallisesta yleislaista. Työryhmä on mietinnössään ehdottanut, että henkilötietolaki kumotaan ja säädetään uusi henkilötietojen suojaa koskeva tietosuojalaki. Tietosuojalain on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan kuin tietosuoja-asetus tulee sovellettavaksi 25 päivänä toukokuuta 2018.

Tähän esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat osin riippuvaisia tietosuojalain käsittelystä ja voimaantulosta. Väestötietolain säännöksissä on tarpeen viitata kansalliseen tietosuojalakiin esimerkiksi henkilötunnuksen käsittelyperusteiden osalta. Tältä osin myös tietosuojalain sisältö vaikuttaa väestötietolain säädöksiin. Tietosuojalakiin viitataan myös sellaisissa säädösehdotuksissa, joissa on tarpeen edellyttää sekä tietosuoja-asetuksen että tietosuojalain noudattamista.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Väestötietojärjestelmästä ja väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettu laki

2 §. Lain soveltamisala. Pykälä sisältäisi voimassa olevaa lakia vastaavasti säännökset lain soveltamisalasta sekä väestötietojärjestelmään, varmennettuun sähköiseen asiointiin ja varmennerekisterin tietojen käsittelyyn sovellettavasta lainsäädännöstä. Pykälän 2 momentin 1 kohdasta poistettaisiin viittaus kumottavaksi tulevaan henkilötietolakiin. Lisäksi 2 kohdasta poistettaisiin viittaus sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin (13/2003). Kyse on yleislaista, joka tulee hallintolain tavoin sovellettavaksi ilman erillistä säännöstä.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 3 kohta, jossa viitattaisiin luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 679/2016, jäljempänä tietosuoja-asetus, sekä tietosuojalakiin. Vaikka näitä säädöksiä sovellettaisiin henkilötietojen käsittelyyn automaattisesti, laissa käytettäisiin osin tietosuoja-asetukseen sisältyvää kansallista liikkumavaraa ja poikettaisiin sen säännöksissä. Tästä syystä olisi tarkoituksenmukaista säätää erikseen, että tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia sovelletaan, jollei laissa toisin säädetä. Viittaus sisältyisi erilliseen 3 kohtaan, eikä voimassa olevaa pykälää vastaavasti 1 kohtaan, sillä tietosuoja-asetus soveltuu kaikkeen väestötietolain alaiseen henkilötietojen käsittelyyn, ei yksin väestötietojärjestelmän sisältämiin henkilötietoihin.

LUONNOS

4 §. *Väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin siitä, miten tietosuoja-asetuksesta johtuvat velvollisuudet jakautuvat rekisterihallinnon viranomaisten kesken. Säännös sisältäisi erityisen tehtävänjaon, joka koskisi tiettyjä rekisteröidyn oikeuksia sekä yleisen säännöksen muiden velvollisuuksien jakautumisesta.

Uudessa 3 momentissa säädettäisiin, että maistraatti vasta tietosuoja-asetuksen 15, 16 ja 21 artiklan mukaisten rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta suhteessa rekisteröityyn. Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdassa säädetään, että rekisteröity voi aina käyttää asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin yhteisrekisterinpitäjään, vaikka nämä ovat keskinäisellä järjestelyllä määritelleet vastuualueet toisin. Kun rekisteröidyn oikeuksien toteuttamista koskevasta vastuusta säädettäisiin näiden oikeuksien osalta laissa, olisi rekisteröity mahdollista ohjata asioimaan maistraatissa. Vaikka käytännössä Väestörekisterikeskus tuottaa sähköisiä asiointipalveluita, joiden avulla rekisteröidyn on mahdollista helpommin käyttää oikeuksiaan, on maistraatti viime kädessä vastuussa näiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

Pykälän 3 momentti sisältäisi myös yleisen säännöksen siitä, että tietosuoja-asetuksen mukaiset rekisterinpitäjän velvollisuudet jakautuvat muuten samoin, kuin rekisterinpidon vastuista säädetään. Yhteisrekisterinpitäjä, joka vastaa tietystä rekisterihallinnon toiminnan osa-alueesta, vastaa myös rekisterinpitäjän velvollisuuksien toteuttamisesta tällä osa-alueella. Esimerkiksi sekä maistraatti että Väestörekisterikeskus vastaavat tahoillaan sellaisen tiedonluovutustoiminnan tietosuoja-asetuksen mukaisuudesta, joka kuuluu niille lain 47 §:n nojalla. Molemmat toimijat vastaavat myös esimerkiksi tietosuojapoikkeamaa koskevista menettelyistä, kun poikkeama tapahtuu niiden toiminnassa tai niille asetetun tehtävän yhteydessä. Koska Väestörekisterikeskus vastaa 4 §:n 2 momentin nojalla automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidetyn valtakunnallisen väestötietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta ja tietotekniikasta, tietohallinnosta sekä rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä, se vastaa yleisesti sellaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat järjestelmää kokonaisuutena. Joistakin vastuista on myös säädetty käytännön tasolla suoraan väestötietolaissa. Esimerkiksi tietosuoja-asetuksen 17 artiklaa sovelletaan väestötietojärjestelmässä lähtökohtaisesti vain sellaisiin tietoihin, joiden poistaminen on lakisääteistä. Velvollisuus tällaisten tietojen poistamiseen on 20 §:ssä asetettu Väestörekisterikeskukselle.

Säännöksellä ei olisi tarkoitus muuttaa vallitsevaa tehtävänjakoa. Tarkoituksena olisi varmistaa, että tietosuoja-asetuksen tarkentuvat velvollisuudet jakautuvat olemassa olevan tehtävänjaon mukaisesti ja että maistraatin ja Väestörekisterikeskuksen tehtävänjako on tehokas myös suhteessa rekisteröityyn.

9 §. *Ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytyksistä ja menettelystä. Pykälän 1 momentin uudeksi 1 kohdaksi lisättäisiin peruste, jolla ulkomaan kansalaista koskevat tiedot voidaan tallettaa väestötietojärjestelmään, kun hänelle myönnetään ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa tai oleskelukortti, hänen oleskeluoikeutensa rekisteröidään taikka Maahanmuuttovirasto tekee muun häntä koskevan myönteisen päätöksen oleskeluoikeudesta. Perustetta sovellettaisiin pääasiassa tilanteissa, joissa Maahanmuuttovirasto päättää tietojen tallettamisesta 22 §:n 3 momentin nojalla. Oleskeluoikeutta koskevaa sanamuotoa laajennettaisiin voimassa olevan lain 22 §:ssä käytetystä, jotta menettelyssä olisi mahdollista tallettaa tiedot myös sellaisista henkilöistä, joiden oleskeluoikeutta koskeva päätös perustuu muuhun lainsäädäntöön kuin ulkomaalaislakiin. Uuden 1 kohdan johdosta voimassa olevan säännöksen 1–3 kohdat siirtyisivät 2–4 kohdiksi. Muilta osin säännös vastaisi voimassa olevan lain 9 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tapauksista, joissa ulkomaan kansalaisen on esitettävä tietojen tallettamista koskeva pyyntö maistraatille. Pyyntö olisi esitettävä, jos tietoja ei ole talletettu väestötietojärjestelmään 1 momentin 1 kohdan tapauksessa oleskeluoikeutta koskevan päätöksen nojalla. Säännöstä sovellettaisiin sekä tapauksiin, joissa ulkomaan kansalaisen tietoja ei ole lainkaan talletettu väestötietojärjestelmään, että tapauksiin, joissa 1 momentin 1 kohdan nojalla tal-

LUONNOS

letettuja tietoja tulisi täydentää. Maahanmuuttovirasto voi lain 22 §:n nojalla tallentaa ulkomaan kansalaisesta vain henkilötunnuksen antamiseksi tarvittavat tiedot sekä muut 13 ja 17 §:ssä tarkoitettut, ulkomaan kansalaisesta tarvittavat välttämättömät tiedot. Ulkomaan kansalaisen olisi pyydyttävä maistraatilta sellaisten tietojen tallettamista, jotka eivät kuulu Maahanmuuttoviraston toimivaltaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ulkomaan kansalaisen henkilöllisyyden varmistamisesta. Momentti vastaisi menettelyn osalta voimassa olevan lain 9 §:n 2 kohdassa olevaa säännöstä. Siinä kuitenkin viitattaisiin maistraatin sijasta tiedot tallettavaan viranomaiseen, jotta velvollisuus koskisi myös Maahanmuuttovirastoa. Lisäksi 3 momentissa viitattaisiin pyynnön esittäjän sijasta ulkomaan kansalaiseen, sillä oleskeluoikeuden nojalla tapahuvassa rekisteröinnissä pyyntö ei enää olisi edellytys tietojen tallettamiselle.

Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevan lain 9 §:n 3 momenttia, mutta viittaus henkilötietolakiin muutettaisiin viittaukseksi tietosuoja-asetukseen. Lisäksi muutettaisiin viittaus 1 momentin 3 kohtaan esitetyn numeroinnin mukaiseksi.

12 §. Henkilötunnuksen korjaaminen ja muuttaminen. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin niin, että henkilötunnuksen muuttamisesta päättäisi jatkossa aina maistraatti. Säännöksessä viitattaisiin Väestörekisterikeskuksen sijasta 21 §:ssä tarkoitettuun maistraattiin. Lain 21 § sisältää yleiset säännökset Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien välisestä toimivallanjaosta ja sen sisältämän asetuksenantovaltuuden nojalla on myös mahdollista keskittää tehtäviä tiettyyn maistraattiin. Tarkoituksena on, että tehtävä keskitettäisiin asetusmuutoksella Lapin Maistraattiin. Momentissa erotettaisiin jatkossa kaksi toimivaltaista maistraattia: yhtäältä maistraatti, joka määräytyy 21 §:n nojalla ja on toimivaltainen 12 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuissa tapauksissa, sekä toisaalta maistraatti, joka määräytyy transeksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain nojalla, ja on toimivaltainen 12 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

13 §. Henkilöstä järjestelmään talletettavat tiedot. Pykälän 1 momentin 21 kohdasta poistettaisiin viittaus kumottavaan henkilötietolakiin. Viittaus tehtäisiin tietosuoja-asetukseen, jonka 21 artiklan 2 kohdassa säädetään henkilön oikeudesta kieltää tietojensa käsittely suoramarkkinointia varten.

Lisäksi korvattaisiin voimassa olevan säännöksen sana rajoitukset sanalla kiellot. Tarkoitus ei olisi muuttaa vallitsevaa oikeustilaa, vaan kyse olisi selventävästä kielellisestä muutoksesta. Koska tietosuoja-asetuksen 18 artikla sisältää oikeuden käsittelyn rajoittamiseen, joka on erillinen pykälässä tarkoitetuista luovutuskielloista, olisi tarkoituksenmukaista poistaa mahdollinen riski sekaannuksesta käsittelyn rajoittamisen ja tietojen luovutuskiellon välillä.

22 §. Muiden viranomaisten toimivalta. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa pykälää vastaavasti muiden viranomaisten kuin maistraatin ja Väestörekisterikeskuksen toimivallasta väestötietojärjestelmän ylläpidossa. Pykälän 1 momentti vastaisi olennaisilta osin voimassa olevaa 22 §:n 1 momenttia, mutta viittaus 9 §:n korjattaisiin vastaamaan pykälän 1 momentin alakohtien muuttunutta numerointia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maistraatin, Kansaneläkelaitoksen ja Verohallinnon velvollisuuksista, kun ne ottavat vastaan ulkomaan kansalaisen tietojen tallettamista koskevan pyynnön. Näiden velvollisuuksien sisältöä ei muutettaisi. Momenttia muutettaisiin ainoastaan niin, että Maahanmuuttovirasto ja Suomen edustusto eivät enää ottaisi vastaan pyyntöjä ulkomaan kansalaisen tietojen tallettamiseksi. Siten ei myöskään olisi tarpeen säätää pyyntöä koskevista menettelyistä näiden toimijoiden kohdalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Verohallinnon ja Maahanmuuttoviraston toimivallasta tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään. Verohallinnon toimivaltaa ei muutettaisi. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että Maahanmuuttovirasto saa tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoite-

LUONNOS

tuissa tapauksissa. Rekisteröinti Maahanmuuttoviraston toimesta ei enää edellyttäisi ulkomaan kansalaisen pyyntöä. Lisäksi säädettäisiin siitä, että Suomen edustusto voi ottaa Maahanmuuttoviraston puolesta vastaan henkilötietoja ja asiakirjoja, jotka ulkomaan kansalainen esittää väestötietojärjestelmään tallettavaksi.

Pykälään tehtäisiin 9 ja 22 §:n muuttuneesta momenttijaosta johtuvia teknisiä muutoksia. Muilta osin pykälä vastaisi voimassa olevaa säännöstä.

28 §. Tiedon luovuttamisen yleiset edellytykset. Pykälä vastaisi pääasiassa voimassa olevaa lakia. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin siitä, että tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta. Pykälässä kuitenkin tarkennettaisiin, ettei tietoja myöskään voi luovuttaa, mikäli sama riski sisältyy luovutuksen saajan toimintaan. Muutoksella varmistettaisiin, että rekisterihallinnon viranomaisen voisi kieltäytyä luovutuksesta, mikäli luovutus väestötietojärjestelmästä ei itsessään loukkaa henkilötietojen suojaa, mutta vastaanottava taho on laajemmassa toiminnassaan syylistynyt esimerkiksi tietosuojaloukkauksiin. Käytännössä voi olla vaikea osoittaa, että tietojen vastaanottaja tulisi vaarantamaan henkilötietojen suojaa käsitellessään nimenomaan luovutettavia väestötietojärjestelmän tietoja. Tietosuojaloukkaukset vastaanottajan toiminnassa laajemmin ovat kuitenkin selkeä merkki siitä, että väestötietojen luovuttaminen ei ole henkilötietojen suojan kannalta perusteltua.

30 §. Tietojen luovuttaminen historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilaston laatimiseen. Pykälästä poistettaisiin viittaus kumottavaan henkilötietolakiin. Vastaisuudessa tietojen käsittely historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen, tilastojen laatimiseen sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviin edellyttäisi tietosuojasetuksen mukaista käsittelyn oikeusperustetta. Käsittelyn perusteista ei säädettäisi enää henkilötietolaissa ja viittaus olisi tarpeeton. Väestötietojärjestelmästä voitaisiin jatkossakin luovuttaa tietoja historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen, tilastojen laatimiseen sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviin, kun käsittelylle on olemassa asiallinen oikeusperuste. Oikeusperusteen edellytys seuraa tietojen luovuttamisen yleisistä edellytyksistä lain 28 §:ssä. Siitä ei olisi tarpeen säätää erikseen.

33 §. Tietojen luovuttaminen sukututkimukseen ja henkilömatrikkelin laatimiseen. Pykälä kumottaisiin. Oikeusperusteesta tietojen käsittelyyn sukututkimukseen tai henkilömatrikkelin laatimiseen ei enää säädettäisi henkilötietolaissa. Jatkossa käsittely myös näihin tarkoituksiin edellyttää tietosuojasetuksesta johdettavaa oikeusperustetta. Väestötietojärjestelmästä voitaisiin jatkossakin luovuttaa tietoja sukututkimukseen ja henkilömatrikkelin laatimiseen, kun tietojen käsittelijällä on asiallinen oikeusperuste. Tämä oikeusperuste olisi todennäköisimmin tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohta, eli tietojen käsittely olisi tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi. Tietojen luovutus voitaisiin kuitenkin jatkossa tehdä 34 §:n 3 momentin nojalla, eikä erillinen pykälä olisi tarpeen.

34 §. Tietojen muu luovuttaminen. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin niin, että henkilötietolain sijasta viitattaisiin tietosuojasetukseen ja tietosuojalakiin, joissa säädettäisiin jatkossa tietojen käsittelyn oikeusperusteista ja edellytyksistä. Lisäksi säädettäisiin selvyyden vuoksi siitä, että 28 §:ssä säädettyjen tietojen luovuttamisen yleisten ehtojen on täytyttävä myös silloin, kun tietoja luovutetaan 34 §:n 3 momentin nojalla.

35 §. Yleinen kieltäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti henkilötietojen luovutusta koskevista kielloista. Momentissa viitattaisiin henkilötietolain sijaan tietosuojasetuksen 21 artiklaan, jossa jatkossa säädetään rekisteröidyn oikeudesta kieltää tietojensa käsittely suoramarkkinointia varten.

LUONNOS

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin henkilön oikeudesta kieltää tietojensa luovuttaminen henkilömatrikkeliä tai sukututkimusta varten. Kiellosta on aiemmin säädetty henkilötietolaissa. Kun tietoja voitaisiin jatkossakin luovuttaa 34 §:n 3 momentin nojalla näihin tarkoitukseen, on tarpeen säätää erikseen näitä tarkoituksia koskevasta luovutuskieollosta. Kielto perustuisi väestötietolakiin eikä henkilötietolakiin, mutta sen asema ja käyttö väestötietojärjestelmässä ei muuttuisi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan 35 §:n 2 momenttia vastaavasti poikkeuksista osoitteen ja muun yhteystiedon luovutusta koskevaan kieltoon. Poikkeukseen lisättäisiin selvyuden vuoksi, että kielto ei estä luovuttamasta tietoja toimintaan, jossa tietoa käytetään henkilön, yrityksen tai yhteisön oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamiseksi myöskään 34 §:n 1 momentin perusteella. Tietoja on tällaisessa tarkoituksessa luovutettu esimerkiksi perunkirjoitusta varten ja tämä käyttötarkoitus on mainittu myös säännöksen alkuperäisissä perusteluissa. Pykälästä on kuitenkin puuttunut viittaus 34 §:n 1 momenttiin, jonka nojalla tällaiset luovutukset käytännössä toteutetaan. Momenttiin lisättäisiin myös säännös, jonka nojalla Väestörekisterikeskus voi luovuttaa kiellon alaiset tiedot 32 §:n 2 momentin perusteella toimintaan, jossa on kyse yleiseen etuun tai henkilöiden oikeuksiin tai etuihin liittyvästä selvityksestä tai tutkimuksesta. Säännöksellä viitattaisiin lähinnä sellaisiin mielipide- tai kyselytutkimuksiin, jotka ovat kiinteässä yhteydessä vastaanottajan henkilökohtaiseen etuun tai oikeuteen. Tällainen voisi olla esimerkiksi kysely asuinalueella vaikuttavasta meluhaitasta. Edellytyksiä olisi tulkittava suppeasti. Säännös ei mahdollistaisi kyseilyä, jonka tosiasiallinen tarkoitus voidaan katsoa suoramarkkinoinniksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin voimassa olevan 35 §:n 3 momenttia vastaavasti kieltoa koskevan ilmoituksen tekemisestä. Säännöstä muutettaisiin niin, että kiellon voisi ilmoittaa Väestörekisterikeskukselle ainoastaan sähköisen asiointipalvelun välityksellä. Kiellon voisi edelleen ilmoittaa maistraatille myös kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla ja luotettavalla tavalla.

37 §. Turvakiellon kohteena olevien tietojen käsittely. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin niin, että viittaus henkilötietolain 26 §:n mukaiseen tarkastusoikeuteen poistettaisiin ja sen sijaan viitattaisiin tietosuoja-asetuksen 15 artiklaan, jossa säädetään henkilön oikeudesta saada pääsy tietoihin.

43 §. Tunnuksen luovuttaminen. Pykälän 1 momentissa viittaukset henkilötietolakiin korvattaisiin viittauksilla tietosuojalakiin. Lisäksi 1 momentista poistettaisiin viittaus henkilötunnuksen käsitteilyyn muun lain perusteella. Vastaisuudessa henkilötunnuksen käsittelyn edellytykset sisältyisivät tyhjentävästi tietosuojalakiin. Mikäli henkilötunnuksen käsittelyperustetta koskeva pykälä vastaa TATTI-työryhmän ehdotusta, olisi tietosuojalain asettamien henkilötunnuksen käsittelyn edellytysten aina täyttyvä, vaikka käsittelystä säädettäisiin erikseen muussa laissa. Täten 43 §:n 1 momentissa ei tulisi viitata henkilötunnuksen käsittelyyn muun lain perusteella.

Pykälän 1 momentissa käytetty vanhahtava ilmaisu lain soveltamisesta soveltuvin osin poistettaisiin. Myös ulkomaisen henkilönumeron luovuttamiseen sovellettaisiin mitä tietosuojalaissa säädetään henkilötunnuksesta. Muutoksella olisi kielellinen.

44 §. Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin niin, että se ei koskisi 43 §:ssä säädettyjen tietojen luovuttamista. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin erikseen menettelystä luovutettaessa näitä tietoja. Kun kyse on muuten 1 momentin 1 kohdan tarkoittamasta tilanteesta, mutta 36–42 §:ssä tarkoitettujen tietojen sijasta luovutus sisältää henkilötunnuksen tai sähköisen asiointitunnuksen, selvitys tietojen suojauksesta ei olisi pakollinen. Rekisterihallinnon viranomaisen voisi edelleen tarvittaessa vaatia käyttäjältä selvityksen myös näissä tilanteissa, mutta vaihtoehtoisesti olisi mahdollista esittää tietojen käyttäjälle vähimmäisvaatimukset tietojen käytöstä ja suojauksesta. Tällöin käyttäjän olisi sitouduttava rekisterihallinnon viranomaisen esittämiin vähimmäisvaatimuksiin luovutuksen edellytyksenä. Vähimmäisvaatimukset eivät saisi tosiasiaissa edellyttää korkeampaa suojauksen tasoa, kuin mitä rekisterihallinnon

LUONNOS

viranomaisen edellyttäisi sellaiselta toimijalta, joka antaa selvityksen tietojen käytöstä ja suojauksesta. Käytettävä menettely olisi rekisterihallinnon viranomaisen harkinnassa. Vähimmäisvaatimuksia voitaisiin hyödyntää erityisesti luovutettaessa tietoja viranomaisille.

47 §. Tietojen luovuttamisesta päättävä viranomaisen. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin yleisesti tarpeellisten tietopalveluiden tuottamisesta. Säännöksellä ei muutettaisi Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien välistä toimivallan jakoa tai poikettaisi siitä, vaan todettaisiin selvyuden vuoksi, että rekisterihallinnon viranomaisen tehtävänä on toimivaltansa rajoissa tuottaa sellaista tietopalvelua, joka mahdollistaa väestötietojärjestelmän tietojen hyödyntämisen. Rekisterihallinnon viranomaisen käyttää harkintaa tarjottavasta tietopalvelusta ja tarjottavien tietopalvelujen tulee olla tarpeellisia yhteiskunnan tietohuoltoa ajatellen.

Tarkoituksena ei olisi muuttaa olemassa olevia vastuuta tai säätää poikkeuksesta lain 4 §:n, jonka mukaan Väestörekisterikeskus vastaa automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidetyn valtakunnallisen väestötietojärjestelmän tietotekniikasta ja tietohallinnosta. Väestörekisterikeskuksen vastuulla olisi edelleen myös maistraatin hyödyntämien otesovellusten laatiminen.

50 a §. Tietojen luovuttamisen päättäminen. Pykälässä säädettäisiin, että Väestörekisterikeskus voi päättää tietojen luovuttamisen, mikäli laissa säädetyt edellytykset tietojen luovuttamiselle eivät enää täyty. Lain 28 §:n yleisten edellytysten on aina täyttyttävä, kun tietoja luovutetaan väestötietojärjestelmästä. Tietyt luovutuspykälät sisältävät lisäksi erityisiä edellytyksiä luovutukselle. Kun kyse on kertaluonteisista luovutuksista, rekisterihallinnon viranomaisen voi aina kieltäytyä uudesta luovutuksesta, mikäli edellytykset eivät enää vastaanottajan kohdalla täyty. Väestörekisterikeskus tuottaa kuitenkin myös palveluita, joihin se antaa jatkuvia tietolupia. Pykälässä säädettäisiin selvyuden vuoksi siitä, että rekisterihallinnon viranomaisen voi myös päättää tietojen luovuttamisen.

Pykälässä säädettäisiin, että luovutuksesta päättämisen olisi tapahduttava kirjallisella päätöksellä. Päätökseen voitaisiin hakea oikaisua 76 a §:n nojalla.

64 §. Sähköisen asiointitunnuksen muuttaminen. Pykälässä säädettäisiin sähköisen asiointitunnuksen muuttamisesta. Voimassa olevan lain 64 §:stä poiketen pykälä ei sisältäisi säädöstä sähköisen asiointitunnuksen korjaamisesta virheellisyyden vuoksi. Sen sijaan pykälän uudessa 1 momentissa säädettäisiin sähköisen asiointitunnuksen muuttamisesta viran puolesta, kun henkilötunnus muutetaan 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Koska henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus muodostavat teknisen yhteytensä vuoksi parin, on tarkoituksenmukaista, että sähköinen asiointitunnus muuttuu aina, kun henkilötunnus muutetaan. Muuttaminen olisi edelleen poikkeuksellista, sillä henkilötunnuksen muuttamisen edellytykset täytyvät jatkossakin vain erityisen poikkeuksellissa tapauksissa ja vain jos muuttamisen perusteet olisivat aivan ilmeisesti käsillä. Käytännössä sähköisen asiointitunnuksen muuttaminen on kuitenkin aina tarpeellista, kun henkilötunnus muutetaan.

Pykälän 2 ja 3 momentissa pysytettäisiin voimassa olevan pykälän mukaiset säännökset sähköisen asiointitunnuksen itsenäisestä muuttamisesta ja sitä koskevasta menettelystä.

66 §. Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen. Pykälän 2 ja 3 momentissa viittaukset henkilötietolakiin korvattaisiin viittauksilla tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin. Lisäksi 3 momentissa muutettaisiin sana ”asetettuja” sanaan ”säädettyjä” puhuttaessa Euroopan unionin asetuksesta. Kyse olisi kielellisestä muutoksesta.

67 §. Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen. Pykälän 1 momentissa viittaus henkilötietolakiin korvattaisiin viittauksella tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin.

LUONNOS

74 a §. *Oikeus käsittelyn rajoittamiseen.* Pykälässä säädettäisiin poikkeuksesta tietosuojasetuksen 18 artiklaan siltä osin, kun henkilötietoja käsitellään väestötietojärjestelmässä tai Väestörekisterikeskuksen varmentajan toimintaan liittyvissä järjestelmissä. Tämä poikkeus perustuisi tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohtaan.

76 §. *Tietojen korjaaminen.* Pykälästä poistettaisiin säännökset, jotka koskevat rekisterinpitäjän velvollisuutta oikaista, poistaa tai täydentää väestötietojärjestelmässä oleva virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut tieto. Lisäksi poistettaisiin säännökset noudatettavasta menettelystä, kun rekisterinpitäjä ei hyväksy rekisteröidyn vaatimusta tiedon korjaamiseksi tai jos tieto korjataan asianomaisen antaman selvityksen vastaisesti. Nämä säännökset ovat tarpeettomia, sillä niiden sisältämät rekisteröidyn oikeudet, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja menettelysäännöt, perustuvat suoraan tietosuojasetukseen, erityisesti 12 artiklan 4 kohtaan sekä 16 ja 17 artiklaan.

Uudessa 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan pykälän 3 momenttia vastaavasti Maa- ja metsätalouden ministeriön lausunnon pyytämistä, kun maistraatti korjaa ulkomaan kansalaista koskevaa rekisterimerkintää. Muotoilun muutos seuraisi pykälän rakenteen muutoksesta, eikä sillä muutettaisi vallitsevaa oikeustilaa.

Uusi 2 momentti vastaisi voimassa olevaan 1 momenttiin sisältyvää säännöstä noudatettavasta menettelystä, kun rekisterinpitäjä korjaa tietoa omasta aloitteestaan. Säännökseen ei tehtäisi sisällöllisiä tai kielellisiä muutoksia.

78 §. *Viittaukset rangaistussäännöksiin.* Pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaus henkilötietolain mukaiseen henkilörekisteririkkomukseen. Henkilötietolaki tullaan kumoamaan, eikä tietosuojalakiin ole esitetty vastaavaa säännöstä. Lisäksi pykälän 2 momentin viittaus henkilörekisteririkkomukseen korvattaisiin viittauksella tietosuojarikkomukseen. Terminologinen muutos olisi seurausta rikoslakiin ehdotetusta vastaavasta muutoksesta.

2 Voimaantulo

Esitys sisältää ehdotuksia säännöksiksi, joiden on tarpeen tulla voimaan samanaikaisesti tietosuojasetuksen kanssa 25 päivänä toukokuuta 2018, jotta rekisterihallinnon viranomaiset voivat toteuttaa tietosuojasetuksen mukaiset velvollisuutensa täysimääräisesti. Esitys on myös yhteydessä henkilötietolain kumoamiseen ja uuden tietosuojalain säätämiseen.

Tämän vuoksi laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 25 päivänä toukokuuta 2018.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvataan jokaisen yksityiselämä ja edellytetään, että henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Perustuslain lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää lain tasoisia säännöksiä tästä oikeudesta, mutta se jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatussa yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on ratkaisukäytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (esim. PeVL 31/2017 vp, PeVL 13/2016 vp, s. 3—4).

LUONNOS

Esityksellä ei ehdoteta muutettavaksi väestötietojärjestelmän käyttötarkoitusta ja tietosisältöä. Tietosisältöä koskevaan väestötietolain 13 §:n tehdään tekninen tarkistus, joka ei muuta säännöksen sisältöä. Rekisteröidyn oikeusturvaa ja tietojen luovutettavuutta koskeviin säännöksiin ehdotetaan joitakin muutoksia. Näiden sisältöä ja perustuslain mukaisuutta on selvitetty alla.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään kiinnittänyt huomiota siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on valiokunnan mukaan pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017, PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatu lausunnot).

Valiokunta on käytännössään arvioinut myös arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/D). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3).

Esitys sisältäisi ehdotuksia, joilla muutetaan väestötietolain tietojen luovutusta koskevia säännöksiä. Näiden osalta on kuitenkin huomattava, että väestötietolain 13-17 §:ssä on säädetty yksityiskohtaisesti ja tarkkarajaisesti väestötietojärjestelmään talletettavista tiedoista. Vain vähäinen osa tiedoista on luokiteltavissa arkaluonteisiksi. Väestötietolaki sisältää myös yksityiskohtaiset säännökset tietojen luovuttamisesta sekä tietojen käsittelyä ja luovuttamista koskevista rajoituksista.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi henkilömatrikkelia ja sukututkimusta koskeva erityinen tietojen luovutusta koskeva pykälä. Tietojen luovuttaminen näihin tarkoituksiin jäisi väestötietolain 34 §:n 3 momentin varaan, jolloin tiedot voitaisiin luovuttaa, kun vastaanottajalla on oikeus käsitellä tietoja tietosuojasetuksen, tietosuojalain tai muun lain nojalla ja luovuttamisen yleiset edellytykset, mukaan lukien tietojen tarpeellisuus nimettyyn käyttötarkoitukseen, täyttyvät. Henkilömatrikkeliin ja sukututkimukseen ei luovutettaisi sellaisia tietoja, jotka katsotaan arkaluonteiseksi. Esimerkiksi adoptiotietoa tai tietoa sukupuolen vahvistamisesta ei väestötietolain 38 ja 40 §:n nojalla voida luovuttaa henkilömatrikkelia tai sukututkimusta varten. Tietojen luovuttaminen näihin tarkoituksiin voi perustua tarpeellisuuteen ja tietojen vastaanottajan oikeuteen käsitellä tietoja. Lain 34 §:n 3 momentti vastaa perustuslakivaliokunnan asettamia edellytyksiä myös luovutettaessa tietoja henkilömatrikkelia tai sukututkimusta varten.

Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi säännös tietojen luovuttamisesta historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen, tilastojen laatimiseen sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviin. Säännöksestä poistettaisiin viittaus henkilötietolakiin, jossa on aiemmin säädetty käsittelyn edellytyksistä näihin tarkoituksiin. Ehdotuksen mukaan voitaisiin näihin tarkoituksiin luovuttaa tutkimuksen, selvityksen tai muun vastaavan tehtävän hoitamisessa tarpeelliset tiedot. Väestötietolain 28 §:n yleisten edellytysten perusteella edellytettäisiin lisäksi, että vastaanottajalla on tietosuojasetuksen mukaan oikeus käsitellä tietoja. Arkaluonteisten tietojen luovuttamisesta näihin tarkoituksiin säädettäisiin jatkossakin erikseen väestötietolain 37–43 §:ssä. Tietojen luovuttaminen näihin tarkoituksiin voi perustua tarpeellisuuteen ja tietojen vastaanottajan tietosuojasetuksen mukaiseen oikeuteen käsitellä tietoja. Säännös vastaa perustuslakivaliokunnan asettamia edellytyksiä.

LUONNOS

Ehdotetussa väestötietolain 32 §:ssä säädettäisiin voimassa olevassa laista poiketen, että mielipidetutkimukseen voidaan tutkimuksen taustatiedoksi luovuttaa tieto henkilön sukupuolesta, ikäryhmästä ja äidinkielestä, mikäli kyse on tutkimuksesta yhteiskunnallisiin tarkoituksiin. Kyse on yksityiskohtaisesta tietojen luovutusta säännöksestä, joka täyttää perustuslakivaliokunnan esittämät vaatimukset. Muilta osin säännöstä ei muutettaisi.

Väestötietolain 43 §:n ehdotettu muutos olisi lähinnä tekninen. Jatkossa henkilötunnuksen käsitteilyn edellytyksistä säädettäisiin henkilötietolain sijasta tietosuoja-laissa ja säännöstä muutettaisiin vastaavasti.

Euroopan unionin yleisessä tietosuoja-asetuksessa vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle henkilötietojen käsittelyssä sekä säännöt, jotka koskevat henkilötietojen vapaata liikkuvuutta. Perustuslakivaliokunta ei ole tunnistanut estettä sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös asianmukaisesti laaditulla yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (PeVL 31/2017 vp, PeVL 5/2017 vp, s. 9, PeVL 38/2016 vp, s. 4, PeVL 54/2010 vp, s. 2/I— II).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö mahdollistaa kansallista sääntelyä, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. Pe VL 31/2017 vp, 25/2005 vp). Valiokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (Pe VL 31/2017 vp, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa annetaan jäsenvaltioille kansallista liikkumavaraa rekisteröidyn oikeuksien soveltamisalan suhteen. Jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteillä rajoittaa asetuksen 12–22 artiklassa, 34 artiklassa ja 5 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata jokin 23 artiklassa säädetty oikeushyvä. Yksi peruste rajoitukselle on 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan, että rajoituksella voidaan taata jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Tällaisia tavoitteita ovat erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, kansanterveys ja sosiaaliturva.

Esityksessä ehdotetaan säännöstä, jolla rajoitettaisiin tietosuoja-asetuksen 18 artiklan soveltamisalaa niin, että rekisteröidyllä ei olisi oikeutta pyytää tietojensa käsittelyn rajoittamista väestötietojärjestelmässä tai Väestörekisterikeskuksen varmentajan toimintaan liittyvissä järjestelmissä. Vaikka artiklasta ei poikettaisi, sen soveltamisala väestötietojärjestelmässä ja Väestörekisterikeskuksen varmentajan toimintaan liittyvissä rekistereissä rajoittuisi siihen, että henkilö voisi pyytää tietojen käsittelyn rajoittamista niiden virheellisyyden perusteella. Tämä säännös on merkityksellinen myös rekisteröidyn oikeusturvan kannalta.

Väestötietolaissa säädetään yksityiskohtaisesti väestötietojärjestelmän tietosisällöstä, tietojen ylläpidosta, mukaan lukien tietojen oikeellisuuden varmistamisesta, tietojen luovuttamisesta sekä tietojen julkisesta luotettavuudesta. Varmennerekisterien osalta yksityiskohtaiset säännökset henkilötietojen käsittelystä sisältyvät väestötietolakiin ja vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettuun lakiin (617/2009). Nämä säädökset sisältävät yksityiskohtaiset säännökset varmennerekisterien tietosisällöstä, tietojen keräämisestä ja niiden ajantasaisuuden varmistamisesta sekä tietojen luovuttamisesta. Lisäksi väestötietojärjestelmän ja Väestörekisterikes-

LUONNOS

kuksen varmennetoimintaan liittyvien rekistereiden tietojen käsittelyyn sovellettaisiin muilta osin tietosuoja-asetusta. Väestötietolaissa ja vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa on säädetty perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla rekisteröidyn oikeusturvasta ja esitetyllä säädöksellä tehtäisiin lain tasoinen tarkkarajainen poikkeus rekisteröidyn oikeuksiin. Säännös sisältyisi 23 artiklassa säädetyn kansallisen liikkumavaran piiriin.

Esityksessä on otettu huomioon henkilötietojen käsittelyä koskevat lainsäädännön asettamat yleiset velvoitteet ja rajaukset sekä perustuslain 10 §:n 1 momentin tulkintaa ohjaava perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytäntö.

Valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Yleisillä perusteilla säännöksessä tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltaa (HE 1/1998 vp, s. 174/II). Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista tulee perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan säätää lailla. Perustuslain varsin yleisellä säännöksellä on ollut tarkoitus mahdollistaa valtionhallinnon joustava kehittäminen (HE 1/1998 vp, s. 173/II). Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteilla tarkoitetaan alue- ja paikallishallinnon yleistä rakennetta, kuten hallinnollisen jaotuksen perusteita. Muilta osin säännöksiä alue- ja paikallishallintoviranomaisista voidaan antaa asetuksella (PeVL 12/2004 vp, PeVL 42/2006 vp, PeVL 5/2008 vp).

Perustuslakivaliokunta on käytännössään suhtautunut pidättyvästi sääntelyyn, joka mahdollistaa tehtävien rajoituksettoman siirron toiselle viranomaiselle. Valiokunta on etenkin perusoikeuskyselykentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat sekä toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 18/2004 vp sekä siinä viitatu PeVL 7/2001 vp, PeVL 21/2001 vp, PeVL 45/2001 vp, PeVL 47/2001 vp, PeVL 52/2001 vp ja PeVL 17/2004 vp).

Esityksessä väestötietolain 22 §:n säännöksiä muiden viranomaisten toimivallasta ehdotetaan muutettavaksi siten, että Maahanmuuttovirasto voisi tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat rajatut tiedot väestötietojärjestelmään ilman ulkomaan kansalaisen pyyntöä. Muutosesityksellä ei laajenneta tietojen tallettamiseen ja pyyntöjen vastaanottamiseen oikeutettujen viranomaisten piiriä. Kyse on teknisluonteisesta muutoksesta, jolla on tarkoitus parantaa ulkomaan kansalaisten asemaa nopeuttamalla henkilötunnuksen saamista, kun Maahanmuuttovirasto tekee myönteisen oleskeluoikeutta koskevan ratkaisun. Maahanmuuttoviraston toimivalta pysytettäisiin muilta osin. Muutos koskee ainoastaan sitä, että tietyissä tilanteissa tiedon tallettaminen voitaisiin suorittaa ilman henkilön pyyntöä. Esitys on perustuslain 119 §:ssä asetettujen ja sen tulkintaa koskevasta perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännöstä ilmenevien vaatimusten mukainen.

Esityksessä muutettaisiin osin Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien välistä toimivallanjakoa. Henkilötunnuksen muuttamista koskeva toimivalta säädettäisiin 12 §:ssä kuuluvaksi maistraatille myös sellaisten tapausten osalta, jotka tähän asti ovat kuuluneet Väestörekisterikeskuksen toimivaltaan. Tämä tarkoittaisi henkilötunnuksen muuttamista henkilön suojelun tai tunnuksen toistuvan väärinkäytöksen perusteella. Lisäksi 4 §:ssä tarkennettaisiin viranomaisten välistä toimivallan jakoa suhteessa tietosuoja-asetuksessa säädettyihin rekisterinpitäjän velvollisuuksiin. Tehtävänjaosta säädettäisiin osin viittaamalla tietosuoja-asetuksen artikloihin ja osin se seuraisi olemassa olevaa sääntelyä viranomaisten välisestä tehtävien jaosta. Tätä jakoa voidaan pitää riittävän täsmällisenä suhteessa rekisterihallinnon viranomaisten keskinäisiin suhteisiin. Esitys on myös tältä osin perustuslain 119 §:ssä asetettujen ja sen tulkintaa koskevasta perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännöstä ilmenevien vaatimusten mukainen.

LUONNOS

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Esityksessä asetuksen antamiseen valtuuttavia säännöksiä sisältyy ehdotettuun 22 ja 32 §:n. Esityksessä asetuksen antamiseen valtuuttavia säännöksiä ei kuitenkaan ehdoteta muutettavaksi. Esityksessä ehdotetut asetuksenantovaltuudet vastaavat voimassaolevaa sääntelyä ja täyttävät perustuslain asettamat edellytykset.

Edellä kerrotun perusteella lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 33 §,

muutetaan 2 ja 9 §, 12 §:n 3 momentti, 13 §:n 1 momentin 21 kohta, 22, 28, 30 ja 32 §, 34 §:n 3 momentti, 35 §, 37 §:n 3 momentti, 43 §:n 1 momentti, 44, 64 ja 66 §, 67 §:n 1 momentti, 76 § sekä 78 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laissa 538/2016, 9 § laissa 145/2014, 22 § laeissa 145/2014 ja 504/2016, 37 §:n 3 momentti ja 76 § laissa 670/2016, 66 § laissa 665/2016 ja 67 §:n 1 momentti laissa 538/2016, sekä

lisätään 4 §:ään uusi 3 momentti, 47 §:ään uusi 4 momentti sekä lakin uusi 50 a ja 74 a § seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan väestötietojärjestelmän, sen tietojen ja palvelujen sekä Väestörekisterikeskuksen varmennetun sähköisen asioinnin ja sen palvelujen ylläpitämiseen, hyväksikäyttämiseen ja kehittämiseen.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan:

1) väestötietojärjestelmän tietojen julkisuuteen ja salassapitoon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999);

2) varmennetussa sähköisessä asiointissa ja tässä laissa tarkoitetun varmennerekisterin tietojen käsittelyssä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia (617/2009); sekä

3) henkilötietojen käsittelyyn luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 679/2016, jäljempänä tietosuojasetus, ja tietosuojalakia (/).

4 §

Väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä

Maistraatti vastaa tietosuojasetuksen 15, 16 ja 21 artiklan mukaisten rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta väestötietojärjestelmässä suhteessa rekisteröityyn. Muuten rekisterinpitäjän velvollisuudet, siten kun niistä säädetään yleisessä tietosuojasetuksessa ja tietosuojalaisissa, jakautuvat siten, kuin rekisterinpidon vastuista säädetään tässä laissa tai muussa laissa taikka niiden nojalla.

9 §

Ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytykset

Ulkomaan kansalaista koskevat tiedot talletetaan väestötietojärjestelmään, jos hänellä on Suomessa kotikuntalain (201/1994) mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka. Muuta ulkomaan kansalaista koskevat tiedot voidaan tallettaa väestötietojärjestelmään, jos:

1) hänelle myönnetään ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa tai oleskelukortti, hänen oleskeluoikeutensa rekisteröidään tai Maahanmuuttovirasto tekee muun häntä koskevan myönteisen päätöksen oleskeluoikeudesta;

2) hänellä on Suomessa kotikuntalaisissa tarkoitettu tilapäinen asuinpaikka ja tallettaminen on tarpeen työskentelyyn, opiskeluun tai muuhun vastaavaan olosuhteeseen liittyvien velvollisuuksien tai oikeuksien toteuttamisen vuoksi;

3) tallettaminen johtuu Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämistä; tai

4) tallettaminen on hänelle kuuluvien oikeuksien tai hänelle asetettujen velvollisuuksien toteuttamisen tai muun vastaavan erityisen ja perustellun syyn vuoksi tarpeellista.

Jos ulkomaan kansalaisen tietoja ei ole talletettu väestötietojärjestelmään edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa, hänen tulee esittää tietojen tallettamista koskeva perusteltu pyyntö sille maistraatille, jonka virka-alueella hän ilmoittaa asuvansa.

Ulkomaan kansalaisen tiedot väestötietojärjestelmään tallettavan viranomaisen on varmistuttava ulkomaan kansalaisen henkilöllisyydestä voimassa olevasta matkustusasiakirjasta tai sen puuttuessa 19 §:ssä säädettyä menettelyä noudattaen muusta asiakirjasta tai selvityksestä.

Jos ulkomaan kansalaista koskevien tietojen tallettaminen väestötietojärjestelmään edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tapahtuu viranomaisen aloitteesta ilman ulkomaan kansalaisen myötävaikutusta, on rekisterinpitäjän ilmoitettava tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla henkilötietojen käsittelystä rekisteröinnin kohteelle.

12 §

Henkilötunnuksen korjaaminen ja muuttaminen

Henkilötunnuksen muuttamisesta päättää 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa 21 §:ssä tarkoitettu maistraatti ja 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetussa laissa tarkoitettu maistraatti. Asianosaisen on haettava henkilötunnuksen muuttamista kirjallisesti edellä mainitulta viranomaiselta.

13 §

Henkilöstä järjestelmään talletettavat tiedot

Väestötietojärjestelmään talletetaan rekisteröinnin kohteena olevasta henkilöstä seuraavat tiedot:

21) tietosuoja-asetuksen ja tämän lain nojalla ilmoitetut kiellot luovuttaa väestötietojärjestelmän tietoja; sekä

Muiden viranomaisten toimivalta

Edellä 9 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ulkomaan kansalainen voi esittää tietojensa tallettamista koskevan pyynnön maistraatin lisäksi Verohallinnolle. Pyyntö voi esittää myös Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle, jos Kansaneläkelaitos ja Väestörekisterikeskus ovat niin sopineet.

Pyyntöön vastaanottajan on 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa varmistettava pyynnön esittäjän henkilöllisyydestä ja varmistettava henkilötietojen tallettamisen perusteeksi esitettyjen asiakirjojen luotettavuus siten kuin tässä laissa säädetään. Kansaneläkelaitoksen paikallistoimiston on toimitettava pyyntö sekä sen yhteydessä esitetyt henkilötiedot ja asiakirjat viipymättä väestötietojärjestelmään tallettamista varten sille maistraatille, jonka virka-alueella ulkomaan kansalainen ilmoittaa asuvansa. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä pyynnön tai henkilötietojen vastaanottajan tehtävistä.

Sen lisäksi, mitä 21 §:n 1 momentissa säädetään maistraatin toimivallasta, Verohallinto saa tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Maahanmuuttovirasto saa tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Kun Maahanmuuttovirasto tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot, voi Suomen edustusto ottaa vastaan ulkomaan kansalaisen esittämät henkilötiedot ja asiakirjat väestötietojärjestelmään tallettamista varten. Suomen lähetystön on toimitettava henkilötiedot ja asiakirjat viipymättä Maahanmuuttovirastolle. Tiedot tallettanut viranomainen vastaa väestötietojärjestelmään tallettamistaan tiedoista.

Edellä 3 momentissa mainittua tehtävää hoidettaessa on noudatettava, mitä 2 luvussa säädetään ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytyksistä, henkilöllisyyden varmistamisesta ja tietojen säilyttämisestä. Tiedot tämän pykälän 3 momentin nojalla tallettanut viranomainen huolehtii maistraatin sijasta 47 §:n 2 momentissa tarkoitettua jäljennöksen antamisesta ulkomaan kansalaisen rekisteröintiin liittyvistä asiakirjoista sellaisesta ulkomaan kansalaisesta, jonka tiedot se on tallettanut väestötietojärjestelmään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tehtävää hoidettaessa noudatettavista menettelytavoista.

Edellä 3 momentissa mainitut viranomaiset saavat tallettaa väestötietojärjestelmään ulkomaan kansalaisesta henkilötunnuksen antamiseksi tarvittavat tiedot sekä muut 13 ja 17 §:ssä tarkoitettut, ulkomaan kansalaisesta tarvittavat välttämättömät tiedot. Tarkemmat säännökset edellä tarkoitetuista tiedoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Väestörekisterikeskus voi sopia kunnan kanssa, että kunta vastaa rekisterinpitäjänä alueensa rakennushankkeita, rakennuksia ja huoneistoja koskevien tietojen lisäämistä, muuttamista tai korjaamista koskevien rekisterimerkintöjen tekemisestä väestötietojärjestelmään siten kuin tässä laissa säädetään. Tämän tehtävän hoitamista varten Väestörekisterikeskus voi antaa kunnalle oikeuden käyttää teknisen käyttöyhteyden avulla väestötietojärjestelmään talletettuja rakennushankkeita, rakennuksia ja huoneistoja koskevia tietoja.

Tietojen luovuttamisen yleiset edellytykset

Väestötietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa vain, jos tässä laissa säädetty edellytykset tietojen luovuttamiselle ovat olemassa eikä henkilön oikeudesta kieltää tietojensa luovuttaminen muuta johdu. Väestötietojärjestelmästä luovutettavan tiedon tulee olla tarpeellinen siihen käyttötarkoitukseen, johon se luovutetaan. Tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen tai luovutuksen saajan toiminnan voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityis-

elämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

30 §

Tietojen luovuttaminen historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilaston laatimiseen

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen, tilastojen laatimiseen sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviin tutkimuksen, selvityksen tai muun vastaavan tehtävän hoitamisessa tarpeelliset tiedot.

32 §

Tietojen luovuttaminen asiakkuuden hoitoon ja markkinointiin

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa asiakas- tai markkinointirekisteriin tai vastaavaan muuhun rekisteriin talletettujen tietojen ylläpitämisessä, tarkistamisessa ja korjaamisessa tarpeellisia tietoja rekisteröidyn etu- ja sukunimestä, syntymävuodesta, sukupuolesta, äidinkielestä, osoitteesta ja muista yhteystiedoista sekä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetäviä henkilöön liittyviä kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja sekä aluejakoa koskevia tietoja.

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa henkilön nimi- sekä osoite- ja muita yhteystietoja suoramainontaa ja muuta suoramarkkinointia, mielipide- ja markkinatutkimuksen tekemistä tai muuta näihin rinnastettavaa toimintaa varten. Luovutettaessa tietoja näitä tarkoituksia varten voidaan tietojen käsittelyn perusteena käyttää henkilön nimeä, vähintään kuuden viikon ikää, sukupuolta, äidin- tai asiointikieltä, ammattia tai ammattiluokkatietoa, osoite- ja muita yhteystietoja, yhtä henkilöön liitettävää muuta kuin 38–42 §:ssä tarkoitettua tunnistetietoa sekä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetäviä henkilöön liittyviä kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja sekä aluejakoa koskevia tietoja. Mikäli kyseessä on mielipidetutkimus yhteiskunnallisiin tarkoituksiin, voidaan nimi-, osoite- ja yhteystietojen lisäksi tutkimuksen taustatiedoksi luovuttaa tieto henkilön sukupuolesta, ikäryhmästä ja äidinkielestä.

34 §

Tietojen muu luovuttaminen

Muuten väestötietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa vain, jos hakijalla on oikeus käsitellä luovutettavia tietoja tietosuojasetuksen, tietosuojalain tai muun lain nojalla. Tietojen luovuttamisen yleisten ehtojen on täytyttävä.

35 §

Yleinen kiello-oikeus

Sen lisäksi, mitä tietosuojasetuksen 21 artiklassa säädetään, henkilöllä on oikeus kieltää omansa, samassa taloudessa asuvan puolisonsa ja huollossaan olevan lapsensa osoitteen ja

muun yhteystiedon luovuttaminen tämän lain 32 §:ssä ja 34 §:n 1 momentissa säädettyihin käyttötarkoituksiin.

Henkilöllä on lisäksi oikeus kieltää tietojensa luovuttaminen henkilömatrikkelia ja sukututkimusta varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kieltö ei koske sellaisia tapauksia, joissa tiedot luovutetaan tämän lain 32 §:n 1 momentin tai 34 §:n 1 momentin perusteella toimintaan, jossa tietoa käydetään henkilön, yrityksen tai yhteisön oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamiseksi. Lisäksi Väestörekisterikeskus voi luovuttaa 1 momentissa tarkoitetun kiellon alaiset tiedot 32 §:n 2 momentin perusteella toimintaan, jossa on kyse yleiseen etuun tai henkilöiden oikeuksiin tai etuihin liittyvästä selvityksestä tai tutkimuksesta.

Kieltoa koskeva ilmoitus tulee toimittaa väestötietojärjestelmään merkittäväksi Väestörekisterikeskuksen sähköisen asiointipalvelun välityksellä taikka maistraatille kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla ja luotettavalla tavalla.

37 §

Turvakiellon kohteena olevien tietojen käsittely

Maistraatin on ennen yksittäisten turvakiellon kohteena olevien tietojen luovuttamista tämän lain tai tietosuojasetuksen 15 artiklan nojalla muulle kuin viranomaiselle selvítettävä turvakiellon peruste tai kuultava turvakiellon kohdetta tai hänen huoltajaansa. Päätös yksittäisten turvakiellon alaisten tietojen luovuttamisesta muulle kuin viranomaiselle on tehtävä kirjallisesti. Päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jos turvakiellon kohde tai hänen huoltajansa ei ole vastustanut tietojen luovuttamista.

43 §

Tunnuksen luovuttaminen

Väestötietojärjestelmään talletettu henkilötunnus voidaan luovuttaa, jos tiedon käyttäjällä on oikeus käsitellä tunnusta tietosuojalain perusteella. Väestötietojärjestelmään talletettua ulkomaista henkilönnumeroa luovutettaessa sovelletaan mitä tietosuojalaissa säädetään henkilötunnuksesta. Väestötietojärjestelmästä annettavaan todistukseen tai otteeseen voidaan henkilötunnus tai ulkomainen henkilönnumero merkitä vain, jos todistus tai ote annetaan laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädetyn yksilöidyn tehtävän tai toimenpiteen toteuttamiseksi.

44 §

Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta

Ennen tietojen luovuttamista rekisterihallinnon viranomainen voi tarvittaessa vaatia käyttäjältä selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Tällainen selvitys on vaadittava, jos:

1) tiedot luovutetaan teknisen käyttöyhteyden avulla tai luovuttaminen koskee laajaa tietojoukkoa ja kysymys on 36–42 §:ssä säädettyjen tietojen luovuttamisesta; tai

2) tietojen käytön voidaan muusta perustellusta syystä olettaa loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

Jos 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa on kyse 43 §:ssä säädettyjen tietojen luovuttamisesta, rekisterihallinnon viranomainen voi vaihtoehtoisesti esittää vähimmäisvaati-

mukset tietojen käytöstä ja suojauksesta, joihin käyttäjän on sitouduttava tietojen luovutuksen edellytyksenä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu selvitys on annettava kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava, kuinka luovutettavien tietojen hallinnollinen ja fyysinen turvallisuus sekä henkilöstö-, tietoliikenne-, ohjelmisto-, tietoaineisto-, käyttö- ja laitteistoturvallisuus on tarkoitettu varmistaa.

47 §

Tietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen

Rekisterihallinnon viranomainen, joka 1 tai 2 momentin nojalla päättää väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta, päättää vastaavasti sellaisten yleisesti tarpeellisten tietopalveluiden tuottamisesta, mukaan lukien tietojen luovuttamisesta ja tilastomuotoisista palveluista, jotka mahdollistavat väestötietojärjestelmän tietojen hyödyntämisen tämän lain mukaisesti.

50 a §

Tietojen luovuttamisen päättäminen

Jos tässä laissa säädetty edellytykset tietojen luovuttamiselle eivät enää täyty, Väestörekisterikeskus voi päättää tietojen luovuttamisen. Luovutuksen päättämisestä on tehtävä kirjallinen päätös.

64 §

Sähköisen asiointitunnuksen muuttaminen

Päätettäessä henkilötunnuksen muuttamisesta 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, muutetaan sähköinen asiointitunnus viran puolesta. Sähköisen asiointitunnuksen muuttamisesta on ilmoitettava tunnuksen haltijalle.

Väestötietojärjestelmään talletettu sähköinen asiointitunnus voidaan muuttaa, jos:

- 1) muuttaminen on ehdottoman välttämätöntä henkilön suojelemiseksi sellaisissa tilanteissa, joissa hänen terveyteensä tai turvallisuuteensa kohdistuu ilmeinen ja pysyvä uhka; tai
- 2) muu kuin asiointitunnuksen haltija on toistuvasti väärinkäyttänyt tunnusta ja käytöstä on aiheutunut merkittävää taloudellista tai muuta haittaa tunnuksen oikealle haltijalle ja asiointitunnuksen muuttamisella voidaan tosiasiallisesti estää väärinkäytön haitallisten seurausten jatkuminen.

Asianosaisen on haettava edellä 3 momentissa tarkoitettua asiointitunnuksen muuttamista kirjallisesti Väestörekisterikeskukselta.

66 §

Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen

Kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä ulkomaalaiselle, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on luotettavasti todennettu. Lisäksi edellytetään, että ulkomaalaisella on voimassa oleva oleskelulupa tai oleskelukortti taikka että hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity.

Henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan henkilökorttilakia. Muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan sisältyvän kansalaisvarmenteen ha-

kemiseen sovelletaan 67 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä menettelyä, tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia.

Hakemuksen vastaanottajan on noudatettava tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa ja sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa säädettyjä varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia.

67 §

Muun varmenteen hakeminen ja myöntäminen

Väestörekisterikeskuksen tuottama muu luonnollisen henkilön varmenne kuin kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä kotikuntalain mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta. Väestörekisterikeskuksen tuottama muu luonnollisen henkilön varmenne kuin kansalaisvarmenne voidaan erityisestä ja perustellusta syystä myöntää myös henkilölle, jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta, mutta joka ei täytä muita edellä tarkoitettuja varmenteen myöntämisen edellytyksiä. Tällainen varmenne voi hakijan pyynnöstä sisältyä sähköisessä asiointissa käytettävään viranomaisen, yrityksen tai yhteisön myöntämään asiakirjaan, korttiin tai tekniseen alustaan. Väestörekisterikeskus voi sopia asiakirjan tai teknisen alustan myöntävän viranomaisen, yrityksen tai yhteisön kanssa, että varmennetta koskeva hakemus voidaan jättää tälle henkilökohtaisesti Väestörekisterikeskukselle edelleen toimitettavaksi. Väestörekisterikeskuksen on tällöin varmistettava, että hakemuksen vastaanottaja noudattaa tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain henkilötietojen käsittelyä sekä sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen varmenteen myöntämistä koskevia säännöksiä.

74 a §

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa ei sovelleta väestötietojärjestelmään eikä Väestörekisterikeskuksen varmentajan toimintaan liittyviin järjestelmiin.

76 §

Tiedon korjaaminen

Jos rekisterinpitäjä korjaa 10 §:ssä tarkoitettua ulkomaan kansalaista koskevaa rekisterimerkintää, maistraatin on ennen asian ratkaisemista pyydettävä asiasta lausunto Maahanmuuttovirastolta.

Jos rekisterinpitäjä korjaa omasta aloitteestaan rekisterissä olevaa tietoa, rekisterinpitäjän on ennen tiedon korjaamista tarvittaessa varattava sille, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta merkintä koskee, tilaisuus antaa määrääjässä selvitys. Rekisterinpitäjä voi korjata kuitenkin tilaisuutta varaamatta rekisterissä olevan ilmeisen virheen.

78 §

Viittaukset rangaistussäännöksiin

Rangaistus väestötietojärjestelmään tai varmennetun sähköisen asioinnin tietojärjestelmään kohdistuvasta tietomurrosta säädetään rikoslain 38 luvun 8 §:ssä ja järjestelmiin kohdistuvasta tietosuojarikoksesta mainitun luvun 9 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Laki

väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 33 §,

muutetaan 2 ja 9 §, 12 §:n 3 momentti, 13 §:n 1 momentin 21 kohta, 22, 28, 30 ja 32 §, 34 §:n 3 momentti, 35 §, 37 §:n 3 momentti, 43 §:n 1 momentti, 44, 64 ja 66 §, 67 §:n 1 momentti, 76 § sekä 78 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laissa 538/2016, 9 § laissa 145/2014, 22 § laeissa 145/2014 ja 504/2016, 37 §:n 3 momentti ja 76 § laissa 670/2016, 66 § laissa 665/2016 ja 67 §:n 1 momentti laissa 538/2016, sekä

lisätään 4 §:ään uusi 3 momentti, 12 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 19 a §, 47 §:ään uusi 4 momentti sekä lakin uusi 50 a ja 74 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan väestötietojärjestelmän, sen tietojen ja palvelujen sekä Väestörekisterikeskuksen varmennetun sähköisen asioinnin ja sen palvelujen ylläpitämiseen, hyväksikäyttämiseen ja kehittämiseen.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan:

1) väestötietojärjestelmän tietojen julkisuu-
teen ja salassapitoon viranomaisten toimin-
nan julkisuudesta annettua lakia (621/1999)
sekä henkilötietojen käsittelyyn henkilötieto-
lakia (523/1999); sekä

2) varmennetussa sähköisessä asiointissa
ja tässä laissa tarkoitetun varmennerekisterin
tietojen käsittelyssä *sähköisestä asiointista
viranomaistoiminnassa annettua lakia
(13/2003)* ja vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia (617/2009).

Ehdotus

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan väestötietojärjestelmän, sen tietojen ja palvelujen sekä Väestörekisterikeskuksen varmennetun sähköisen asioinnin ja sen palvelujen ylläpitämiseen, hyväksikäyttämiseen ja kehittämiseen.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan:

1) väestötietojärjestelmän tietojen julkisuu-
teen ja salassapitoon viranomaisten toimin-
nan julkisuudesta annettua lakia (621/1999);

2) varmennetussa sähköisessä asiointissa
ja tässä laissa tarkoitetun varmennerekisterin
tietojen käsittelyssä vahvasta sähköisestä
tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspal-
veluista annettua lakia (617/2009); sekä

3) *henkilötietojen käsittelyyn luonnollisten
henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsit-
telyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikku-
vuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoami-
sesta annettua Euroopan parlamentin ja neu-
voston asetusta (EU) N:o 679/2016, jäljem-
pänä tietosuoja-asetus, ja tietosuojalakia (/).*

Voimassa oleva laki

4 §

Väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä

9 §

Ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytykset

Ulkomaan kansalaista koskevat tiedot talletetaan väestötietojärjestelmään, jos hänellä on Suomessa kotikuntalain (201/1994) mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka. Muuta ulkomaan kansalaista koskevat tiedot voidaan tallettaa väestötietojärjestelmään, jos:

1) hänellä on Suomessa kotikuntalaissa tarkoitettu tilapäinen asuinpaikka, ja tallettaminen on tarpeen työskentelyyn, opiskeluun tai muuhun vastaavaan olosuhteeseen liittyvien velvollisuuksien tai oikeuksien toteuttamisen vuoksi;

2) tallettaminen johtuu Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämisestä; tai

3) tallettaminen on hänelle kuuluvien oikeuksien tai hänelle asetettujen velvollisuuksien toteuttamisen tai muun vastaavan erityisen ja perustellun syyn vuoksi tarpeellista.

Ulkomaan kansalaisen on esitettävä tietojen tallettamista koskeva perusteltu pyyntö sille maistraatille, jonka virka-alueella hän

Ehdotus

4 §

Väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä

9 §

Ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytykset

Ulkomaan kansalaista koskevat tiedot talletetaan väestötietojärjestelmään, jos hänellä on Suomessa kotikuntalain (201/1994) mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka. Muuta ulkomaan kansalaista koskevat tiedot voidaan tallettaa väestötietojärjestelmään, jos:

1) hänelle myönnetään *ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa tai oleskelukortti, hänen oleskeluoikeutensa rekisteröidään tai Maahanmuuttovirasto tekee muun häntä koskevan myönteisen päätöksen oleskeluoikeudesta;*

2) hänellä on Suomessa kotikuntalaissa tarkoitettu tilapäinen asuinpaikka ja tallettaminen on tarpeen työskentelyyn, opiskeluun tai muuhun vastaavaan olosuhteeseen liittyvien velvollisuuksien tai oikeuksien toteuttamisen vuoksi;

3) tallettaminen johtuu Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämisestä; tai

4) tallettaminen on hänelle kuuluvien oikeuksien tai hänelle asetettujen velvollisuuksien toteuttamisen tai muun vastaavan erityisen ja perustellun syyn vuoksi tarpeellista.

Jos ulkomaan kansalaisen tietoja ei ole talletettu väestötietojärjestelmään edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauk-

Voimassa oleva laki

ilmoittaa asuvansa. *Maistraatin on varmistuttava pyynnön esittäjän henkilöllisyydestä voimassa olevasta matkustusasiakirjasta tai sen puuttuessa 19 §:ssä säädettyä menettelyä noudattaen muusta asiakirjasta tai selvityksestä.*

Jos ulkomaan kansalaista koskevien tietojen tallettaminen väestötietojärjestelmään edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tapahtuu viranomaisen aloitteesta ilman ulkomaan kansalaisen myötävaikutusta, on rekisterinpitäjän ilmoitettava *henkilötietolain 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla* henkilötietojen käsittelystä rekisteröinnin kohteelle.

12 §

Henkilötunnuksen korjaaminen ja muuttaminen

Henkilötunnuksen muuttamisesta päättää 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu tapauksessa *Väestörekisterikeskus* ja 3 kohdassa tarkoitettu tapauksessa transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetussa laissa tarkoitettu maistraatti. Asianosaisen on haettava henkilötunnuksen muuttamista kirjallisesti edellä mainitulta viranomaiselta.

13 §

Henkilöstä järjestelmään talletettavat tiedot

Väestötietojärjestelmään talletetaan rekisteröinnin kohteena olevasta henkilöstä seuraavat tiedot:

21) *henkilötietolain* ja tämän lain nojalla ilmoitetut rajoitukset luovuttaa väestötietojärjestelmän tietoja; sekä

Ehdotus

Ulkomaan kansalaisen tiedot väestötietojärjestelmään talletettavan viranomaisen on varmistuttava ulkomaan kansalaisen henkilöllisyydestä voimassa olevasta matkustusasiakirjasta tai sen puuttuessa 19 §:ssä säädettyä menettelyä noudattaen muusta asiakirjasta tai selvityksestä.

Jos ulkomaan kansalaista koskevien tietojen tallettaminen väestötietojärjestelmään edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tapahtuu viranomaisen aloitteesta ilman ulkomaan kansalaisen myötävaikutusta, on rekisterinpitäjän ilmoitettava *tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla* henkilötietojen käsittelystä rekisteröinnin kohteelle.

12 §

Henkilötunnuksen korjaaminen ja muuttaminen

Henkilötunnuksen muuttamisesta päättää 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu tapauksessa *21 §:ssä tarkoitettu maistraatti* ja 3 kohdassa tarkoitettu tapauksessa transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetussa laissa tarkoitettu maistraatti. Asianosaisen on haettava henkilötunnuksen muuttamista kirjallisesti edellä mainitulta viranomaiselta.

13 §

Henkilöstä järjestelmään talletettavat tiedot

Väestötietojärjestelmään talletetaan rekisteröinnin kohteena olevasta henkilöstä seuraavat tiedot:

21) *tietosuoja-asetuksen* ja tämän lain nojalla ilmoitetut kiellot luovuttaa väestötietojärjestelmän tietoja; sekä

22 §

Muiden viranomaisten toimivalta

Edellä 9 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ulkomaan kansalainen voi esittää tietojensa tallettamista koskevan pyynnön maistraatin lisäksi Verohallinnolle. Pynnön voi esittää myös Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle, jos Kansaneläkelaitos ja Väestörekisterikeskus ovat niin sopineet.

Edellä 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ulkomaan kansalainen voi esittää tietojensa tallettamista koskevan pyynnön oleskelulupaa, oleskelukorttia tai oleskeluoikeuden rekisteröintiä koskevan hakemuksensa yhteydessä Maahanmuuttovirastolle tai ulkomailla Suomen edustustolle.

Pyynnön vastaanottajan on 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa varmistuttava pyynnön esittäjän henkilöllisyydestä ja varmistettava henkilötietojen tallettamisen perusteeksi esitettyjen asiakirjojen luotettavuus siten kuin tässä laissa säädetään. Kansaneläkelaitoksen paikallistoimiston on toimitettava pyyntö sekä sen yhteydessä esitetyt henkilötiedot ja asiakirjat viipymättä väestötietojärjestelmään tallettamista varten sille maistraatille, jonka virka-alueella ulkomaan kansalainen ilmoittaa asuvansa. *Kun ulkomaan kansalaista koskevan oleskelulupa-asian ratkaisee Maahanmuuttovirasto, on Suomen edustuston toimitettava sille viipymättä pyyntö tietojen tallettamisesta sekä pyynnön yhteydessä esitetyt henkilötiedot ja asiakirjat väestötietojärjestelmään tallettamista varten.* Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä pyynnön vastaanottajan tehtävistä.

Sen lisäksi, mitä 21 §:n 1 momentissa säädetään maistraatin toimivallasta, Verohallinto saa tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Maahanmuuttovirasto saa tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötie-

22 §

Muiden viranomaisten toimivalta

Edellä 9 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ulkomaan kansalainen voi esittää tietojensa tallettamista koskevan pyynnön maistraatin lisäksi Verohallinnolle. Pynnön voi esittää myös Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle, jos Kansaneläkelaitos ja Väestörekisterikeskus ovat niin sopineet.

(2 mom. kumotaan)

Pyynnön vastaanottajan on 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa varmistuttava pyynnön esittäjän henkilöllisyydestä ja varmistettava henkilötietojen tallettamisen perusteeksi esitettyjen asiakirjojen luotettavuus siten kuin tässä laissa säädetään. Kansaneläkelaitoksen paikallistoimiston on toimitettava pyyntö sekä sen yhteydessä esitetyt henkilötiedot ja asiakirjat viipymättä väestötietojärjestelmään tallettamista varten sille maistraatille, jonka virka-alueella ulkomaan kansalainen ilmoittaa asuvansa. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä pyynnön tai henkilötietojen vastaanottajan tehtävistä.

Sen lisäksi, mitä 21 §:n 1 momentissa säädetään maistraatin toimivallasta, Verohallinto saa tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Maahanmuuttovirasto saa tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötie-

tojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, kun ulkomaan kansalainen on pyytänyt tietojensa tallettamista tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ja hänelle myönnetään oleskelulupa tai oleskelukortti taikka hänen oleskeluoikeutensa rekisteröidään. Tiedot tallettanut viranomainen vastaa väestötietojärjestelmään tallettamistaan tiedoista.

Edellä 4 momentissa mainittua tehtävää hoidettaessa on noudatettava, mitä 2 luvussa säädetään ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytyksistä, henkilöllisyyden varmistamisesta ja tietojen säilyttämisestä. Tiedot tämän pykälän 4 momentin nojalla tallettanut viranomainen huolehtii maistraatin sijasta 47 §:n 2 momentissa tarkoitetusta jäljennöksen antamisesta ulkomaan kansalaisen rekisteröintiin liittyvistä asiakirjoista sellaisesta ulkomaan kansalaisesta, jonka tiedot se on tallettanut väestötietojärjestelmään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tehtävää hoidettaessa noudattavista menettelytavoista.

Edellä 4 momentissa mainitut viranomaiset saavat tallettaa väestötietojärjestelmään ulkomaan kansalaisesta henkilötunnuksen antamiseksi tarvittavat tiedot sekä muut 13 ja 17 §:ssä tarkoitetut, ulkomaan kansalaisesta tarvittavat välttämättömät tiedot. Tarkemmat säännökset edellä tarkoitetuista tiedoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Väestörekisterikeskus voi sopia kunnan kanssa, että kunta vastaa rekisterinpitäjänä alueensa rakennushankkeita, rakennuksia ja huoneistoja koskevien tietojen lisäämistä, muuttamista tai korjaamista koskevien rekisterimerkintöjen tekemisestä väestötietojärjestelmään siten kuin tässä laissa säädetään. Tämän tehtävän hoitamista varten Väestörekisterikeskus voi antaa kunnalle oikeuden käyttää teknisen käyttöyhteyden avulla väestötietojärjestelmään talletettuja rakennushankkeita, rakennuksia ja huoneistoja koskevia tietoja.

tojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Kun Maahanmuuttovirasto tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot, voi Suomen edustusto ottaa vastaan ulkomaan kansalaisen esittämät henkilötiedot ja asiakirjat väestötietojärjestelmään tallettamista varten. Suomen lähetystön on toimitettava henkilötiedot ja asiakirjat viipymättä Maahanmuuttovirastolle. Tiedot tallettanut viranomainen vastaa väestötietojärjestelmään tallettamistaan tiedoista.

Edellä 3 momentissa mainittua tehtävää hoidettaessa on noudatettava, mitä 2 luvussa säädetään ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytyksistä, henkilöllisyyden varmistamisesta ja tietojen säilyttämisestä. Tiedot tämän pykälän 3 momentin nojalla tallettanut viranomainen huolehtii maistraatin sijasta 47 §:n 2 momentissa tarkoitetusta jäljennöksen antamisesta ulkomaan kansalaisen rekisteröintiin liittyvistä asiakirjoista sellaisesta ulkomaan kansalaisesta, jonka tiedot se on tallettanut väestötietojärjestelmään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tehtävää hoidettaessa noudattavista menettelytavoista.

Edellä 3 momentissa mainitut viranomaiset saavat tallettaa väestötietojärjestelmään ulkomaan kansalaisesta henkilötunnuksen antamiseksi tarvittavat tiedot sekä muut 13 ja 17 §:ssä tarkoitetut, ulkomaan kansalaisesta tarvittavat välttämättömät tiedot. Tarkemmat säännökset edellä tarkoitetuista tiedoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Väestörekisterikeskus voi sopia kunnan kanssa, että kunta vastaa rekisterinpitäjänä alueensa rakennushankkeita, rakennuksia ja huoneistoja koskevien tietojen lisäämistä, muuttamista tai korjaamista koskevien rekisterimerkintöjen tekemisestä väestötietojärjestelmään siten kuin tässä laissa säädetään. Tämän tehtävän hoitamista varten Väestörekisterikeskus voi antaa kunnalle oikeuden käyttää teknisen käyttöyhteyden avulla väestötietojärjestelmään talletettuja rakennushankkeita, rakennuksia ja huoneistoja koskevia tietoja.

Tietojen luovuttamisen yleiset edellytykset

Väestötietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa vain, jos tässä laissa säädetty edellytykset tietojen luovuttamiselle ovat olemassa eikä henkilön oikeudesta kieltää tietojensa luovuttaminen muuta johdu. Väestötietojärjestelmästä luovutettavan tiedon tulee olla tarpeellinen siihen käyttötarkoitukseen, johon se luovutetaan. Tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

30 §

Tietojen luovuttaminen historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilaston laatimiseen

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen, tilastojen laatimiseen sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviin tutkimuksen, selvityksen tai muun vastaavan tehtävän hoitamisessa tarpeelliset tiedot *siten kuin siitä säädetään henkilötietolaissa*.

32 §

Tietojen luovuttaminen asiakkuuden hoitoon ja markkinointiin

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa asiakas- tai markkinointirekisteriin tai vastaavaan muuhun rekisteriin talletettujen tietojen ylläpitämisessä, tarkistamisessa ja korjaamisessa tarpeellisia tietoja rekisteröidyn etu- ja sukunimestä, syntymävuodesta, sukupuolesta, äidinkielestä, osoitteesta ja muista yhteystiedoista sekä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäviä henkilöön liittyviä kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja sekä aluejakoa koskevia tietoja.

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa henkilön nimi- sekä osoite- ja muita yhteys-

Tietojen luovuttamisen yleiset edellytykset

Väestötietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa vain, jos tässä laissa säädetty edellytykset tietojen luovuttamiselle ovat olemassa eikä henkilön oikeudesta kieltää tietojensa luovuttaminen muuta johdu. Väestötietojärjestelmästä luovutettavan tiedon tulee olla tarpeellinen siihen käyttötarkoitukseen, johon se luovutetaan. Tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen *tai luovutuksen saajan toiminnan* voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

30 §

Tietojen luovuttaminen historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilaston laatimiseen

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen, tilastojen laatimiseen sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviin tutkimuksen, selvityksen tai muun vastaavan tehtävän hoitamisessa tarpeelliset tiedot.

32 §

Tietojen luovuttaminen asiakkuuden hoitoon ja markkinointiin

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa asiakas- tai markkinointirekisteriin tai vastaavaan muuhun rekisteriin talletettujen tietojen ylläpitämisessä, tarkistamisessa ja korjaamisessa tarpeellisia tietoja rekisteröidyn etu- ja sukunimestä, syntymävuodesta, sukupuolesta, äidinkielestä, osoitteesta ja muista yhteystiedoista sekä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäviä henkilöön liittyviä kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja sekä aluejakoa koskevia tietoja.

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa henkilön nimi- sekä osoite- ja muita yhteys-

Voimassa oleva laki

tietoja suoramainontaa ja muuta suoramarkkinointia, mielipide- ja markkinatutkimuksen tekemistä tai muuta näihin rinnastettavaa toimintaa varten. Luovutettaessa tietoja näitä tarkoituksia varten voidaan tietojen käsittelyn perusteena käyttää henkilön nimeä, vähintään kuuden viikon ikää, sukupuolta, äidin- tai asiointikieltä, ammattia tai ammattiluokkatietoa, osoite- ja muita yhteystietoja, yhtä henkilöön liitettävää muuta kuin 38–42 §:ssä tarkoitettua tunnistetietoa sekä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäviä henkilöön liittyviä kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja sekä aluejakoa koskevia tietoja.

33 §

Tietojen luovuttaminen sukututkimukseen ja henkilömatrikkelin laatimiseen

Väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa sukututkimukseen ja henkilömatrikkelin laatimiseen tarpeelliset tiedot siten kuin siitä säädetään henkilötietolaissa.

34 §

Tietojen muu luovuttaminen

Muuten väestötietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa vain, jos hakijalla on oikeus käsitellä luovutettavia tietoja *henkilötietolain* tai muun lain perusteella.

Ehdotus

tietoja suoramainontaa ja muuta suoramarkkinointia, mielipide- ja markkinatutkimuksen tekemistä tai muuta näihin rinnastettavaa toimintaa varten. Luovutettaessa tietoja näitä tarkoituksia varten voidaan tietojen käsittelyn perusteena käyttää henkilön nimeä, vähintään kuuden viikon ikää, sukupuolta, äidin- tai asiointikieltä, ammattia tai ammattiluokkatietoa, osoite- ja muita yhteystietoja, yhtä henkilöön liitettävää muuta kuin 38–42 §:ssä tarkoitettua tunnistetietoa sekä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäviä henkilöön liittyviä kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja sekä aluejakoa koskevia tietoja. *Mikäli kyseessä on mielipidetutkimus yhteiskunnallisiin tarkoituksiin, voidaan nimi-, osoite- ja yhteystietojen lisäksi tutkimuksen taustatiedoksi luovuttaa tieto henkilön sukupuolesta, ikäryhmästä ja äidinkielestä.*

(kumotaan)

34 §

Tietojen muu luovuttaminen

Muuten väestötietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa vain, jos hakijalla on oikeus käsitellä luovutettavia tietoja *tietosuojasetuksen, tietosuojalain* tai muun lain nojalla. *Tietojen luovuttamisen yleisten ehtojen on täytyttävä.*

35 §

35 §

Yleinen kiello-oikeus

Yleinen kiello-oikeus

Sen lisäksi, mitä *henkilötietolain* 30 §:ssä säädetään, henkilöllä on oikeus kieltää oman- sa, samassa taloudessa asuvan puolisonsa ja huollossaan olevan lapsensa osoitteen ja muun yhteystiedon luovuttaminen tämän lain 32 §:ssä ja 34 §:n 1 momentissa säädettyihin käyttötarkoituksiin. *Kielto ei kuitenkaan koske sellaisia tapauksia, joissa tiedot luovutetaan tämän lain 32 §:n 1 momentin perusteella toimintaan, jossa tietoa käytetään henkilön, yrityksen tai yhteisön oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamiseksi.*

Sen lisäksi, mitä *tietosuoja-asetuksen* 21 artiklassa säädetään, henkilöllä on oikeus kieltää omansa, samassa taloudessa asuvan puolisonsa ja huollossaan olevan lapsensa osoitteen ja muun yhteystiedon luovuttaminen tämän lain 32 §:ssä ja 34 §:n 1 momentissa säädettyihin käyttötarkoituksiin.

Henkilöllä on lisäksi oikeus kieltää tietojensa luovuttaminen henkilömatrikkelia ja sukututkimusta varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kiello ei koske sellaisia tapauksia, joissa tiedot luovutetaan tämän lain 32 §:n 1 momentin tai 34 §:n 1 momentin perusteella toimintaan, jossa tietoa käytetään henkilön, yrityksen tai yhteisön oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamiseksi. Lisäksi Väestörekisterikeskus voi luovuttaa 1 momentissa tarkoitetun kiellon alaiset tiedot 32 §:n 2 momentin perusteella toimintaan, jossa on kyse yleiseen etuun tai henkilöiden oikeuksiin tai etuihin liittyvästä selvityksestä tai tutkimuksesta.

Kieltoa koskeva ilmoitus tulee toimittaa Väestörekisterikeskukselle tai maistraatille kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla ja luotettavalla tavalla.

Kieltoa koskeva ilmoitus tulee toimittaa väestötietojärjestelmään merkittäväksi Väestörekisterikeskuksen sähköisen asiointipalvelun välityksellä taikka maistraatille kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla ja luotettavalla tavalla.

37 §

37 §

Turvakiellon kohteena olevien tietojen käsittely

Turvakiellon kohteena olevien tietojen käsittely

Maistraatin on ennen yksittäisten turvakiellon kohteena olevien tietojen luovuttamista tämän lain tai *henkilötietolain* 26 §:n nojalla muulle kuin viranomaiselle selvitettävä turvakiellon peruste tai kuultava turvakiellon kohdetta tai hänen huoltajaansa. Päätös yksit-

Maistraatin on ennen yksittäisten turvakiellon kohteena olevien tietojen luovuttamista tämän lain tai *tietosuoja-asetuksen* 15 artiklan nojalla muulle kuin viranomaiselle selvitettävä turvakiellon peruste tai kuultava turvakiellon kohdetta tai hänen huoltajaansa.

Voimassa oleva laki

täisten turvakiellon alaisten tietojen luovuttamisesta muulle kuin viranomaiselle on tehtävä kirjallisesti. Päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jos turvakiellon kohde tai hänen huoltajansa ei ole vastustanut tietojen luovuttamista.

43 §

Tunnuksen luovuttaminen

Väestötietojärjestelmään talletettu henkilötunnus voidaan luovuttaa, jos tiedon käyttäjällä on oikeus käsitellä tunnusta *henkilötietolain tai muun lain* perusteella. Väestötietojärjestelmään talletetun *ulkomaisen henkilön numeron luovuttamisessa noudatetaan soveltuvin osin henkilötietolain henkilötunnuksen käsittelyä koskevia säännöksiä*. Väestötietojärjestelmästä annettavaan todistukseen tai otteeseen voidaan henkilötunnus tai ulkomainen henkilönumero merkitä vain, jos todistus tai ote annetaan laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädetyn yksilöidyn tehtävän tai toimenpiteen toteuttamiseksi.

44 §

Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta

Ennen tietojen luovuttamista rekisterihallinnon viranomainen voi tarvittaessa vaatia käyttäjältä selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Tällainen selvitys on vaadittava, jos:

1) tiedot luovutetaan teknisen käyttöyhteyden avulla tai luovuttaminen koskee laajaa tietojoukkoa ja kysymys on 36–43 §:ssä säädettyjen tietojen luovuttamisesta; tai

2) tietojen käytön voidaan muusta perustelusta syystä olettaa loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojausta, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

Ehdotus

Päätös yksittäisten turvakiellon alaisten tietojen luovuttamisesta muulle kuin viranomaiselle on tehtävä kirjallisesti. Päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jos turvakiellon kohde tai hänen huoltajansa ei ole vastustanut tietojen luovuttamista.

43 §

Tunnuksen luovuttaminen

Väestötietojärjestelmään talletettu henkilötunnus voidaan luovuttaa, jos tiedon käyttäjällä on oikeus käsitellä tunnusta *tietosuojalain* perusteella. Väestötietojärjestelmään talletettua *ulkomaista henkilönumeroa luovutettaessa sovelletaan mitä tietosuojalaissa säädetään henkilötunnuksesta*. Väestötietojärjestelmästä annettavaan todistukseen tai otteeseen voidaan henkilötunnus tai ulkomainen henkilönumero merkitä vain, jos todistus tai ote annetaan laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädetyn yksilöidyn tehtävän tai toimenpiteen toteuttamiseksi.

44 §

Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta

Ennen tietojen luovuttamista rekisterihallinnon viranomainen voi tarvittaessa vaatia käyttäjältä selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Tällainen selvitys on vaadittava, jos:

1) tiedot luovutetaan teknisen käyttöyhteyden avulla tai luovuttaminen koskee laajaa tietojoukkoa ja kysymys on 36–42 §:ssä säädettyjen tietojen luovuttamisesta; tai

2) tietojen käytön voidaan muusta perustelusta syystä olettaa loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojausta, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

Jos 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa on kyse 43 §:ssä säädettyjen tie-

Voimassa oleva laki

Edellä 1 momentissa tarkoitettu selvitys on annettava kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava, kuinka luovutettavien tietojen hallinnollinen ja fyysinen turvallisuus sekä henkilöstö-, tietoliikenne-, ohjelmisto-, tietoaineisto-, käyttö- ja laitteistoturvallisuus on tarkoitus varmistaa.

47 §

Tietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen

64 §

Sähköisen asiointitunnuksen muuttaminen

Jos sähköinen asiointitunnus on virheellinen tai tunnuksen luontimenettelyssä on tapahtunut virhe, Väestörekisterikeskuksen on viipymättä korjattava virhe ja annettava henkilölle tarvittaessa uusi asiointitunnus. Asiasta on ilmoitettava tunnuksen haltijalle.

Ehdotus

tojen luovuttamisesta, rekisterihallinnon viranomaisen voi vaihtoehtoisesti esittää vähimmäisvaatimukset tietojen käytöstä ja suojauksesta, joihin käyttäjän on sitouduttava tietojen luovutuksen edellytyksenä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu selvitys on annettava kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava, kuinka luovutettavien tietojen hallinnollinen ja fyysinen turvallisuus sekä henkilöstö-, tietoliikenne-, ohjelmisto-, tietoaineisto-, käyttö- ja laitteistoturvallisuus on tarkoitus varmistaa.

47 §

Tietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen

Rekisterihallinnon viranomainen, joka 1 tai 2 momentin nojalla päättää väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta, päättää vastaavasti sellaisten yleisesti tarpeellisten tietopalveluiden tuottamisesta, mukaan lukien tietojen luovuttamisesta ja tilastomuotoisista palveluista, jotka mahdollistavat väestötietojärjestelmän tietojen hyödyntämisen tämän lain mukaisesti.

50 a §

Tietojen luovuttamisen päättäminen

Jos tässä laissa säädetty edellytykset tietojen luovuttamiselle eivät enää täyty, Väestörekisterikeskus voi päättää tietojen luovuttamisen. Luovutuksen päättämisestä on tehtävä kirjallinen päätös.

64 §

Sähköisen asiointitunnuksen muuttaminen

Päätettäessä henkilötunnuksen muuttamisesta 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, muutetaan sähköinen asiointitunnus viran puolesta. Sähköisen asiointitunnuksen muuttamisesta on ilmoitettava tunnuksen haltijalle.

Väestötietojärjestelmään talletettu sähköi-

Voimassa oleva laki

Väestötietojärjestelmään talletettu sähköinen asiointitunnus voidaan muuttaa, jos:

1) muuttaminen on ehdottoman välttämättöntä henkilön suojelemiseksi sellaisissa tilanteissa, joissa hänen terveyteensä tai turvallisuuteensa kohdistuu ilmeinen ja pysyvä uhka; tai

2) muu kuin asiointitunnuksen haltija on toistuvasti väärinkäyttänyt tunnusta ja käytöstä on aiheutunut merkittävää taloudellista tai muuta haittaa tunnuksen oikealle haltijalle ja asiointitunnuksen muuttamisella voidaan tosiasiallisesti estää väärinkäytön haitallisten seurausten jatkuminen.

Asianosaisen on haettava edellä 2 momentissa tarkoitettua asiointitunnuksen muuttamista kirjallisesti Väestörekisterikeskukselta.

66 §

Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen

Kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä ulkomaalaiselle, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on luotettavasti todennettu. Lisäksi edellytetään, että ulkomaalaisella on voimassa oleva oleskelulupa tai oleskelukortti taikka että hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity.

Henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan henkilökorttilakia. Muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan 67 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä menettelyä sekä henkilötietolaissa säädettyjä henkilötietojen käsittelyä sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain mukaisia varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia.

Hakemuksen vastaanottajan on noudatettava *Henkilötietolaissa säädettyjä henkilötietojen käsittelyä* sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa ja sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa

Ehdotus

nen asiointitunnus voidaan muuttaa, jos:

1) muuttaminen on ehdottoman välttämättöntä henkilön suojelemiseksi sellaisissa tilanteissa, joissa hänen terveyteensä tai turvallisuuteensa kohdistuu ilmeinen ja pysyvä uhka; tai

2) muu kuin asiointitunnuksen haltija on toistuvasti väärinkäyttänyt tunnusta ja käytöstä on aiheutunut merkittävää taloudellista tai muuta haittaa tunnuksen oikealle haltijalle ja asiointitunnuksen muuttamisella voidaan tosiasiallisesti estää väärinkäytön haitallisten seurausten jatkuminen.

Asianosaisen on haettava edellä 3 momentissa tarkoitettua asiointitunnuksen muuttamista kirjallisesti Väestörekisterikeskukselta.

66 §

Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen

Kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä ulkomaalaiselle, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on luotettavasti todennettu. Lisäksi edellytetään, että ulkomaalaisella on voimassa oleva oleskelulupa tai oleskelukortti taikka että hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity.

Henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan henkilökorttilakia. Muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan 67 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä menettelyä, *tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia* sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia.

Hakemuksen vastaanottajan on noudatettava *tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia* sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa ja sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa

Voimassa oleva laki

EU:n asetuksessa *asetettuja* varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia.

67 §

Muun varmenteen hakeminen ja myöntäminen

Väestörekisterikeskuksen tuottama muu luonnollisen henkilön varmenne kuin kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä kotikuntalain mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta. Väestörekisterikeskuksen tuottama muu luonnollisen henkilön varmenne kuin kansalaisvarmenne voidaan erityisesti ja perustellusta syystä myöntää myös henkilölle, jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta, mutta joka ei täytä muita edellä tarkoitettuja varmenteen myöntämisen edellytyksiä. Tällainen varmenne voi hakijan pyynnöstä sisältyä sähköisessä asioinnissa käytettävään viranomaisen, yrityksen tai yhteisön myöntämään asiakirjaan, korttiin tai tekniseen alustaan. Väestörekisterikeskus voi sopia asiakirjan tai teknisen alustan myöntävän viranomaisen, yrityksen tai yhteisön kanssa, että varmennetta koskeva hakemus voidaan jättää tälle henkilökohtaisesti Väestörekisterikeskukselle edelleen toimitettavaksi. Väestörekisterikeskuksen on tällöin varmistettava, että hakemuksen vastaanottaja noudattaa *henkilötietolain* henkilötietojen käsittelyä sekä sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen varmenteen myöntämistä koskevia säännöksiä.

Ehdotus

säädettyjä varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia.

67 §

Muun varmenteen hakeminen ja myöntäminen

Väestörekisterikeskuksen tuottama muu luonnollisen henkilön varmenne kuin kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä kotikuntalain mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta. Väestörekisterikeskuksen tuottama muu luonnollisen henkilön varmenne kuin kansalaisvarmenne voidaan erityisesti ja perustellusta syystä myöntää myös henkilölle, jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta, mutta joka ei täytä muita edellä tarkoitettuja varmenteen myöntämisen edellytyksiä. Tällainen varmenne voi hakijan pyynnöstä sisältyä sähköisessä asioinnissa käytettävään viranomaisen, yrityksen tai yhteisön myöntämään asiakirjaan, korttiin tai tekniseen alustaan. Väestörekisterikeskus voi sopia asiakirjan tai teknisen alustan myöntävän viranomaisen, yrityksen tai yhteisön kanssa, että varmennetta koskeva hakemus voidaan jättää tälle henkilökohtaisesti Väestörekisterikeskukselle edelleen toimitettavaksi. Väestörekisterikeskuksen on tällöin varmistettava, että hakemuksen vastaanottaja noudattaa *tietosuoja-asetuksen ja tietosuoja-lain* henkilötietojen käsittelyä sekä sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen varmenteen myöntämistä koskevia säännöksiä.

74 a §

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa ei sovelleta väestötietojärjestelmään eikä Väestörekisterikeskuksen varmentajan toimintaan liittyviin järjestelmiin.

Tiedon korjaaminen

Rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä oma-aloitteisesti tai sen vaatimuksesta, jonka etua, oikeutta tai velvollisuutta rekisterimerkintä koskee, oikaistava, poistettava tai täydennettävä väestötietojärjestelmässä oleva, käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut tieto. Jos rekisterinpitäjä korjaa omasta aloitteestaan rekisterissä olevaa tietoa, rekisterinpitäjän on ennen tiedon korjaamista tarvittaessa varattava sille, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta merkintä koskee, tilaisuus antaa määräajassa selvitys. Rekisterinpitäjä voi korjata kuitenkin tilaisuutta varaamatta rekisterissä olevan ilmeisen virheen.

Jollei rekisterinpitäjä hyväksy 1 momentissa tarkoitettua vaatimusta tai jos tietoa korjataan asianosaisen antaman selvityksen vastaisesti, rekisterinpitäjän on tehtävä kirjallinen päätös ja ilmoitettava rekisteröidylle ratkaisustaan ja mahdollisuudesta hakea siihen oikaisua.

Jos tiedon korjaaminen koskee 10 §:ssä tarkoitettua ulkomaan kansalaista koskevaa rekisterimerkintää, maistraatin on ennen asian ratkaisemista pyydettävä asiasta lausunto Maahanmuuttovirastolta.

Viittaukset rangaistussäännöksiin

Rangaistus väestötietojärjestelmään tai varmennetun sähköisen asioinnin tietojärjestelmään kohdistuvasta tietomurrosta säädetään rikoslain 38 luvun 8 §:ssä ja järjestelmiin kohdistuvasta henkilörekisteririkoksesta mainitun luvun 9 §:ssä sekä henkilörekisteri-

Tiedon korjaaminen

Jos rekisterinpitäjä korjaa 10 §:ssä tarkoitettua ulkomaan kansalaista koskevaa rekisterimerkintää, maistraatin on ennen asian ratkaisemista pyydettävä asiasta lausunto Maahanmuuttovirastolta.

Jos rekisterinpitäjä korjaa omasta aloitteestaan rekisterissä olevaa tietoa, rekisterinpitäjän on ennen tiedon korjaamista tarvittaessa varattava sille, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta merkintä koskee, tilaisuus antaa määräajassa selvitys. Rekisterinpitäjä voi korjata kuitenkin tilaisuutta varaamatta rekisterissä olevan ilmeisen virheen.

Viittaukset rangaistussäännöksiin

Rangaistus väestötietojärjestelmään tai varmennetun sähköisen asioinnin tietojärjestelmään kohdistuvasta tietomurrosta säädetään rikoslain 38 luvun 8 §:ssä ja järjestelmiin kohdistuvasta tietosuojarikoksesta mainitun luvun 9 §:ssä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rikkomuksesta henkilötietolain 48 §:n 2 momentissa.

Sammandrag

Lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009, nedan *befolkningsdatalagen*) trädde i kraft den 1 mars 2010. Lagen innehåller bestämmelser bl.a. om Befolkningsregistercentralens och magistraternas uppgifter som registeransvariga inom befolkningsdatasystemet, om datainnehållet i befolkningsdatasystemet samt om uppdatering och utlämnande av uppgifter. Vidare innehåller lagen bestämmelser om Befolkningsregistercentralens certifikat och om tjänster inom certifierad elektronisk kommunikation.

I propositionen föreslås det ändringar i befolkningsdatalagen. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG, nedan *dataskyddsförordningen*, blir tillämplig i medlemsstaterna den 25 maj 2018. Syftet med propositionen är att säkerställa att bestämmelserna i befolkningsdatalagen är förenliga med dataskyddsförordningen och den nya allmänna dataskyddslagen samt att säkerställa att de i dataskyddsförordningen preciserade villkoren för behandling av uppgifter kan uppfyllas i registerförvaltningsmyndigheternas verksamhet.

Särskilt förtydligas hur de registeransvarigas skyldigheter fördelas mellan Befolkningsregistercentralen och magistraterna, preciseras eller upphävs olika paragrafer om utlämnande av uppgifter samt föreskrivs om undantag från artikel 18 i dataskyddsförordningen i fråga om befolkningsdatasystemet och centrala register i anslutning till certifikatverksamheten. Ett annat mål är att upphävandet av personuppgiftslagen inte ska leda till att det uppstår luckor i bestämmelserna om behandling och utlämnande av uppgifter i befolkningsdatasystemet. I ett fall är det nödvändigt att till lagen foga kompletterande bestämmelser om sådana förbud att lämna ut uppgifter som tidigare har funnits i personuppgiftslagen. I propositionen föreslås det ändringar i de bestämmelser där det hänvisas till personuppgiftslagen (523/1999), vilken kommer att upphävas. Det föreslås att hänvisningarna stryks eller ersätts med hänvisningar till dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen.

Propositionen innehåller också förslag till ändringar i sådana bestämmelser om registrering och utlämnande av befolkningsdata som inte har samband med dataskyddsförordningen. Genom propositionen strävar man efter att ändra eller specificera vissa bestämmelser om uppdatering och utlämnande av uppgifter för den praktiska verksamhetens behov. I propositionen föreslås det särskilt att Migrationsverket ska få registrera uppgifter om utländska medborgare utan särskild begäran av den berörda personen, när personen beviljas i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd eller uppehållskort eller när hans eller hennes uppehållsrätt registreras. Syftet med ändringarna i behörigheten är att främja registreringen av utländska medborgare som beviljats uppehållstillstånd i befolkningsdatasystemet för att de ska få en personbeteckning och för att underlätta den elektroniska kommunikationen. Dessutom förtydligas villkoren som gäller ändring av personbeteckningen och den elektroniska kommunikationskoden och koncentreras uppgifterna som gäller ändring av personbeteckningar till magistraterna. Avsikten med förslagen är att säkerställa ett mera täckande skydd av personuppgifter för dem som innehar en sådan beteckning eller kod.

Lagförslagen i denna proposition är till vissa delar beroende av beredningen och ikraftträdandet av dataskyddslagen samt av upphävandet av personuppgiftslagen. Lagen avses träda i kraft den 25 maj 2018.

Lag om ändring av lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) 33 §,

ändras 2 och 9 §, 12 § 3 mom., 13 § 1 mom. 21 punkten, 22, 28, 30 och 32 §, 34 § 3 mom., 35 §, 37 § 3 mom., 43 § 1 mom., 44, 64 och 66 §, 67 § 1 mom., 76 § och 78 § 2 mom.,

av dem 2 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 538/2016, 9 § sådan den lyder i lag 145/2014, 22 § sådan den lyder i lag 145/2014 och 504/2016, 37 § 3 mom. och 76 § sådana de lyder i lag 670/2016, 66 § sådan den lyder i lag 665/2016 och 67 § 1 mom. sådant det lyder i lag 538/2016, samt

fogas till 4 § ett nytt 3 mom., till 47 § ett nytt 4 mom. samt till lagen nya 50 a och 74 a §, som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på administreringen, utnyttjandet och utvecklandet av befolkningsdatasystemet, uppgifterna i det och dess tjänster och på upprätthållandet, utnyttjandet och utvecklingen av den certifierade elektroniska kommunikation och de tjänster inom den som Befolkningsregistercentralen tillhandahåller.

Om inte något annat bestäms i denna lag, ska följande lagar tillämpas:

1) i fråga om offentlighet och sekretess för uppgifter i befolkningsdatasystemet lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), och

2) i fråga om certifierad elektronisk kommunikation och behandlingen av uppgifter i det certifikatregister som avses i denna lag lagen om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster (617/2009), och

3) på behandlingen av personuppgifter Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG, nedan dataskyddsförordningen, och dataskyddslagen (/).

4 §

Registeransvariga inom befolkningsdatasystemet

Magistraten ansvarar för att den registrerades rättigheter enligt artikel 15, 16 och 21 i dataskyddsförordningen tillgodoses i befolkningsdatasystemet i förhållande till den registrerade. I övrigt fördelas den registeransvariges skyldigheter, så som om dessa bestäms i den allmänna dataskyddsförordningen och i dataskyddslagen, så som det bestäms om ansvaret för registerföringen i denna eller någon annan lag eller med stöd av lag.

9 §

Förutsättningar för registrering av utländska medborgare

Uppgifter om utländska medborgare ska registreras i befolkningsdatasystemet, om dessa i Finland har hemkommun och bostad där enligt lagen om hemkommun (201/1994). Uppgifter om andra utländska medborgare kan registreras i befolkningsdatasystemet, om

- 1) dessa beviljas i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd eller uppehållskort, dessas uppehållsrätt registreras eller Migrationsverket fattar ett annat positivt beslut om uppehållsrätt som gäller dem,
- 2) dessa har en sådan tillfällig bostad i Finland som avses i lagen om hemkommun och registrering- en behövs för att de ska kunna göra sina rättigheter gällande och fullgöra sina skyldigheter när det gäller arbete, studier eller andra motsvarande omständigheter,
- 3) fullgörandet av skyldigheter enligt ett internationellt avtal som är bindande för Finland kräver det, eller
- 4) registreringen behövs för att dessa medborgare ska kunna göra sina rättigheter gällande och fullgöra sina skyldigheter eller av andra motsvarande särskilda och motiverade skäl.

Om uppgifter om en utländsk medborgare inte har registrerats i befolkningsdatasystemet i de fall som avses i 1 mom. 1 punkten, ska han eller hon lägga fram en motiverad begäran om registrering av uppgifterna hos den magistrat inom vars ämbetsdistrikt han eller hon uppger sig bo.

Den myndighet som i befolkningsdatasystemet registrerar uppgifter om en utländsk medborgare ska försäkra sig om den utländska medborgarens identitet med hjälp av ett giltigt resedokument eller, om detta saknas, med hjälp av en annan handling eller utredning i enlighet med det förfarande som föreskrivs i 19 §.

Den registeransvarige ska på det sätt som dataskyddsförordningen förutsätter upplysa föremålet för registrering att personuppgifter har behandlats, om uppgifter om en utländsk medborgare i de fall som avses i 1 mom. 4 punkten registreras i befolkningsdatasystemet på initiativ av en myndighet och utan medverkan från personen själv.

12 §

Rättelse och ändring av en personbeteckning

I de fall som avses i 2 mom. 1 och 2 punkten ska den magistrat som avses i 21 § fatta beslutet om ändring av personbeteckningen. I de fall som avses i 2 mom. 3 punkten ska beslutet fattas av den magistrat som avses i lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet. Den berörda personen ska skriftligen ansöka om att få personbeteckningen ändrad hos den ovan nämnda myndigheten.

13 §

Personuppgifter som registreras i systemet

Följande uppgifter om personer som är föremål för registrering ska registreras i befolkningsdatasystemet:

 21) förbud enligt dataskyddsförordningen och denna lag som gäller utlämnande av uppgifter ur befolkningsdatasystemet, och

22 §

Övriga myndigheters behörighet

Förutom hos magistraten kan utländska medborgare i de fall som avses i 9 § 1 mom. 2–4 punkten framställa en begäran om registrering av uppgifter hos Skatteförvaltningen. En begäran kan också framställas hos Folkpensionsanstaltens lokalbyrå, om Folkpensionsanstalten och Befolkningsregistercentralen kommit överens om det.

Den som tar emot en begäran ska på det sätt som föreskrivs i denna lag i de situationer som avses i 1 mom. försäkra sig om identiteten hos den som framställer begäran och om tillförlitligheten hos de handlingar som visas upp som grund för registreringen av personuppgifterna. Folkpensionsanstaltens lokalbyrå ska utan dröjsmål sända begäran och de personuppgifter och handlingar som lagts fram i samband med den till den magistrat inom vars ämbetsdistrikt den utländska medborgaren uppger sig bo för att uppgifterna ska kunna registreras i befolkningsdatasystemet. Närmare bestämmelser om de uppgifter som mottagaren av begäran eller personuppgifterna ska fullgöra utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utöver vad som i 21 § 1 mom. bestäms om magistraternas behörighet får Skatteförvaltningen registrera uppgifter om utländska medborgare i befolkningsdatasystemet i de fall som avses i 9 § 1 mom. 2–4 punkten. Migrationsverket får registrera uppgifter om utländska medborgare i befolkningsdatasystemet i de fall som avses i 9 § 1 mom. 1 punkten. I de fall där Migrationsverket registrerar uppgifter om utländska medborgare kan en finsk beskickning ta emot de personuppgifter och handlingar som har lagts fram av den utländska medborgaren för registrering i befolkningsdatasystemet. Den finska beskickningen ska utan dröjsmål sända personuppgifterna och handlingarna till Migrationsverket. Den myndighet som har registrerat uppgifterna svarar för de uppgifter som den har registrerat i befolkningsdatasystemet.

Vid skötseln av en uppgift som nämns i 3 mom. ska vad som i 2 kap. bestäms om förutsättningar för registrering av utländska medborgare, kontroll av identiteten och förvaring av uppgifter iakttas. Den myndighet som med stöd av 3 mom. i denna paragraf har registrerat uppgifterna ska i stället för magistraten se till att kopior av handlingar i anslutning till registreringen av utländska medborgare utfärdas i enlighet med 47 § 2 mom. när det gäller sådana utländska medborgare vars uppgifter myndigheten i fråga har registrerat i befolkningsdatasystemet. Närmare bestämmelser om förfarandena vid skötseln av uppgiften får utfärdas genom förordning av statsrådet.

De myndigheter som nämns i 3 mom. får i befolkningsdatasystemet registrera de uppgifter om utländska medborgare som behövs för att dessa ska kunna tilldelas en personbeteckning samt övriga i

13 och 17 § avsedda nödvändiga uppgifter om utländska medborgare. Närmare bestämmelser om de uppgifter som avses ovan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Befolkningsregistercentralen kan komma överens med en kommun om att kommunen som registersansvarig ska svara för att registeranteckningar om tillägg, ändringar eller rättelser som gäller uppgifter om byggprojekt, byggnader, lägenheter och lokaler inom kommunen görs i befolkningsdatasystemet så som bestäms i denna lag. För att kommunen ska kunna sköta denna uppgift får Befolkningsregistercentralen ge kommunen rätt att med hjälp av teknisk anslutning använda de uppgifter om byggprojekt, byggnader, lägenheter och lokaler som registrerats i befolkningsdatasystemet.

28 §

Allmänna förutsättningar för utlämnande av uppgifter

Uppgifter i befolkningsdatasystemet får lämnas ut endast om villkoren för utlämnande av uppgifter enligt denna lag är uppfyllda och inte något annat följer av en persons rätt att förbjuda att uppgifter om honom eller henne lämnas ut. De uppgifter som lämnas ut ur befolkningsdatasystemet ska vara nödvändiga för det ändamål för vilket de lämnas ut. Uppgifter får inte lämnas ut, om detta eller mottagarens verksamhet av grundad anledning kan misstänkas kränka skyddet för en persons privatliv eller skyddet för hans eller hennes personuppgifter, kränka hans eller hennes intressen eller rättigheter eller äventyra statens säkerhet.

30 §

Utlämnande av uppgifter för historisk och vetenskaplig forskning samt för sammanställning av statistik

I enlighet med vad som bestäms i personuppgiftslagen får sådana uppgifter som behövs för undersökningar, utredningar eller utförande av andra motsvarande uppgifter lämnas ut ur befolkningsdatasystemet för historisk och vetenskaplig forskning, för sammanställning av statistik och för myndigheternas planerings- och utredningsuppdrag.

32 §

Utlämnande av uppgifter för skötsel av kundrelationer och för marknadsföring

Ur befolkningsdatasystemet får det lämnas ut uppgifter om den registrerade som behövs för att uppdatera, kontrollera och rätta uppgifter i kund- eller marknadsföringsregister eller motsvarande register och som avser för- och efternamn, födelseår, kön, modersmål, adress och övriga kontaktuppgifter samt sådana uppgifter med anknytning till personen som anges närmare genom förordning av statsrådet och som gäller fastigheter, byggnader, lägenheter eller lokaler och uppgifter om områdesindelningar.

Namnuppgifter samt adressuppgifter och andra kontaktuppgifter om personer får lämnas ut ur befolkningsdatasystemet för direktreklam och annan direktmarknadsföring, för opinions- och mark-

nadsundersökningar eller för annan med dessa jämförbar verksamhet. När uppgifter lämnas ut för dessa syften får som kriterium för behandlingen av uppgifterna användas personens namn, minst sex veckors ålder, kön, modersmål eller kontaktspråk, yrke eller uppgifter om yrkeskategori, adressuppgifter och andra kontaktuppgifter, en annan identifieringsuppgift för personen än sådana som avses i 38–42 § samt sådana uppgifter med anknytning till personen som anges närmare genom förordning av statsrådet och som gäller fastigheter, byggnader, lägenheter eller lokaler och uppgifter om områdesindelningar. Om det är fråga om en opinionsundersökning för samhällliga syften, får som bakgrundsinformation för undersökningen utöver namn-, adress- och kontaktuppgifter lämnas ut uppgift om personens kön, åldersgrupp och modersmål.

34 §

Annat utlämnande av uppgifter

I övrigt får uppgifter lämnas ut ur befolkningsdatasystemet endast om sökanden har rätt att behandla dem med stöd av dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen. För utlämnande av uppgifter måste de allmänna villkoren uppfyllas.

35 §

Allmän förbuds rätt

Utöver vad som bestäms i artikel 21 i dataskyddsförordningen har en person rätt att förbjuda att adress och andra kontaktuppgifter som gäller personen själv, dennes make eller maka som bor i samma hushåll och barn som personen i fråga har vårdnaden om lämnas ut för de syften som anges i 32 § och 34 § 1 mom. i denna lag.

En person har dessutom rätt att förbjuda att uppgifter som gäller personen själv lämnas ut för en personmatrikel och för släktforskning.

Förbudet enligt 1 mom. gäller inte fall där uppgifterna med stöd av 32 § 1 mom. eller i 34 § 1 mom. i denna lag lämnas ut för verksamhet där de används för att en person, ett företag eller en organisation ska kunna göra sina rättigheter gällande eller fullgöra sina skyldigheter. Dessutom får Befolkningsregistercentralen med stöd av 32 § 2 mom. lämna ut uppgifter som omfattas av spärrmarkering enligt 1 mom. för verksamhet där det är fråga om en utredning eller undersökning som gäller det allmänna intresset eller personernas rättigheter eller intressen.

Anmälan om förbudet ska lämnas för registrering i befolkningsdatasystemet genom Befolkningsregistercentralens elektroniska servicetjänst eller till magistraten skriftligen eller på något annat tillförlitligt sätt som lämpar sig för ändamålet.

37 §

Behandling av uppgifter som omfattas av spärrmarkering

Magistraten ska utreda grunden för spärrmarkeringen eller höra den som omfattas av spärrmarkeringen eller hans eller hennes vårdnadshavare innan enskilda uppgifter som omfattas av spärrmarkeringen lämnas ut med stöd av denna lag eller artikel 15 i dataskyddsförordningen till andra än myndigheter. Ett skriftligt beslut ska fattas om utlämnande av enskilda uppgifter som omfattas av spärrmarkering till andra än myndigheter. Beslutet får verkställas trots ändringssökande, om den som omfattas av spärrmarkeringen eller hans eller hennes vårdnadshavare inte har motsatt sig utlämnandet av uppgifter.

43 §

Utlämnande av identifieringsuppgifter

Personbeteckningar i befolkningsdatasystemet får lämnas ut, om den som använder uppgifterna har rätt att behandla personbeteckningarna med stöd av dataskyddslagen. I fråga om utlämnande av ett utländskt personnummer som registrerats i befolkningsdatasystemet iakttas vad som i dataskyddslagen föreskrivs om personbeteckningar. En personbeteckning eller ett utländskt personnummer får antecknas i ett intyg eller utdrag som utfärdas ur befolkningsdatasystemet endast om intyget eller utdraget utfärdas för en specifik uppgift eller åtgärd som föreskrivs i lag eller i en förordning som utfärdats med stöd av lag.

44 §

Redogörelse för användningen och skyddet av uppgifter

Innan uppgifter lämnas ut får registerförvaltningsmyndigheten vid behov kräva att användaren lämnar en redogörelse för hur de utlämnade uppgifterna kommer att användas och skyddas. En sådan redogörelse ska krävas, om

- 1) uppgifter lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning eller om det gäller en omfattande mängd data och det är fråga om utlämnande av sådana uppgifter som avses i 36–42 §, eller
- 2) användningen av uppgifterna av annan grundad anledning kan antas kränka skyddet för en persons privatliv eller personuppgifter, kränka hans eller hennes intressen eller rättigheter eller äventyra statens säkerhet.

Om det i de fall som avses i 1 mom. 1 punkten är fråga om utlämnande av identifieringsuppgifter enligt 43 §, kan registerförvaltningsmyndigheten alternativt framföra de minimikrav för användning och skydd av uppgifter som användaren måste förbinda sig att följa som en förutsättning för att uppgifter ska få lämnas ut.

Den redogörelse som avses i 1 mom. ska ges skriftligen och av den ska det framgå hur den administrativa och fysiska säkerheten för de uppgifter som lämnas ut samt säkerheten i fråga om perso-

nal, datakommunikation, programvara, datamaterial, användning och utrustning kommer att säkerställas.

47 §

Myndigheter som beslutar om utlämnande av uppgifter

Den registerförvaltningsmyndighet som med stöd av 1 eller 2 mom. ska besluta om utlämnandet av uppgifter i befolkningsdatasystemet ska på motsvarande sätt besluta om produktion av sådana allmänt nödvändiga tjänster, inklusive utlämnande av uppgifter och statistiska tjänster, som i enlighet med denna lag gör det möjligt att utnyttja uppgifter i befolkningsdatasystemet.

50 a §

Upphörande av utlämnande av uppgifter

Om de förutsättningar som anges i denna lag inte längre uppfylls kan Befolkningsregistercentralen upphöra med att lämna ut uppgifter. Beslut om upphörande av utlämnande av uppgifter ska fattas skriftligen.

64 §

Ändring av elektroniska kommunikationskoder

När beslut fattas om ändring av personbeteckning i sådana situationer som avses i 12 § 2 mom., ändras den elektroniska kommunikationskoden på tjänstens vägnar. Anmälan om att den elektroniska kommunikationskoden ändras ska göras till den som innehar koden.

En elektronisk kommunikationskod som registrerats i befolkningsdatasystemet får ändras, om

- 1) ändringen är absolut nödvändig för att skydda personen i sådana situationer där hans eller hennes hälsa eller säkerhet är uppenbart och varaktigt hotad, eller
- 2) någon annan än kommunikationskodens innehavare upprepade gånger har missbrukat koden och missbruket har orsakat betydande ekonomiska eller andra olägenheter för kodens rätta innehavare och om fortsatta skadliga verkningar på grund av missbruket faktiskt kan förhindras genom att kommunikationskoden ändras.

I de fall som avses i 3 mom. ska den berörda personen skriftligen ansöka hos Befolkningsregistercentralen om att få kommunikationskoden ändrad.

66 §

Ansökan om och utfärdande av medborgarcertifikat

Medborgarcertifikat kan utfärdas endast för finska medborgare samt för utlänningar som har i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland och vars uppgifter har registrerats i befolkningsda-

tasystemet och vars identitet har verifierats på ett tillförlitligt sätt. En förutsättning är dessutom att utlänningen har ett giltigt uppehållstillstånd eller uppehållskort eller att hans eller hennes uppehålls rätt är registrerad.

På ansökan om medborgarcertifikat som ingår i ett identitetskort tillämpas lagen om identitetskort. På ansökan om medborgarcertifikat som ingår i en annan myndighetshandling eller ett tekniskt underlag tillämpas förfarandet enligt 67 § 2 och 3 mom., de krav i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som gäller behandlingen av personuppgifter samt de krav i lagen om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster som gäller utfärdande av certifikat.

Den som tar emot ansökan ska iaktta de krav i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som gäller behandlingen av personuppgifter och de krav i lagen om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster och i EU:s förordning om elektronisk identifiering som gäller utfärdande av certifikat.

67 §

Ansökan om och utfärdande av andra certifikat

Andra certifikat för fysiska personer som Befolkningsregistercentralen producerar och som inte är medborgarcertifikat kan utfärdas endast för finska medborgare samt för utlänningar som enligt lagen om hemkommun är stadigvarande bosatta i Finland och vars uppgifter har registrerats i befolkningsdatasystemet och vars identitet har kunnat konstateras på ett tillförlitligt sätt. Andra certifikat än medborgarcertifikat som Befolkningsregistercentralen producerar för fysiska personer kan av särskilda och motiverade skäl också beviljas personer vars identitet har kunnat konstateras tillförlitligt även om de inte uppfyller övriga ovannämnda villkor för att få certifikat. Sådana certifikat kan på sökandens begäran ingå i handlingar, kort och tekniska underlag som används vid elektronisk kommunikation och som utfärdas av en myndighet, ett företag eller en organisation. Befolkningsregistercentralen kan komma överens med en myndighet, ett företag eller en organisation som utfärdar handlingar eller tekniska underlag om att ansökningar om certifikat personligen kan lämnas in till myndigheten, företaget eller organisationen för vidarebefordran till Befolkningsregistercentralen. Befolkningsregistercentralen ska då se till att den som tar emot ansökan iakttar de bestämmelser i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som gäller behandlingen av personuppgifter och de bestämmelser i EU:s förordning om elektronisk identifiering som gäller utfärdande av certifikat.

74 a §

Rätten att begränsa behandling

Artikel 18 i dataskyddsförordningen tillämpas inte på befolkningsdatasystemet eller på system som hänför sig till verksamhet som bedrivs av Befolkningsregistercentralens certifikatutfärdare.

76 §

Rättelse av uppgifter

Om den registeransvarige rättar en uppgift som gäller en sådan registeranteckning om en utländsk medborgare som avses i 10 §, ska magistraten innan ärendet avgörs begära ett utlåtande om saken av Migrationsverket.

Om den registeransvarige på eget initiativ rättar en uppgift i registret, ska den registeransvarige innan uppgiften rättas vid behov ge den vars rättigheter, intressen eller skyldigheter anteckningen gäller tillfälle att inom utsatt tid lämna en redogörelse. Den registeransvarige kan dock rätta ett uppenbart fel i registret utan att ge sådant tillfälle att lämna redogörelse.

78 §

Hänvisningar till straffbestämmelser

Bestämmelser om straff för dataintrång i befolkningsdatasystemet eller ett datasystem för certifierad elektronisk kommunikation finns i 38 kap. 8 § i strafflagen och för dataskyddsbrott i ett datasystem i 9 § i det kapitlet.

Denna lag träder i kraft den 20 .